

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Nova odseka avtoceste

Začelo se je delo na cestnih odsekih Hoče—Levec in Postojna—Razdrto — Kako smo z interno konkurenco uspeli tudi navzven — Najnižji ponudniki

Oktobra lani je bila razpisana licitacija za gradnjo avtoceste Hoče—Levec in Postojna—Razdrto, in sicer za cestne odseke: Hoče—Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica—Žiče, Žiče—Dramlje, Dramlje—Levec in Postojna—Razdrto, za gradnjo velikih mostov, razponov preko 50 m in 2 predorov na odseku Žiče—Dramlje.

Ker je celoten potek od razpisa licitacije, izbire izvajalcev in vse do pričetka gradnje zanimiv za naše bralce, smo zaprosili direktorja grupacije »GAST« Vladimirja Čadeža, dipl. gr. ing. ter tehničnega direktorja Gradisa Alfreda Petelna, dipl. gr. ing., da nam odgovorita na nekaj vprašanj.

Prvi se je odzval vabilu ing. Vladimir Čadež, ki je celoten potek opisal takole:

● Cesto bo gradil najugodnejši in najcenejši ponudnik

Izredno zanimanje za dela na avtocesti je razvidno iz velikega števila podjetij, ki so se na poziv investitorja (Cestnega sklada SR Slovenije) udeležila natečaja o sposobnosti izvajalcev. Investitor je po presoji ponudnikov, ki so se udeležila tega natečaja, priznal sposobnost za gradnjo enega ali več odsekov avtoceste 12 ponudnikom oziroma grupacijam ponudnikov, sposobnost za dela na objektih dolžine preko 50 m je bila priznana desetim izvajalcem, za gradnjo predorov pa šestim.

Tako velik interes za prevzem teh del je zahteval od ponudnikov, ki so bili posebno zainteresirani, da delo dobe, posebne napore, če hočejo postati v močni konkurenci najugodnejši. Investitor je v razpisnih pogojih — v tenderski dokumentaciji — izrecno navedel, da bodo zanj najugodnejši ponudniki tisti, ki bodo najcenejši.

Največja slovenska gradbena podjetja, ki so se v dolgoletnem razvoju specializirala za gradnjo magistralnih cest in inženirskih objektov, med katere spadajo tudi veliki mostovi in viadukti, t. j. GIP Eradis Ljubljana, SGP »Slovenija ceste« Ljubljana, SGP »Primorje« Ajdovščina (GAST) so bila posebno zainteresirana, da dobe celotno delo, saj imajo za tovrstna dela zadostne kapacitete, kar je uvidel tudi investitor, ki jim je v predkvalifikaciji priznal sposobnost za prevzem vseh del.

● Razpisali smo notranjo licitacijo

Naloga pa ni bila lahka, ker je bilo treba glede na razpisne pogoje poiskati najcenejšo ponudbo. Iz zadnjih izkušenj, ki so jih imela podjetja grupacije GAST pri sestavljanju ponudbe za gradnjo prvega odseka avtoceste Vrhnika—Postojna in ki so jo pripravljali strokovnjaki vseh sodelujočih podjetij, se je pokazalo, da tak način sestavljanja ponudbe ni najbolj primeren ker ne zagotovi najekonomičnejše rešitve. Zato je bil sprejet sklep, da podjetja te grupacije predhodno iščejo sama med seboj najcenejše ponudbe za tista dela, za katera so zainteresirana in ki so jih tudi sposobna izvesti.

Tako je prišlo do interne licitacije, v kateri je vsako podjetje povsem samostojno izdelalo ponudbo za dela po razpisnih pogojih. Ker je bilo dogovorjeno, da bo tisti izvajalec, ki bo najcenejši v interni licitaciji, dela tudi prevzel (če bodo dela kot najcenejšim ponudnikom tudi oddana grupaciji GAST). Ker je bilo več interesentov za prevzem del pri gradnji cestnih odsekov, se je moral vsak izvajalec zelo potruditi, da bo najcenejši v interni licitaciji. Zato so vsi izvajalci ob upoštevanju akumulativnosti skušali izkoristiti vse dosežane izkušnje in znanje v organizaciji in tehnologiji gradnje, pri pridobivanju in vgrajevanju osnovnih materialov. Skratka, z največjo

nomičnejšimi postopki so hoteli priti do najcenejših rešitev. Tradicionalne postopke grajenja je bilo treba povsod nadomestiti z najnovejšimi dosežki in ob uporabi sodobne mehanizacije.

● Naša pot je bila pravilna

Na interni licitaciji se je pokazalo, katero od sodelujočih podjetij je dalo za posamezne odseke najnižjo ponudbo in vsota vseh najnižjih ponudb je bila skupna ponudba, ki so jo podjetja grupacije GAST dostavila investitorju v razpisnem roku dne 12. januarja 1972.

Pri odpiranju ponudb dne 14. januarja 1972 se je pokazalo, da je bil tak način priprave ponudbe upešen, saj je bila ponudba podjetja grupacije GAST za vsa dela, kakor tudi za posamezne odseke in za razpisne mostove najcenejša.

Po detaljnem pregledu ponudb in potem, ko je bilo dano soglasje Mednarodne banke za obnovo in razvoj, je cestni sklad SRS kot investitor odločil, da se vsa dela, razen predorov, oddajo izvajalskim organizacijam grupacije GAST, to je GIP Eradis Ljubljana, SGP »Slovenija ceste« Ljubljana in SGP »Primorje« Ajdovščina v skupni vrednosti 794.193.158,91 din.

Potem ko je skupščina SR Slovenije sprejela odlok o spremembi in dopolnitvi odloka o modernizaciji cestnih odsekov Vrhnika—Postojna—Razdrto in Hoče—Levec, ki zagotavlja sredstva za ta dela, je investitor sklenil pogodbo z najcenejšimi ponudniki, to je s podjetji grupacije GAST za vsa dela na trasi in na

viaduktih, gradnja predorov v vrednosti 96.139.422,07 din pa je bila poverjena poslovnemu združenju »Rudis« Trbovlje in firmi I. CO. RI. Roma dne 26. maja t. l.

● Delo je bilo razdeljeno po naprej dogovorjenih merilih

Podjetja grupacije GAST so si med seboj razdelila dela po prej dogovorjenih kriterijih, in sicer:

Nadaljevanje na 4. strani

V obravnavi akcijski program stabilizacije v Gradisu

V posebni prilogi te številke objavljamo predlog akcijskega programa stabilizacije v Gradisu. Skupščinski organi kakor tudi stanje v našem gospodarstvu nam nalagajo dolžnost, da si zastavimo naloge, katerih uresničitev bodo tako v podjetju kot tudi v širšem gospodarskem prostoru pomagale odpravljati sedanje težave.

Program je sestavila posebna komisija, obravnaval pa odbor za načrtovanje in notranjo delitev dohodka. Z dnevom objave v vestniku — v začetku julija — se začne javna obravnava v kolektivu, ki bo trajala do sprejema programa v drugi polovici avgusta.

Dolžnost vseh članov kolektiva je, da tvorno sodelujejo v razpravi. Še posebej pa so dolžni aktivno sodelovati v razpravi vsi organizatorji pro-

Dragi bralci!

Po dolgem času se zopet oglašam z nekaj vrsticami. Običajno se človek oglašata takrat, kadar mu kaj manjka. Tako tudi meni — pišete premalo. Člankov in novic nam vedno primanjkuje.

Rad bi se o tem, o vsebini našega glasila, o vaših predlogih, vašem zadovoljstvu pogovoril z vsakim posebej, toda to ni mogoče. Čas namreč tako hitro teče, da nam mesec dni mine kar mimogrede. In že je potrebno pripravljati material za novo številko.

Radi bi izboljšali in popestrili vsebino našega glasila, toda brez vaše pomoči nam to ni mogoče. Mnogo nas je in razkropljeni smo po velikih in manjših gradbiščih širom Slovenije in tujine, zato so tudi stiki z našimi bralci dokaj minimalni. Le od časa do časa lahko obiščemo kakšno gradbišče, medtem pa drugje življenje teče mimo nas. Vsak dan se zgodi kaj zanimivega, veselega, nenavadnega — pa tudi žalostnega. Vse to je zanimivo za nas vse, za naše bralce in za vsakega Gradisovca. Marsikaj se zgodi, o čemer bi veljalo pisati. Zanimivi so sestavki iz dela organov upravljanja enot, dela sindikalnih in mladinskih organizacij, pa tudi dogodki in usode vseh vrst.

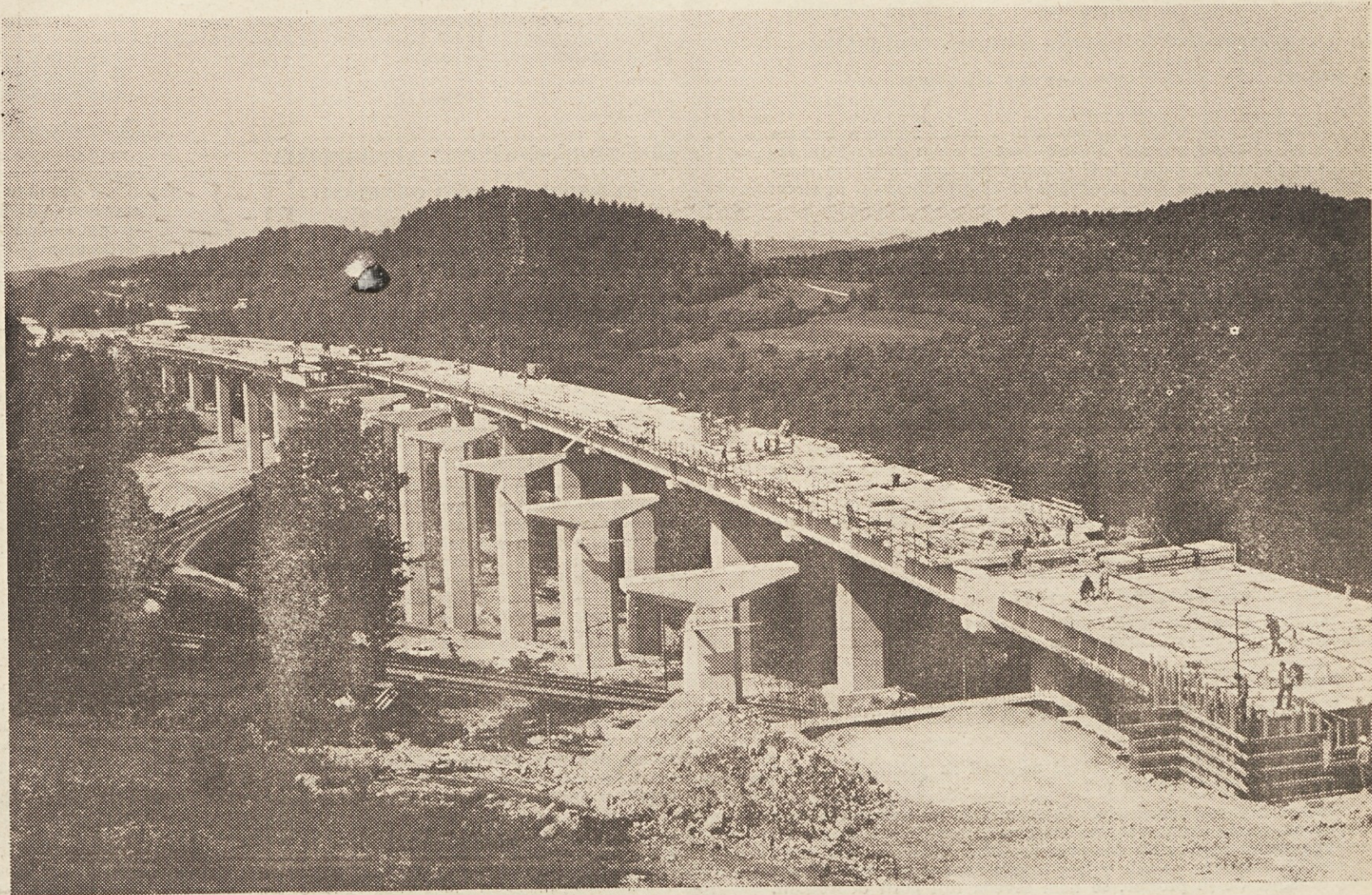
Končno pa smo vsi skupaj dolžni, da se seznanjamo z našim lastnim delom, s poslovanjem in gospodarjenjem v naši organizaciji združenega dela, še posebno pa s spremembami, ki jih prinaša ustavna reforma pri oblikovanju samoupravnega socialističnega odnosa. Delavci v združenem delu morajo nase prevzeti vse družbenoekonomske funkcije zato morajo tudi biti vsi o vsem še bolj seznanjeni.

Poseben prostor v Gradisovem vestniku smo namenili tudi naši mladini in upamo, da ne bo ostal nikoli prazen. Želimo uvesti tudi novo rubriko vprašanja in odgovori, dobrodošla pa nam bo tudi vsaka dobronamerna kritika.

Prepričani smo, da te besede ne bodo zaman ter da bo prihodnji mesec na uredniški mizi kar kup člankov, vprašanj in predlogov. Vsak članek ali dopis, ki ga boste poslali in bo objavljen, bo seveda honoriran, sicer skromno, vendar dovolj za današnje razmere, ko nam na vseh koncih primanjkuje denarja.

Dragi bralci — čimprej se ogasite! Želimo vam prijetne počitnice in mnogo zadovoljstva pri branju našega glasila!

LOJZE ČEPUS

Sposobni smo prevzeti vsako še tako zahtevno nalogo — Gradnja velikega viadukta pri Ravbarkomandi na avtocesti proti Postojni

Glavno skrb bodo prevzeli kadroviki

Se vedno imamo enote, kjer so učenci prepuščeni samim sebi — Čas je, da naredimo temu konec

Upravni odbor centra za izobraževanje je na zadnji seji obravnaval poročilo vajeniške šole, ki mora po naših predpisih kontrolirati praktično delo svojih učencev v gospodarskih organizacijah.

Maja je predstavnik šole obiskal nekatere enote našega podjetja, kjer praktično delajo tesarski in zidarski vajenci.

Prve ugotovitve so: nesistematično delo. Se vedno imamo enote, kjer so učenci prepuščeni sami sebi.

Čas je, da temu naredimo konec.

Glavno skrb bodo morali prevzeti kadroviki. Seveda ti ne bodo mogli narediti ničesar, če ne bodo imeli resno zaslobo pri direktorju enote, sektorskih vodjih in delovodjih. Morda ne bi bilo napačno, če bi bil eden od kriterijev za oblikovanje OD organizatorjev proizvodnje tudi »skrb za učence«. Vsekakor pa mora imeti vsaka enota, ki zaposluje učence, instruktora, ki se z njimi ukvarja.

Največja kritika je bila izrečena na račun dnevnikov. Učenec mora za ves čas praktičnega dela pisati dnevnik. Če tega nima, v šoli sploh ne more biti ocenjen. Nekateri ga skoro ne vodijo. Mislim, da so za to odgovorni predpostavljene, najprej instruktor, potem kadrovik, pa sektorski in nazadnje še direktor enote. Pri vodenju dnevnika se nauči sistematičnega dela in risanja skic, brez katerih pri praktičnem delu v poklicu sploh ne more strokovno ustrezati.

Se bolj porazne so ugotovitve glede dela v prostem času.

So enote, v katerih so učenci v prostem času prepuščeni samim sebi. Skrb za učenca mora biti iz naše strani od prvega do zadnjega dne stoodstotna, sicer je investiranje v tako polovično vzgojo nerentabilno. Mislim, da moramo ravno delo z učenci v prostem času najbolj skrbno analizirati in tako organizirati, da bomo vzgojili takšne učence, kakršne si želimo, da bodo usposobljeni ljudje in strokovnjaki.

Najmanj tako važni kot material so kadri, vendar teh ne moremo uvoziti, ampak si jih bomo morali vzgojiti sami.

Pozivam vse člane kolektiva, ki so na delovnih mestih, kjer lahko vplivajo na boljši uspeh naših učencev, da v sodelovanju s centrom za izobraževanje zastavijo vse sile, da bo uspešnost vzgoje teh kadrov prinesla podjetju in s tem nam vsem pričakovane rezultate.

Ing. Dragovan Sever

Ne - v korist delavcev

Vodilni delavci v ljubljanskih kovinskih obratih so se odpovedali letovanju v naših počitniških domovih, da bi bil prostor za delavce

Komisija za standard in rekreacijo v KO Ljubljana je letos stala pred težko odločitvijo. Za letovanje v naših počitniških domovih se je skupno prijavilo 47 članov kolektiva. Odbor za standard in rekreacijo pa jim je odobril le 27 prostih mest, in sicer:

■ Poreč — prijavljenih 30, odobril 10 ali 33 %,

■ Ankaran — prijavljenih 17, odobril 14 ali 82 %.

Kaj storiti, so dejali člani komisije.

Po daljši razpravi so sklenili, da imajo prioriteto tisti člani kolektiva, ki povprečno zaslužijo manj kot 2.200 dinarjev.

Ob tem sklepu se je kot prvi odpovedal letovanju direktor enote Joško Repše, za njim pa vsi ostali vodilni delavci.

Kaj vas je privedlo, da je odbor sprejel takšen sklep, sem tik pred zaključkom redakcije vprašal predsednika komisije Stankota Jermana.

V prvi vrsti očitki, češ v domovih letujejo vedno samo eni in isti. Drugič pa mislim, da je naš sklep pravilen, saj kdor več zasluži, ima tudi več možnosti iti v hotel.

Kako je kolektiv sprejel vaš sklep?

Nekateri skraja niso bili zadovoljni, ko pa so videli, da je odstopil od prijave tudi direktor, so se kmalu pomirili.

In komu ste odobrili letovanje?

V glavnem delavcem iz proizvodnje, strugarjem, avtomehaničkom, mizarjem, strojnim ključavničarjem itd

Kot mi je znano, je vaš obrat napravil za počitniški dom v Poreču veliko prostovoljnih ur?

Res, je odgovoril predsednik Jerman, zato pa tudi upravičeno zahtevamo, da bi imeli več možnosti za letovanje v Poreču. Po mojem mnenju je v naših domovih preveč tujih ljudi. Lani npr., ko sem bil v Poreču, so bile v tem času v domu samo štiri Gradišove družine. Če je prostor, so nam seveda tuji gosti dobrodošli.

L. C.

Tako je dejal predsednik sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije Vladimir Stijepović, ko je zaključeval kongres sindikata jugoslovanskih gradbincev

V Beogradu je bil 12. in 13. junija sedmi kongres sindikata gradbincev Jugoslavije. Kot delegata sta se udeležila kongresa tudi dva člana našega kolektiva — Lado Janžeković iz Maribora in Stane Uhan iz Ljubljane.

Kongres je bil v času, ko se naše gospodarstvo zaradi nestabilnosti poskuša ustaliti. Pri tem dogajanju plačujejo oziroma bodo plačevali svoj delež tudi gradbinci. Veliko število razprav na kongresu je pokazalo, da smo enotni v nekaterih stališčih, zlasti v tistih, ki zadevajo odnos gradbeništva do družbe in obratno.

Naš sindikat bo v prihodnje še bolj zahteven in nestrpen povsod tam, kjer se bodo neuspehi in slabe odločitve najodgovornejših delavcev odražale na delavce v taki meri, da se bodo kršila določila sporazumov.

Najpomembnejši dokument, ki ga je sprejel kongres, je programska orientacija našega sindikata za dobo naslednjih štirih let. Dokument ima osem poglavij. S tem sestavkom želimo seznaniti vse člane z najpomembnejšimi sklepi našega sindikata.

● Položaj gradbeništva, pogoji gospodarjenja ter politika delitve dohodka

To najpomembnejše poglavje govori med drugim tudi o nelikvidnosti. Zvezni odbor sindikata in gospodarska zbornica bosta poslala vsem gradbenim podjetjem poseben dokument, ki ga bo dolžan obravnavati delavski svet in na njegovi podlagi sprejeti posebne ukrepe.

Stabilizacijski program, ki smo ga v našem podjetju sprejeli, kaže na upravičenost naših prizadevanj. Program bomo še dopolnili, nato pa poskrbeli, da ga bomo izvajali še bolj zavzeto kot doslej.

Gradbeni sindikat in zbornica bosta pripravila zakonski predlog, po katerem naj bi poostriili kriterije za registracijo podjetij za izvajanje gradbenih del. Registracija naj bi bila odvisna zlasti od opreme, sredstev in kadrov podjetij ter od zagotovljenih življenjskih ter delovnih pogojev delavcev.

Poostriiti in zmanjšati je treba sodelovanje z zasebnim sektorjem, kar velja predvsem na večjih investicijskih objektih.

Osební in družbeni standard in sredstva zanj morata naraščati skladno z rastjo produktivnosti.

Posebna skrb velja stanovanjski izgradnji, tako s stališča izgradnje stanovanj kot s stališča zadovoljevanja potreb svojih delavcev. V enem od nadaljnjih poglavij je kongres sprejel tudi sklep, da je treba graditi s pomočjo solidarnosti tudi stanovanja delavcem z nižjimi osebnimi prejemki.

Kongres potrjuje s tem pravilno orientacijo našega sindikalnega odbora, da se del sredstev, namenjenih za reševanje stanovanjskih problemov, razporedi v sklad solidarnosti in nameni prvenstveno za rešitev najnujnejših primerov.

● Razvoj družbeno ekonomskih in samoupravnih odnosov

Kongres zahteva od vseh kolektivov, da čimprej in čimbolj popolno uresničijo ustavna dopolnila. Temeljne organizacije združenega dela v gradbeništvu naj se oblikujejo na osnovi stalnosti. To pomeni, naj bo osnovno merilo pri določanju temeljnih organizacij združenega dela stalnost enote, in to bodisi stalnost glede na teritorij ali stalnost glede na specializacijo.

Pri nas imamo največje število enot glede na stalnost kraja, nekaj pa tudi glede na stalnost strokovnosti (SPO, železokrivnica). Pomeni, da so naša prizadevanja pri oblikovanju TOZD skladna z zaključki kongresa našega sindikata.

Informiranje članstva je bilo posvečeno veliko pozornosti zlasti v razpravi. Poudarjeno je bilo, da se mora zagotoviti odločilen vpliv delavcev v TOZD na politiko prevzemanja del. Delavci naj bodo pravočasno obveščeni o morebitnih posledicah take ali drugačne politike in odločitve, ne pa da — tako kot ponekod — šele rezultati odkrijejo (ne)uspeh v ozkih krogih sprejete odločitve!

Odnos med TOZD naj se pri uporabi sredstev oblikuje s pomočjo interne banke.

Delavski sveti enot in podjetja morajo biti zastavljeni tako, da bo med njimi najmanj 50 % neposrednih proizvajalcev. Pojem neposrednih proizvajalcev je v naših kolektivih najbližje opredeljen s pojmom ročnih delavcev. Teh je v naših kolektivih okoli 80 %, torej še vedno precej več od zahtevanega njihovega deleža v predstavniških organih.

Kongres dopušča možnost, da se kot korektiv številca zaposlenih uporabi kot kriterij tudi ustvarjen dohodek.

Nemalo delegatov je razpravljalo o tehnokratih (tudi sekretar ZSJ Rožič); eden je celo ugotovil, da so kolegiji največji strup za samoupravljanje.

Delovne organizacije, ki imajo svoje delavce v tujini, morajo nemudoma ustanoviti delavske svete (kjer še niso), ne glede na obliko poslovanja s tujimi partnerji. Tovrstni izgovori kažejo na politično nezrelost matičnih podjetij, oziroma njihovih predstavnikov.

● Samoupravno sporazumevanje

Sporazume v posameznih republikah bo treba najkasneje do konca leta prilagoditi dogovoru o minimalnih standardih in o terenskem dodatku.

V Sloveniji dobijo gradbeni delavci terenski dodatek tudi v kraju, v katerem stanujejo. Glede na določbo družbenega dogovora o terenskem dodatku, da pripada terenski dodatek delavcem zunaj svojega prebivališča, se bomo morali v Sloveniji prilagoditi dogovoru ali pa začeti postopek za spremembo te določbe.

Dogovorili se bomo tudi o vseh tistih vprašanjih, ki so skupna vsem gradbencem Jugoslavije, kar bo v prid tako izenačenim življenjskim in delovnim razmeram delavcev kot tudi večji enotnosti jugoslovanskega gradbenega tržišča.

Nadalje nalaga kongres vsem organom in organizacijam, ki so dolžni skrbeti za dosledno izvajanje sporazumov, da bi čimprej in analitično sledile rezultate delovnih organizacij.

● Življenjske in delovne razmere

Izpolniti je treba kriterije in merila za določevanje najnižjih in najvišjih OD. Visoki razponi se morajo zmanjšati in prilagoditi (merjenim) prispevkom posameznikov k rezultatom dela.

Veliko in nekaj prav ostrih besed je bilo izrečenih na račun visokih OD, posebno v primerih, kjer je raven najnižjih OD še vedno nizka.

Glede stanovanjskih provizorijev na gradbiščih je dal kongres nalogo zveznemu odboru, da skupaj s projektanti pripravi najracionalnejšo ureditev takih objektov. Eden ali nekaj proizvajalcev bi lahko zagotovilo na osnovi velikoserijske proizvodnje relativno cenenost in kar je še važnejše — jugoslovanskim gradbenim delavcem bi bila zagotovljena primerna nastanitev na terenu — v skladu z družbenim dogovorom o minimalnih standardih.

Zaradi pretiranega izkoriščanja gradbenih delavcev v nadurnem delu, se jih mora vse več upokojiti pred izpolnitvijo pogojev za redno upokojitve, bodisi zaradi bolezni ali zaradi izčrpanosti. Kratki roki so pogodbeno dogovorjeni z investitorjem še vedno v pretežni meri na račun nadurnega dela in manj na osnovi tehnologije in organizacije.

Zato je kongres pozval vsa podjetja, da maksimirajo mesečno število nadur. S tem postaja naš sklep o največjem številu 60, v izjemnih primerih pa 100 nadur, uresničenje tega dela programa našega sindikata.

● Izobraževanje delavcev

Ugotovitev kongresa, da smo s samoupravnimi sporazumi dobili materialno osnovo za dolgoročno in stabilnejšo politiko izobraževanja v podjetjih, je treba uporabiti zlasti za razne oblike izobraževanja ob delu, kot so: dopolnilno šolanje, izpopolnjevanje znanja, dokvalificiranje in podobne oblike izobraževanja.

Posebej je bilo poudarjeno tudi družbeno ekonomsko izobraževanje političnih (sindikalnih) delavcev in samoupravljalcev.

V šestem in sedmem poglavju je beseda o vse ljudski obrambi in o mednarodnem sodelovanju.

Na koncu je poglavje o metodah dela in o usposabljanju sindikata z akcijo. Kongres se pri tem opira na zaključke druge konference ZSJ, ki je bila posvečena temu vprašanju.

Konkretna novost je zahteva, da morajo gradbena podjetja, ki zaposlujejo več kot 2000 delavcev, sistemizirati delovno mesto sindikalnega delavca, praviloma ne predsednika sindikalne organizacije podjetja. Ugotovljeno je bilo, da velja skoraj pravilo, po katerem sindikat uspešno deluje v tistih kolektivih, v katerih kdo stalno skrbi za tekoče posle sindikata.

Zanimiv je tudi predlog za ustanovitev republiških in zveznih sekretariatov za gradbeništvo.

Uresničenje s programom sprejetih nalog je odvisno od aktivnosti organov sindikata (zvezni, republiški, mestni odbori), v še večji meri pa od sindikalnih organizacij v gradbenih podjetjih.

Naš odbor bo moral zato prejšnjemu temeljito preučiti zaključke kongresa. Potem pa bo moral družno z osnovnimi sindikalnimi organizacijami enot sprejeti konkretne ukrepe za njihovo uresničitev v Gradisu.

Naše dosedanje delo že v marsikaterem zaključku predstavlja njegovo uresničitev, zato se bomo morali s toliko večjo vnebo in prizadetostjo lotiti uresničevanja ostalih zaključkov.

Stane Uhan

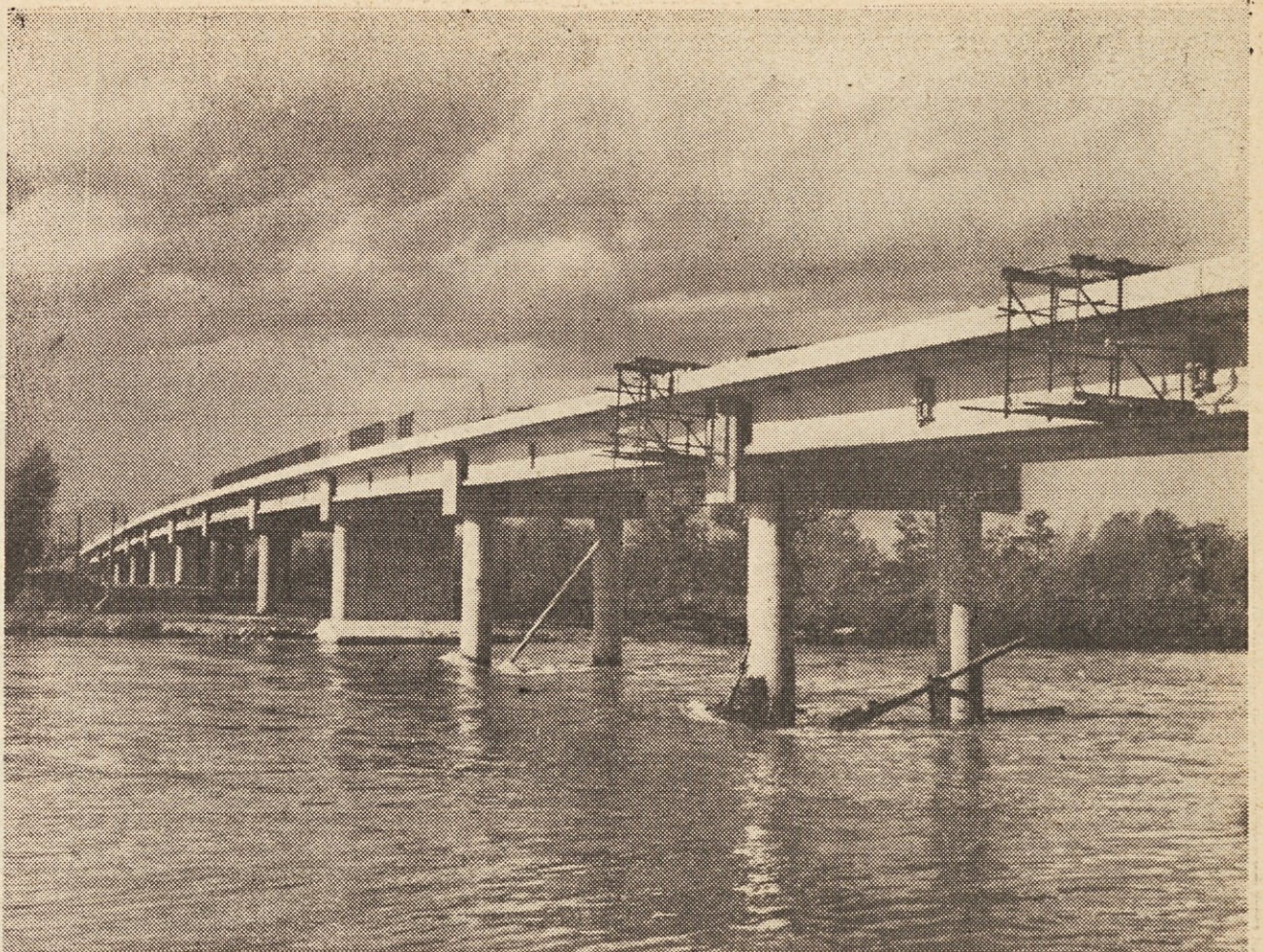
Po poldrugem letu slovo od Brežic

PE Nizke gradnje je dogradila most v Brežicah — Zaradi objektivnih vzrokov je prišlo do manjše zamude, čeprav so bili delavci tako rekoč non-stop na gradbišču

Le malo nižje od kraja, kjer se zelena Krka izliva v široko motno strugo Save, je zrasel velik betonski most, ki povezuje asfaltno cesto na desnem bregu Save z Brežicami. Kakšna usoda čaka star lesen most, ki že dolgo časa ni več dorasel naraščajočemu prometu, ne vemo. Z zadovoljstvom pa lahko zapišemo, da ozkega grla na cesti proti Brežicam ni več, saj je nov most po dolgih mesecih boja z deročo reko, vremenom in zahtevnimi roki končno gotov.

● Majhna zamuda na račun deževne pomladi

»V Brežicah smo že vse od konca oktobra leta 1970...« nam je pripovedoval Ivan Ratej, šef gradbišča, ko smo ga pred dnevi obiskali na delovnem mestu in ga poprosili za krajši razgovor. »To z drugimi besedami pomeni, da smo preživeli v Brežicah nekaj več kot poldrugeto, Kljub temu, da smo zadnje tedne in mesece delali takorekoč non-stop, večkrat tudi ob nedeljah, smo v krajši zamudi. Most bi moral biti namreč gotov do 1. junija, kar pa nam ni uspelo. Ob tem naj povem,

V objektiv naše kamere smo med delom na novem mostu ujeli strojnika Nikolo Mihaliča, šefa gradbišča Ivana Rateja, delovodjo Jožeta Štuhca in ključavničarja Boškota Surlo

da gre v prvi vrsti za objektivne težave, med katere lahko nedvomno v prvi vrsti štejemo izredno deževno vreme v spomladanskih mesecih. No, Cestni sklad SR Slovenije, se je s kratko zamudo sprijaznil in nam je ni štel v zlo, saj pozna težave, s katerimi se srečujejo gradbeniki pri izvajanju tako zahtevnih del...«

● Gre za velik in v vseh pogledih sodoben objekt

Novi most v Brežicah je pravi velikan. Dolg železobetonski lok sloni na 37 nosilcih. Dolžina mostu znaša kar 359,8 metra, širina pa 10,5 m.

Benotto in Salzgüter piloti segajo v povprečju po 12 do 13 metrov globoko v rečno dno, nekateri pa celo do 18 metrov. In da šteje most med pravcate velikane nam potrjujejo tudi naslednja podatka: v most je vgrajenih več kot 2000 kubikov betona in dobrih 260 ton železa.

Skratka, novi most v Brežicah je v vseh pogledih zares sodoben. To je razvidno tudi iz širine vozišča, ki znaša kar 7,5 metra!

● Tesno sodelovanje z direkcijo v Ljubljani

»Razmere so nas prisilile, da smo preživeli te mesece v Brežicah oziroma na mostu kot velika družina...«, nadaljuje Ivan Ratej. »Ja, uradno naj bi resda delali le 42 ur na teden, toda, saj veste, kako je s to rečjo v gradbeništvu. Če se mudi, je enostavno potrebno visoko zaviti rokave in delati po ves dan, pogosto tudi ob sobotah in nedeljah. In tako je bilo v našem primeru. Kljub vsemu pa se ne moremo pritoževati. Živeli smo skupaj v dveh barakah in se hranili v svoji menzi. Za štiri obroke dnevno je bilo potrebno odšteti 14 dinarjev, kuharica pa je bila vedno pripravljena napraviti tudi kaj po naročilu, če si bil seveda voljan malce globlje seči v žep in žrtvovati za hrano nekaj več...«

Tako, kot so se dobro razumeli delavci v Brežicah med seboj, je bilo dobro tudi sodelovanje gradbincev v Brežicah z direkcijo v Ljubljani. Na to so me delavci v Brežicah še posebno opozorili, kar nedvomno dokazuje, da jim to veliko pomeni...

Ivan Ratej: Sodelovanje s centralo v Ljubljani je bilo odlično

A. Ul.

Črevesni zajedalci

Črevesnih glist je več vrst — pri nas so najbolj razširjene tako imenovane valjaste gliste. Raziskave so pokazale, da dandanes trpita za črevesnimi paraziti dve tretjini človeštva. Črevesni zajedalci ali gliste, kakor jih običajno imenujemo, žive v črevesju svojega gostitelja — človeka. So ena najbolj razširjenih nadlog širokih — človeka. Seveda gliste povzročajo v prebavilih človeka težave, ki se izražajo kot preobčutljivost, napadi, podobni padavici ali histeriji, krči, znamenja, podobna vnetjem možganskih open itd. Kot tujki v telesu lahko gliste povzročijo še vrsto drugih težav. Bolnik postane nemiren, razdražen, pogosto celo pobit, izgubi sposobnost za koncentracijo na delovnem mestu, zaradi česar lahko pride do nesreč pri delu.

Gliste se zelo pogosto naselijo v prebavilih človeka. Znamenja glistavosti so nasploh neopredeljena. Pri hujših okužbah prevladujejo bolečine v trebuhu, motnje v prebavi, utrujenost, nemirno spanje in živčna razdražljivost. Črevesne gliste povzročajo v prebavilih človeka težave, ki se izražajo kot preobčutljivost, napadi, podobni padavici ali histeriji, krči, znamenja, podobna vnetjem možganskih open itd. Kot tujki v telesu lahko gliste povzročijo še vrsto drugih težav. Bolnik postane nemiren, razdražen, pogosto celo pobit, izgubi sposobnost za koncentracijo na delovnem mestu, zaradi česar lahko pride do nesreč pri delu.

Nasteli smo nekaj splošnih znakov, ki nam lahko povedo, da so se v prebavilih naselile gliste. Zanimivo pa je to, da večina bolnikov sploh ne ve, da se je okužila z glistami. Zato se pogosto dogaja, da cele družine dolga leta ali celo desetletja gostijo te neprijetne parazite. Še posebno so ogroženi kolektivi, v katerih žive nosilci teh zajedalcev: otroški vrtci, internati, tovarne, šole. Najbolj izpostavljeni glistam so otroci, ki se okužijo pri dnevnih aktivnostih — pri igri, pri sesanju prstov itd.

Do okužbe pride pretežno skozi usta. Nalezljive oblike glist pridejo v usta s hrano, z umazanimi rokami, s piščali in z drugimi predmeti, ki pridejo v stik z usti. Še zlasti težko je preprečiti okužbo z ajčeci in ličinkami, k so zaradi čvrste ovojnice zavarovane pred vplivi okolja. Omenjeni obliki najčesteje najdemo v blatu človeka in nekaterih živali.

Civilizirani narodi nasploh mislijo, da živili ni težko zavarovati pred okužbo s človeškimi fekalijami.

Res je, da sodobne sanitarije in odstranjevanje človeških fekalij v precejšnji meri pomagajo pri preprečevanju okužbe s črevesnimi glistami. Kljub temu pa je znana dolga vrsta primerov, ko so higieni ukrepi odpovedali in je prišlo do množične okužbe. Dejstvo, da marsikje vrtove še vedno gnojijo s človeškimi fekalijami. Solata je eden najpogostejših virov okužbe, še posebno pri nas. Poglejmo si nekoliko natančneje dve vrsti črevesnih glist, ki sta v naši državi najbolj razširjeni.

1. **Podančica** najčesteje napada otroke, ker pa je zelo nalezljiva, se okužba hitro razširi tudi na odrasle v družini. Samica podančice, ki potuje skozi debelo črevo in danko, okrog katere izloča veliko število jajčec (okrog 11.000), povzroča okrog danke srbenje, kar je eden od najpomembnejših simptomov. Če jajčeca z umazanimi rokami ali hrano pridejo v usta drugih članov družine, se okužba naglo razširi. Otroci, ki se igrajo po dvoriščih, imajo pod nohti veliko teh jajčec; s sesanjem prstov in dotikanjem ust se tako vedno znova okužujejo. Jajčeca podančice najdemo v hišnem prahu (okužba z dihanjem) po omarah, mizah in oknih, v stranišnih školjkah, v posteljnem perilu. Nasploh jih je največ po spalnicah, tako da je okužbi izpostavljena vsa družina. Iz družine se okužba razširi v otroške vrte, v tovarne, kasarne in druge kolektive. V takih primerih je neobhodno potrebno zdravljenje vse družine oziroma kolektiva.

Najpogostnejši znaki okužbe s podančicami so izguba teka, hujšanje, močenje postelje, nespečnost, šklepetanje z zobmi, bolečine v trebuhu, slabost, bruhanje in alergične reakcije organizma.

Da bi se obvarovali pred okužbo, si moramo redno umivati roke po opravljanju potrebe in pred jedjo. Med zdravljenjem mora bolnik nositi tesno oprijeto perilo, ki preprečuje, da bi jajčeca podančice prišla v stik z rokami in se tako raznesla. Telesno perilo je treba prekuhati vsak dan, posteljnino, spalne srajce in pižame pa dva do trikrat na teden.

2. **Navadna ali velika glista** je prav tako zelo razširjen zajedalec človeškega črevesja. Z njo je okuženih približno 650 milijonov ljudi. Navadna ali velika glista je dolga 15 do 35 centimetrov. Živi v tankem črevesu in se hrani z njegovo vsebino. Samica izleže približno 200.000 jajčec na dan; možnost okužbe je zaradi tega zelo velika. Jajčeca se izločijo iz organizma z blatom, se zunaj njega razvijajo v ličinke, pridejo ob ponovni okužbi spet v tanko črevo, prodoro skozi njegove stene in potujejo po limfnih žilah in venah v jetra, v spodnjo zbiralno veno, v desno srce in pljučne arterije. Iz pljuč pridejo v usta

in od tam nazaj v tanko črevo, kjer se 75 dni razvijajo v odrasle gliste. Ni nujno, da bi bolnik v tej fazi razvoja navadne gliste imel težave. Tisti, ki pa jih vendarle imajo, običajno tožijo o krčih in neopredeljenih bolečinah v želodcu.

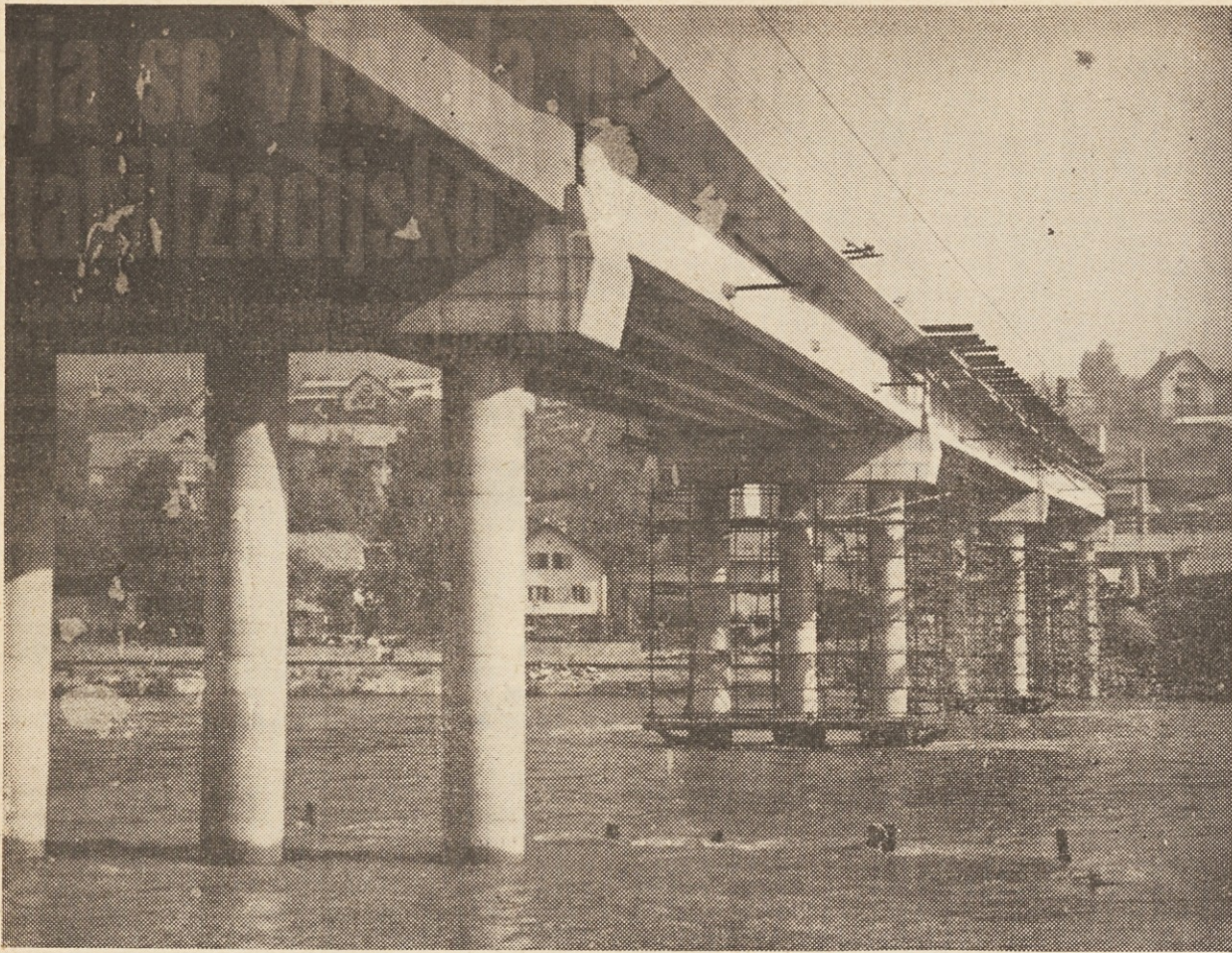
Do hudih težav, ki se lahko končajo celo s smrtjo, pride zaradi preseljevanja odraslih glist. Najdemo jih lahko v izbruhani hrani. Zaidejo lahko v nosno votlino in od tam v pljuča bolnika, v žolčevod, v žolčnik ali slepo črevo. Pri preobčutljivih bolnikih se lahko pokažejo znamenja zastrupitve, ki ga povzroči razpadanje poginulih glist. Najpogostejši simptomi so nespečnost, izguba apetita, hujšanje, huda živčna razdražljivost; pri otrocih pa lahko pride celo do zastoja v telesnem in duševnem razvoju.

Ogledali smo si dve najbolj razširjeni vrsti iz množice glist, o katerih pa tu ne moremo podrobneje razpravljati. Omenimo le še to, da so pri nas precej razširjene tudi tako imenovane rudarske gliste, bičaste in tako imenovane strongiloides (glista, ki živi v tankem črevesu človeka). Te tri vrste so nekoliko manj pogostne od prvih dveh, vendar pa zato nič manj nevarne.

Omeniti velja še to, da gre v 90% primerov glistavosti za mešano okužbo, kar z drugimi besedami pomeni, da se v 90% primerov v človeških prebavilih zajedata najmanj dve, lahko pa tudi pet vrst glist. Povedali smo že, da sta nalezljivi obliki gliste jajčece in ličinka. Pri zdravljenju črevesnih parazitov moramo torej vplivati na ta dva faktorja, če želimo doseči dobre rezultate.

V minulih stoletjih je bila v rabi dolga vrsta zdravil zoper črevesne gliste, bolj uspešnih in manj uspešnih. Zdravila, ki bi delovala na več vrst glist oziroma na odrasle gliste, jajčeca in ličinke hkrati pa ni bilo. Šele tržišče tiabendazol (mintezol), je zdravljenje črevesnih od leta 1967 dalje, ko so Američani odkrili in poslali na okužb mešanega tipa uspešnejše. Omenjeni preparat namreč deluje na vseh pet vrst glist, ki smo jih v članku omenili, ter na njihova jajčeca in ličinke, kar je nadvse pomembno. Zdravilo lahko dobimo tudi v naših lekarnah, seveda pa se moramo o zdravljenju glistavosti posvetovati s svojim zdravnikom, ki nam bo dal podrobne napotke. Velikega pomena je, da se angažiramo vsi in tako podpremo akcijo za zatiranje črevesnih parazitov pri nas, še posebno pri naših otrocih in mladini ter v delovnih kolektivih. In ne pozabimo: če se s črevesnimi paraziti okuži en član družine ali kolektiva, je treba zdraviti vso družino oziroma kolektiv.

Dr. med Ljubo Dorem

Tudi Ravenčani so uspešno povezali oba bregova Drave. Na mostu v Dravogradu so položili zadnji nosilec

Neretva je premagana

Zabetoniran je poslednji kubik betona na mostu čez Neretvo pri Čapljini — Most je bil zgrajen v rekordnem času

Sedmega junija 1972 so naši delavci Tomo Mesić, Omar Barjakte-rević, Ivan Petek, Rok Tisaj in Kazim Alkelović na čelu z delovodjem Antonom Domanjkom v daljni Bosni na mostu Čapljina zabetonirali poslednji kubik betona. S tem so bila končana glavna dela novega 400 metrov dolgega mostu čez Neretvo.

Čapljanski most je največji tovrstni objekt v BiH. Ker o gradnji mostu nismo veliko pisali, omenjamo, da je bil most grajen po vseh sodobnih metodah, to je konzolni stil, brez kakršnihkoli odrov.

Delavci naše enote Nizke gradnje iz Maribora so začeli z gradnjo februarja 1971, torej je bil most zgrajen v rekordnem času. Projekt je pripravil inštitut za raziskavo materiala SR Srbije.

V most je bilo vgrajenih 4600 ku-

bikov visoko kvalitetnega betona, prek 340 ton betonskega železa ter prek 100 ton kablov za prenapeti beton.

Pri tej veliki gradnji je sodelovalo 16 naših delavcev, pretežno tesarjev, železokrivcev in betonarjev. Delo je bilo odlično organizirano in

zahvaljujoč dobri organizaciji, se ves čas ni zgodila niti ena večja nesreča. Dela na mostu je vodil sektorski vodja ing. Nikola Brenjo.

Kvaliteto in preciznost dela je pohvalil tudi nadzorni organ ing. Nasih Harambašić in tej čestitki se pridružujemo tudi mi.

NADALJEVANJE S PRVE STRANI • NADALJEVANJE

SGP »Slovenija ceste« bo izvajala dela na prvih treh odsekih avtoceste, in sicer od Hoč do Slovenske Bistrice, od Slovenske Bistrice do Žiž in od Žiž do Dramelj v skupni dolžini 34,52 km, SGP »Primorje« Ajdovščina bo izvajala dela na odseku avtoceste od Dramelj do Levca v dolžini 14,86 km in nadaljevalo grad-

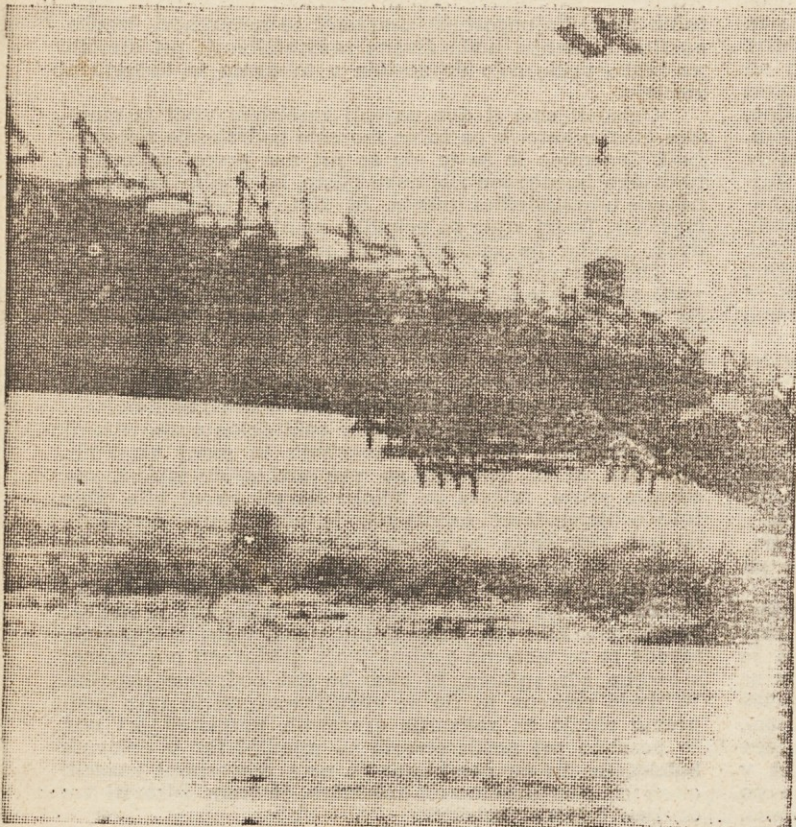
njo štiripasovnice od Postojne do Razdrtega, dolžine 8,8 km.

GIP Gradiš je prevzel v izvedbo vseh osem mostov velikih razponov nad 50 m, ki so na trasi od Hoč do Levca, in dve tretjini ostalih mostov, nadvozev in podvozev na vseh treh odsekih trase, ki jih bo gradilo SGP »Slovenija ceste«.

SLAVLJE U ČAPLJINI

PREMOŠČENA NERETVA

Juče ugrađeni posljednji kubni metri betona u novi, 400 metara dugački, most koji će biti pušten u saoboračaj sredinom septembra

Juče su spojeni krakovi mosta (Tele-foto »Oslobođenja« — animio A. Korac)

• Našli smo najboljšo obliko medsebojnega sodelovanja

Oblika medsebojnega sodelovanja teh podjetij je urejena z medsebojno pogodbo. Vsa podjetja skupaj odgovarjajo investitorju za celotno izvršitev teh del, vsako podjetje zase pa je dolžno kvalitetno in pravočasno izvršiti vsa dela, ki jih je prevzelo po predhodnem sporazumu, kot je bilo prej navedeno.

S prevzemom teh del je omogočen nadaljnji razvoj teh specializiranih podjetij, kar je tudi v skladu s predvidevanji bodočega razvoja gradbeništva v naši republiki in kar je tudi v interesu bodočih uporabnikov cest, ki si žele čimprej peljati po kvalitetno zgrajenih avtocestah v Sloveniji, je zaključil direktor grupacije ing. Vladimir Čadež.

• Licitacija v okviru Gradisa

V nadaljevanju smo vprašali tehničnega direktorja ing. Alfreda Petelna, kako smo se v naši organizaciji združenega dela pripravili na licitacijo in na dokončno izvedbo del.

Naše priprave so se že pričele zelo zgodaj — lahko rečemo, da takrat, ko smo se odločili, da na lastni rizik damo izdelati protiprojekte za vse velike viadukte na razpisanih odsekih avtoceste. Ti protiprojekti naj bi omogočili našim enotam ponuditi gradnjo po sistemu, ki smo ga razvijali v podjetju in za katerega smo opremljeni. Pri tem so nam bile v oporo dragocene izkušnje na velikih viaduktih, ki smo jih gradili na odsekih avtoceste od Vrhnike do Postojne. K izdelavi teh protiprojektov smo pritegnili strokovnjake ljubljanskega biroja, predvsem pa projektante našega novega mariborskega biroja. Tako smo pravočasno prejeli projekte za 7 viaduktov.

Interes za razpisana dela je bil v našem podjetju zelo velik, tako da smo tudi sami, še pred licitacijo v »Gastu« licitirali najugodnejše po-

Učimo se nemški

Wir lernen Deutsch
37. Lektion

ADJEKTIVDEKLINATION

Diese Lektion behandelt die Adjektivdeklination nach dem bestimmten und dem unbestimmten Artikel.

(Sklanjatev pridevnika za določeni in nedoločeni členom). Zuerst wiederholen wir Sätze mit dem prädikativen Adjektiv (pridevnik kot povedek) z. B. der Mann ist reich, das Auto ist neu, die Frau ist jung. Das Adjektiv verändert sich nicht und bekommt keine Endung. (Pridevnik ostane nespremenjen in ne dobi nobene končnice, torej ne tako kakor v slovenščini: mož je bogat, žena je mlada, dekle je lepo.)

Das Adjektiv steht dem bestimmten Artikel vor dem Substantiv: Nom.: der runde Tisch (okrogla miza) das schöne Bild (lepa slika) die blaue Blume (modra cvetica)

Im Nominativ (v imenovalniku) je končnica pridevnika vedno »e« za vse tri spole. Drug primer: der alte Mann, die junge Frau, das kleine Kind.

Pridevniki ženskega in srednjega spola imajo v tožilniku (4. sklonu) isto končnico kakor v prvem sklonu, tj. »e«.

V ostalih sklonih ednine in množine vseh spolov je končnica »en«. Wir deklinieren: der alte Mann, die junge Frau, das kleine Kind.

Genitiv (2. sklon) des alten Mannes, der jungen Frau, des kleinen Kindes.

Dativ (3. sklon) dem alten Mann, der jungen Frau, dem kleinen Kind.

Akkus. (4. sklon) den Alten Mann, die junge Frau, das kleine Kind. Mehrzahl (množina): In allen Fällen (v vseh sklonih) moški, ženski in srednji spol die Endung »en«:

die alten Männer, die jungen Frauen, die kleinen Kinder der alten Männer, der jungen Frauen, der kleinen Kinder den alten Männern, den jungen Frauen, den kleinen Kindern die alten Männer, die jungen Frauen, die kleinen Kinder.

Steht vor dem Adjektiv der unbestimmte Artikel oder das Possessivpronomen (nedoločni člen ali svojilni zaimek), so steht in der Mehrzahl (v množini) ebenfalls in allen Fällen die Endung »en«. In der Einzahl (v ednini) steht im Nominativ (prvi sklon ednine) für das männliche Geschlecht die Endung »er« für das weibliche Geschlecht die Endung »e« und für das sächliche Geschlecht die Endung »es«. Also zum Beispiel:

ein guter Freund, eine neuen Bluse, ein grossen Fenster eines guten Freund, einer neuen Bluse, einem grossen Fenster einem guten Freund, einer neuen Bluse, einem grossen Fenster einen guten Freund, eine neue Bluse, ein grosses Fenster.

Es ist also der vierte Fall weiblichen und sächlichen Geschlechtes glücklich dem ersten Fall, in allen andern Fällen haben wir die Endung »en«.

Nun ein Beispiel mit dem Possessivpronomen in der Mehrzahl: meine guten Freunde, deine neuen Blusen, seine grossen Fenster seiner guten Freunde, deines neuen Blusen, meiner grossen Fenster ihrer guten Freunde, ihrer neue Blusen, ihrer grossen Fenster unsere guten Freunde, eure neuen Blusen, ihrer grossen Fenster. Wie wir sehen, ist im Plural überall (povsod) die Endung »en« Nun bilden wir einige Sätze:

Ein Herr geht in ein Geschäft und kauft einen Manthel: dick, gross, billig. — Ein dicker Herr geht in ein grossen Geschäft und kauft einen billigen Mantel.

Der Herr bietet dem Sohn seines Freundes eine Zigarette an: freundlich, gross, gut, leicht. — Der freundliche Herr bietet dem grossen Sohn seines guten Freundes eine leichte Zigarette an.

Dieser Vater gibt dem Kind eine Puppe: gut, klein, schön. — Dieser gute Vater gibt dem kleinen Kind eine schöne Puppe.

Die Eltern des Freundes haben ein Auto: Die Eltern sind reich, der Freund ist krank, das Auto ist gross. — Die reichen Eltern des kranken Freundes haben ein grosses Auto.

Der Professor will dem Studenten bei der Arbeit helfen: der Professor ist freundlich, der Student ist fleissig, die Arbeit ist schwer. — Der freundliche Professor will dem fleissigen Studenten bei der schweren Arbeit helfen.

Das Kleid ist dunkel, ich kaufe das dunke Kleid. Der Füller war teuer, der teure Füller schreibt gut. Das Obst ist frisch, ich habe Freunde mit dem frischen Obst. Die Fabrik ist neu, in der neuen Fabrik sind viele Arbeiter. Die Schule ist gross, die Schüler kommen aus der grossen Schule. Das Meer ist blau, wir baden im blauen Meer.

Setzen Sie die Adjektiva richtig ein!

In den Strassen dieser Stadt ist Verkehr, (eng, klein, stark). Unsere Firma kann Ihnen Herrenmäntel, Sportjacken und Hosen anbieten, (modisch, elegant, schön). Ich habe keinen Bleistift, aber ich kann Ihnen Tinte geben, (rot, rot). Die Leute haben gestern im Kino einen Film gesehen, (interessant, jung, neu). Ich putze meine Schuhe mit Schuhkreme, (brun, schnutzig).

Hast du deine Hose zur Reinigung gebracht? (chemisch, grau). Wer ist der Herr in dem Auto? (dick, klein). In Slovenien haben die Häuser in den Dörfern Dächer, (klein, malerisch, rot). Wir suchen für unser Haus ein Mädchen für die Hausarbeit, (fleissig, leicht).

Wörter — besede

e Endung — končnica
billig — po ceni
dick — debel
anbieten — ponuditi (ich biete an)
freundlich — prijazen
schwer — težak
frisch — svež
e Schuhkreme — pasta za čevlje

e Sportjacke — športna jopa
modisch — odgovarja modi
e Reinigung — čiščenje
s Dorf — vas
s Dach — streha
malerisch — slikovit
e Hausarbeit — hišno delo

slovne enote v podjetju in sestavili Gradisovo ponudbo iz najnižjih internih ponudb. Rezultat tega postopka je bil ta, da je bil določen naslednji sestav enot, ki so bili pripravljeni prevzeti razpisana dela po najnižji ceni: PE Nizke gradnje, PE Ravne, PE Maribor, PE Celje in PE Ljubljana. Končno so ostale, po izvršeni licitaciji v Gast, od zainteresiranih enot še PE Nizke gradnje, ki bodo gradile viadukte 21, 22, 23, 24, 25 in 26 ter most št. 41, PE Ravne, ki bo gradila viadukta 27 in 28 ter PE Maribor, ki bo gradila vse nadvoze in mostove od 0—50 m na I., II. in III. odseku, skupaj 19 objektov. Pri zemeljskih delih nismo bili uspešni v ponudbi in so bile ponudbe Slovenija cest ter Primorja mnogo nižje od naših, tako da smo v licitaciji »GAST« izpadli.

• Zakaj zemeljskih del nismo dobili

To vprašanje smo si zastavili že mnogokrat. Nanj lahko po mojem mnenju odgovorimo z dvema ugotovitvama:

a) Naša mehanizacija za zemeljska dela je prilagojena bolj za manjše izkope, nasipe, ugrajevanje zemeljskih mas, manj primerna pa je za velika zemeljska dela pri gradnji avtocest. Manjka nam najtežja mehanizacija, ki s vojo tehnologijo omogoči izvajalcu cenejše delo.

b) Način ponujanja zemeljskih del velikega obsega bomo morali spremeniti, pri tem veliko bolj upoštevati tehnologijo in tipsko sestavo proizvodnih skupin strojev ter trajanje tovrstnih del. Sistem naših najemnih strojev je prilagojen manjšim zemeljskim delom in premikom strojev od delovnega mesta na delovno mesto, nesprejemljiv pa je za izračun cene pri graditvi velikih cestnih odsekov, kjer gredo postavke zemeljskih del v milijone.

Ne manjka nam strokovnih kadrov niti izkušenj za prevzemanje teh nalog. Sodobna oprema in pravilna priprava ponudb nam mora v bodoče zagotoviti vključevanje tudi pri zemeljskih delih, da ne bomo prepuščali dela konkurenci tam, kjer smo redno uživali sloves sodobnega in uspešnega izvajalca.

Akcijski program stabilizacije v Gradisu

Ljubljana, junij 1972

UVOD

Odbor za načrtovanje in notranjo delitev dohodka je na deseti seji, ki je bila 23. 9. 1971, obravnaval položaj podjetja z vidika stabilizacijskih ukrepov. Po obširni obravnavi je imenoval komisijo v sestavi: Iko Ravnikar (predsednik), Rajko Zupančič, ing. Branko Vasle in Stane Uhan in ji poveril nalogo, da pripravi kompletno gradivo o stabilizacijski politiki s konkretnimi predlogi.

Komisija je sestavila predlog akcijskega programa stabilizacije v Gradisu v treh prioritetah. Na naslednji, enajsti seji (29. 10. 1971) je odbor sklenil, da neodložljive sklepe (prioriteta I) programa, dopolnjene po razpravi v enotah in odboru, predloži DSP v sprejem.

DSP je na XIII. seji dne 5. 11. 1971 sprejel 24 sklepov prioritete I., to je prvega dela akcijskega programa stabilizacije.

Komisija je 12. 1. 1972 pregledala uresničevanje prvega dela programa in predložila ukrepe, ki so razvidni iz posebnega zapisnika in so že vključeni v ta akcijski program stabilizacije.

Doslej je komisija na šestih sejah poleg prvega dela izdelala tudi drugi in tretji del (prioriteto) programa. Hkrati je komisija nekaj najbolj perečih vprašanj (SPO; priprava dela in drugo) skupaj z ustreznimi organi in službami reševala tudi sproti: precej točk programa pa je v izvajanju.

Zaradi celovitega prikaza programa, vsebuje le-ta vse točke, to je tudi tiste, ki so bile že izvedene: označene so z oznako +.

Komisija predlaga DSP:

1. da da akcijski program stabilizacije v Gradisu v razpravo;
2. da zadolži vse organizatorje proizvodnje, da obvezno preučijo program in da dajo svojim direktorjem o tem pismeno izjavo; hkrati z njo naj podajo tudi svoje mnenje o programu;
3. da naloži vsem direktorjem neposredno odgovornost za izvajanje programa; komisiji pa dolžnost za spremljanje izvajanja programa.

Prioriteta I.

1. Odbor za načrtovanje in notranjo delitev dohodka bo mesečno obravnaval stanje v PE Nizke gradnje. Hkrati se zahteva, da se ukrepanje potrebnih ukrepov skladno z določili statuta.

Razni vzroki, ki so navedeni v posebnem poročilu (po zgornjem sklepu se mora poročilo vsak mesec ažurirati), povzročajo slab uspeh PE Nizke gradnje. Vzroke, ki jih enota s svojim delovanjem ne more odpraviti, morajo odpravljati pristojni organi podjetja. Druge vzroke pa mora pospešeno odpravljati enota.

2. Za vse enote, ki so v smislu določil statuta negativne ali se približujejo negativnemu uspehu (ne ustvarijo dovolj skladov), mora odbor za načrtovanje in notranjo delitev mesečno obravnavati njihovo stanje in predlagati ustrezne ukrepe.

+ 3. Samoupravni organi enot morajo v najkrajšem času razpravljati o zaposlitvi delavcev v zimi 1971/72 in o angažiranosti zmogljivosti enote za leto 1972. Zaključke razprave morajo poslati enote odboru za načrtovanje in notranjo delitev dohodka najkasneje do 15. decembra 1971.

Zaradi predvidenega zmanjšanja del v letu 1972 je treba ugotoviti, v kolikšni meri se bo to zmanjšanje poznalo že v zimi 1971/72. Preveriti je treba že prevzeta dela in upoštevati realne možnosti izvedbe del s sedanji in predvideni ukrepi stabilizacije.

4. Odgovorni delavci enot in podjetja morajo s posebnimi napor doseči bistveno znižanje terjatev. GFS bo enotam 20. 11. 1971 dostavila preglede neplačanih terjatev po poslovnih enotah s primerjanjem stanja na dan 20. 10. 1971. Ti pregledi se nato redno dostavljajo vsak mesec.

Povečanje naporov za izvajanje naših terjatev in obravnavanje neuspešnih naporov je ena od poti za povečanje likvidnosti podjetja. Toleranten in uslužen odnos do investitorjev oziroma kupcev se ne bo štel med objektivne vzroke za neizterljive terjatve. Zaradi ukrepov za zmanjšanje nelikvidnosti se moramo pravočasno opredeliti za normalen odnos do investitorjev, predvsem do nesolventnih.

5. Enote ne morejo izplačati osebnih dohodkov po uspehu v naslednjem mesecu, če znašajo odprte terjatve na dan 20. v mesecu več kot 25 % od položenih situacij oziroma več kot 30 % od izdanih računov. Enota mora izpolnjevati oba pogoja.

Nekatere enote obračunavajo akordni presežek, osebno oceno in nagrado za organizatorje (v isto rubriko izplačilnega listka) kot OD po uspehu. V prihodnje je treba pri obračunavanju OD razlikovati dve osnovni skupini nagrajevanja.

I. Neposredne oblike nagrajevanja:

- akordni dosežek,
- osebna ocena,
- nagrada organizatorja.

II. Posredna oblika nagrajevanja:

- OD po uspehu; to je delitev, ki izhaja iz doseženega OD po delilnih čr-

tah in se obračunava na osnovo sestojajo iz obračunske osnove in neposrednih oblik nagrajevanja.

Akordni presežki se morajo obračunavati v ustrezno rubriko izplačilnega listka le v primerih, ko obstajajo akordni obračuni. Akordni obračun mora vsebovati vse elemente, to je normative po postavkah del, opravljene količine. Tudi osebne ocene in nagrade organizatorjev morajo imeti podlage, kot jih zahtevajo določila pravilnikov.

Kršilce tega sklepa je treba sproti obravnavati na sejah odbora za načrtovanje in notranjo delitev dohodka.

Kontrolo izvaja analitskoplanska služba podjetja.

+ 6. Enote ne smejo v zimski dobi 1971/72 povečevati zalog materiala brez soglasja služb podjetja.

Vezava obratnih sredstev podjetja v zalogah za dobo nekaj mesecev je v sedanjem času nelikvidnosti prevelika. Zato je treba v izjemnih in zadosti argumentiranih primerih ustvariti zaloge le s sporazumom na nivoju podjetja.

7. Vse enote morajo po navodilih GFS predložiti APS razčlenjene stroške režije enote po enakih postavkah kot se analizira režija podjetja. Tričetrletne stroške morajo enote poslati najkasneje v novembru, letne pa s prilogami zaključni bilanci. Režijski stroški enot predstavljajo več kot 3/4 vseh režijskih stroškov.

8. Tehnični kader podjetja mora z večjo vnemo kot doslej zahtevati od investitorjev potrebno tehnično dokumentacijo in vse druge predloge, ki so zahtevane v gradbeni pogodbi, ter vse zakasnitve in pomanjkljivosti podrobno in sproti registrirati v gradbenem dnevniku in s tem podjetju zavarovati dokaze, ki kasneje omogočajo uveljavljanje podaljšanja terminov, uveljavljanja stroškov zastojev, zakasnitve pri naročanju materiala itd.

Tudi pri sklepanju pogodb z investitorji si je v maksimalno možni meri zagotoviti zaščito interesov podjetja proti posledicam, ki izvirajo iz pomanjkljive ali delno celo manjkajoče tehnične dokumentacije, kamor spadajo tudi dodatna ali spremenjena dela, ki se izvajajo brez vnaprej dogovorjenih cen.

Za izvedbo tega sklepa so odgovorni direktorji enot. APS naj občasno tudi v bodoče sestavlja »pregled stanja o investicijskih objektih.«

9. Gradbene enote morajo v vrednosti proizvodnje povečati delež obratov v škodo zunanjih izvajalcev — še posebej privatnikov. Gradbene enote, ki bodo po prerezu v naslednjih šestih mesecih imele enak ali celo slabši delež obratov, bodo morale tako gibanje podrobno utemeljiti.

Direktorji gradbenih enot so dolžni že pri sestavljanju ponudb obvestiti komercialno službo podjetja o predvidenih delih oziroma o strukturi del. Komercialna služba podjetja je dolžna sproti obveščati obrate o prevzetih delih gradbenih enot, da bi obrati lahko pravočasno sodelovali pri sestavljanju ponudb za dela iz njihove dejavnosti.

Poseben pregled o koriščenju zmogljivosti obratov s strani gradbenih enot bo izveden junija 1972.

Slaba likvidnost nam ne dovoljuje povečati pretoka lastnih sredstev zunanjim partnerjem v primerih, ko dela lahko opravijo obrati in jih obračunajo z obremenilnimi notami.

10. Gradbene enote morajo takoj ažurirati naročila centralni železokrivnici, pri nanovo sprejetih delih pa v najkrajšem možnem času naročiti armaturo. Hkrati so dolžne na začetku vsakega leta sporočiti železokrivnici globalne količine (to je plan) za predvideno krivljenje in polaganje armature. Plan morajo najmanj vsake tri mesece ažurirati.

11. Obrati, ki prodajajo svoje izdelke ali storitve zunaj podjetja, morajo skrbeti za likvidnost sorazmerno z deležem vrednosti proizvodnje obračunane tujim koristnikom. Odgovorni organizatorji proizvodnje morajo biti nagrajevani tudi po kriteriju likvidnosti.

+ 12. GFS mora skupaj z železokrivnico izdelati pregled uporabe betonskega železa vsake gradbene enote za leto 1970 in 1971 do 15. 10. 1971. Absolutne številke je treba razčleniti na del, ki odpade na krivljenje v enoti, in na del v centralni železokrivnici. V sodelovanju s tehnično službo naj se za enako obdobje razčleni polaganje armature, ki so jo položili železokrivci enote in železokrivci železokrivnice.

Pregled je izdelati do 15. novembra 1971. Pregled bo služil za analizo delovanja centralne železokrivnice in njeno usmeritev v prihodnje.

Poslovni odnosi med centralno železokrivnico in gradbenimi enotami morajo izhajati iz uskladenosti med zmogljivostjo železokrivnice na eni strani in med predvidenimi (planiranimi) potrebami enot na drugi strani. S tem se bo skušala zagotoviti zadostna in pravočasna dobava betonskega železa po profilih, ustreznih kadrih, hkrati pa zadovoljile osnovne potrebe gradbenih enot po promptno dobavljeni in položeni ceneni armaturi.

13. Vodstvo centralne železokrivnice mora skupaj z ustreznimi službami takoj začeti akcijo za izdelavo strokovno izdelanih tehničnih normativov.

Normativi so nujno potrebni za pravilno nagrajevanje kakor tudi za pravilno določanje cen. Normativi morajo tekoče slediti izboljšave v tehnologiji in organizaciji železokrivnice.

To bo med drugim omogočilo podjetju, da bo konkurenčno pri železokrivniških delih.

+ 14. SPO mora skupaj z ustreznimi službami podjetja takoj opraviti naslednje naloge:

- vpeljati nagrajevanje šoferjev po realizaciji avtomobilov;

- pripraviti predlog za odtujitev (razhod) strojev in avtomobilov;

- sestaviti podatke iz OBOL za tričetrletje 1971 za kalkulacijo najemnin v letu 1972;

- pripraviti predlog nabave novih strojev in avtomobilov z ekonomsko utemeljitvijo;

- pripraviti spisek najbolj nujnih nezasedenih delovnih mest.

Naštete naloge morajo biti opravljene najkasneje do konca novembra 1971, razen prve, ki naj bo gotova do konca leta 1971.

Normalno in uspešno delovanje SPO je tolikanj pomembno za podjetje, da je treba nekatere naloge (druge so navedene v drugih prioritetah) izpolniti takoj oziroma čimprej. To velja še posebej za razrešitev kadrovskega problema.

15. APS naj na podlagi stanja o obsegu in kvaliteti izvedene priprave dela na investicijskih objektih s strani centralne priprave dela kot oddelkov priprave v enotah sestavi vprašalnik s problematiko priprave dela. Odgovore priprave dela in priprav dela na enotah morajo obravnavati ustrezne službe in samoupravni organi najkasneje decembra 1971.

Iz pregleda o investicijskih objektih je razvidno, da je priprava dela izvedena samo delno. Ugotavlja se, da se izdelana priprava uporablja pri izvedbi samo delno. Prekoračitev rokov se tudi pri objektivnih vzrokih ne vnašajo v terminske plane, ki se bi morali zategadelj popravljati (ažurirati), kar še posebej velja za mrežne plane, ki lahko z uspehom upoštevajo take spremembe. Zaradi stihijske, neplanske, preveč politrske organizacije in poteka gradnje na nemajhnem številu objektov, odgovoren tehnični kader ne planira dovolj natančno in pravočasno potreb po kadrih, materialu, storitvah — kar vse povzroča velike prekoračitve rokov.

Neizvedena ali neupoštevana priprava dela pomeni začetek vseh težav in improvizacij.

16. Takoj je pristopiti k izdelavi osnutka za izdelavo, obdelavo in koriščenje pokalkulacij. Za to delo je treba zadolžiti analitsko plansko službo podjetja in tehnični operativni kader. Ustrezna delovna mesta morajo imeti v opisu navedena tudi opravila okoli pokalkulacij (sektorski vodja, obračunski tehnik in drugi).

17. V najkrajšem možnem času mora biti sestavljen podroben program postopnega uvajanja mehanografske obdelave podatkov.

18. APS in razvojna služba naj takoj začneta kompletirati že zastavljen program razvoja podjetja do leta 1975.

19. Poglobljeno je treba analizirati vzroke fluktuacije in jih nato odpravljati. Najbolj skrbno je treba preučiti odstopanja od poprečij pri prikazanih fluktuacijah po kvalifikacijah in po enotah. Tričetrletna poglobljena analiza mora biti predložena ustreznemu samoupravnemu organu najkasneje v prvi polovici decembra.

Sklep se nanaša na trimesečne prikaže fluktuacije, ki jih izdeluje KSS. Te

prikaze oziroma ugotovitve je treba skupaj s kadrovskimi oddelki enot poglobljeno analizirati in poiskati vzroke, ukrepe za odpravo vzrokov pa predlagati ustreznim samoupravnim organom.

20. KSS mora takoj zbrati podatke o vseh organizatorjih proizvodnje, ki se bodo predvidoma upokojili do leta 1975. Za vodilne delavce podjetja in vodstveni kader enot, ki se bodo predvidoma do leta 1975 upokojili, je treba predvideti zamenjavo, bodisi iz lastnih vrst ali od zunaj. Studija o tem mora biti izdelana najkasneje konca januarja 1972.

Znano je, da se podjetje približuje generacijski menjavi delavcev na najbolj odgovornih delovnih mestih. Biti nepripravljen na tem področju, pomeni lahko velik zastoj za podjetje (primerjava s hitro in nepripravljen generacijsko menjavo v športni ekipi npr. kaže na začasne ali trajnejše slabosti).

21. Zaradi sistemizacije in analitične ocene delovnih mest je treba pospešeno izdelati razporeditev po sistemizaciji, skladno s pismom centra za izobraževanje z dne 30. 8. 1971. Pregled s spiski in skupaj s problematiko mora biti izdelan najkasneje do konca novembra.

22. Odbor za varstvo pri delu mora najkasneje v decembru obravnnavati nekaj naštetih primerov iz novjših zapisnikov službe varstva pri delu in predložiti odgovornim delavcem podjetja uradni zahtevek za izvedbo sankcij za prizadete neodgovorne delavce.

Nered na gradbiščih in v delavnicah, neuporaba zaščitnih sredstev bodisi zaradi pomanjkanja le-teh ali zaradi odpora delavcev pri njihovi uporabi, neizvajanje sankcij za kršitev določil pravilnika o varstvu pri delu s strani odgovornih delavcev — predstavljajo lažje in hujše kršitve delovnih dolžnosti.

Ugotavlja se, da bi bila stopnja delovne zaščite še večja in poškodbe še nižje, če bi za neodgovorno ravnanje posameznikov večkrat uporabili sankcije v skladu z določili samoupravnih aktov.

23. V stabilizacijskem obdobju moramo z večjo resnostjo in odgovornostjo izvajati določila predpisov, če ne bomo hoteli že z neizvajanjem predpisov spet kršiti delovno dolžnost. Samoumevno je, da je teža odgovornosti največja pri najbolj odgovornih delavcih.

Osebná odgovornost je v podjetju normativno zelo konkretno opredeljena s pravilnikom o izrekanju ukrepov zaradi kršitve delovne dolžnosti. V 11. členu navaja pravilnik med drugimi tudi naslednje hujše kršitve delovnih dolžnosti:

12. povzročitev škode podjetju zaradi sklenitve neugodnih pogodb ali poslov, dajanje nasvetov za sklepanje takšnih pogodb in lahkomišlno sklepanje pogodb, ki se ne morejo realizirati, oziroma katerih realizacija je škodljiva za podjetje;

16. neupoštevanje in kršitev določb pravilnikov in organizacijskih predpisov oziroma vseh splošnih aktov samoupravnih organov podjetja;

19. vsako dejanje ali opustitev, ki ovira ali onemogoča pravilno delovanje podjetja;

27. neupravičena ali nedovoljena odklonitev izpolnitve delovnih nalog, ki jih izdajajo pristojni organi podjetja oziroma neposredni vodja del;

31. nedosledno izpolnjevanje sklepov organov upravljanja.

Za hujšo kršitev se izrekata javni opomin in izključitev iz delovne organizacije. Kot hujša kršitev šteje tudi opustitev prijave o kršitvi delovne dolžnosti (tč. 24. čl. 11). Za začetek postopka so pooblaščen individualni izvršilni organi (direktoriji), za njihovo kršitev pa predsednik DSP (26. čl.). Ti so dolžni začeti s postopkom po prejemu prijave ali po lastni ugotovitvi (31. čl.).

Iz kratkih izvlečkov se razbere, da so kršitve jasno opredeljene: imenovani so delavci, ki morajo začeti postopek; sankcije pa so dokaj ostre. Iz prakse lahko povzamemo, da se marsikatera tudi hujša kršitev obide in da je že s tem povzročena hujša kršitev za tistega predstojnika (direktorja), ki ni sprožil postopka.

24. Za morebitne kršitve delovne dolžnosti, to je za neodgovorno ravnanje, je treba takoj postopati:

— materialno z ustreznimi kriteriji za nagrajevanje,

— uporabiti pravne sankcije skladno z določili pravilnikov.

Vsak organizator proizvodnje je odgovoren:

- a) za uspeh enote, podjetja,
- b) za pravilno poslovanje in
- c) za izvajanje sklepov in pravilnikov organov upravljanja.

Pravilnost poslovanja se ugotavlja s pomočjo internih revizij in kontrol dokumentacije, in sicer:

— izvajanje določil pravilnika o knjigovodstvu,

— kontrola količin, cen in kvalitete svojih izdelkov oziroma del kakor tudi od kooperantov (obrtnikov),

— kontrola pravih odnosov do izvajalcev obrtnih del, prevoznikov in drugih sodelavcev zaradi pravočasnega preprečenja morebitne korupcije.

Pri izvajanju sklepov in pravilnikov je pomembno dejstvo, da jih morajo organizatorji proizvodnje vedno v celoti poznati. Odbor za informacije ter splošna služba podjetja in enot so dolžni organizirati informativno službo tako, da bodo informacije vedno pravočasno dosegle namembne koristnike.

+ Izjava

prevzemanja del oziroma zaposlovanja delavcev:

a) prevzemanje celotnih del po pogodbi neposredno z investitorjem del;

b) prevzemanje dela del po interni pogodbi z izvajalcem, to je enotno podjetje ali z drugim gradbenim podjetjem (subakord);

c) premestitev delavcev. Premeščeni delavci morajo sestavljati delovne skupine z vodstvom. Skupine morajo biti sestavljene iz delavcev, v katerih je najmanj ena tretjina jedra enote. Jedro enote sestavljajo delavci, ki so več kot tri leta Gradisovci in imajo višje osebne dohodke kot znaša povprečje njihove kvalifikacijske skupine v enoti — po podatkih zadnje analize OD. Enota, ki sprejme premeščene delavce, je dolžna ob koncu tekočega obračunskega leta poračunati enoti, ki daje delavce, del dohodka (sklade) v odnosu med aktivnimi urami premeščenih delavcev do vseh aktivnih ur.

2. Večjo mobilnost strojev in opreme je doseči:

a) stroji in avtomobili SPO (gl. tč. 6)

b) srednja in drobna mehanizacija (predlog da tehnična sl.)

c) oprema (odri, stojke ipd.), (predlog da tehnična sl.)

3. V primerih, kadar enota v perspektivi (z gospodarskim načrtom) nima del za polno angažiranost svojih zmogljivosti, je vodstvo enote dolžno skupaj s službami podjetja:

a) priskrbeti dela pri drugi enoti ali v sodelovanju z drugim podjetjem. Podjetje v ta namen krepí poslovne odnose s sorodnimi gradbenimi podjetji, še zlasti v okviru GAST;

b) najti začasno ali stalno zaposlitev delavcev pri drugi enoti ali podjetju;

c) uporabiti možnost zmanjšanja števila zaposlenih delavcev zaradi trajnejšega zmanjšanja obsega dela.

4. Delovni rezultati kažejo v zimski dobi znatno nižjo produktivnost in uspeh. Izjemno smo dosegli v zimi 1969/70 v Portorožu za 9,6 % višjo produktivnost in uspeh (OD/h) in za 0,41 din/h višji ostanek dohodka. Tudi večina primorskih gradbenih podjetij dosega v Sloveniji najboljše delovne re-

Prioriteta II.

1. Zaradi prevzemanja del, ustreznih Gradisovi opremljenosti s kadri in stroji, ter zaradi predvidenega zmanjšanja obsega del se bo morala povečati mobilnost delavcev, strojev in opreme.

Enote bodo spričo tega prevzemale vse več del zunaj svojega sedeža. Pri tem se bodo koristile naslednje oblike

zultate — podobno kot v Gradisu PE Koper. Pomemben vzrok temu je v daljši gradbeni sezoni.

Podaljšanje gradbene sezone je moč doseči tudi z drugimi ukrepi:

a) primerna organizacija. Gradnjo postavimo (operativni plan) tako, da stavbo pred zimo zapremo. To velja še posebej v primerih, ko gradimo za trg z lastnimi sredstvi;

b) primerna tehnologija. Povečati je delež montažne gradnje s kar najmanjšo možno količino mokrih mešanic. Poleg tega se je treba bolj opremiti z napravami, ki omogočajo delo tudi pozimi;

c) letna razporeditev fonda ur. V zadnjih treh letih stalno pada delež efekt-nih ur, in sicer od 168 na mesec leta 1969, na 153 leta1970, na 149 lani (ana-liza OD za 1971 str. 9). Delež teh ur v rednem delovnem času je znašal 87 %, 84 % in lani 82 %.

Gibanje produktivnosti (VČP/EU) po mesecih za nekaj let, kaže zelo velike razlike:

leto	najnižja	najvišja	razlika	odstotek
1969	24,11	40,47	16,36	67,9
1970	38,97	55,49	16,52	42,4
1971	45,75	64,76	19,01	41,6

Najnižje vrednosti so dosežene v mesecih januar, februar in marec.

Uvesti bi bilo treba letno porazdeli-tev ur tako, da bi delali pozimi največ 5 dni po 8 ur (PE Ravne). Porazdelitev bi veljala za gradbene enote, SPO in železokrivnico.

Manjši OD pozimi se tudi prerazdeli-jo s pomočjo delilnih črt, ki bi bile po-leti korigirane navzdol.

č) V efektivnih urah je še neeviden-tiran zgubljen delovni čas zaradi:

- malic (30 min odmor) . 13,0 ur
- netočnega prihajana na delo in z dela ter drugih vzro-kov nediscipline 17,3 ur
- drugih zgub. neevidenti-ranih ur (po poseb. analizi 3 % fonda ur) 5,5 ur
- to je skupaj 35,8 ur
- na mesec ali 430 ur na leto.

Dejanske delovne ure na delu v red-nem delovnem času znašajo (149-36) 113 na mesec ali 1360 na leto, kar znaša vsega 62 % razpoložljivega fonda ur! Zato je treba povečati delovno disci-plino

5. Raziskava tržišč je ena najvažnej-sih nalog, ki v podjetju ni sistematična. Zadolži se komercialno službo, da se vpelje raziskava tržišča kot obvezna de-javnost te službe.

Pri razvijanju te dejavnosti je treba sodelovati z Birojem za operacijske in tržne raziskave pri gospodarski zbor-nici SRS in zveznim zavodom za tržna raziskovanja

6. Gradbene enote in strojni promet-ni obrat imajo skupne interese in so pri izvajanju gradbenih del med seboj tehnološko povezani. Osnova, na kateri mora sloneti poslovanje strojno pro-metnega obrata, je planiranje, zlasti mesečno operativno planiranje potreb strojev na podlagi sestavljenih potreb po strojih, izhajajočih iz operativnih planov. Vsak mesec je treba v času od 2. do 5. v mesecu na sestankih tehnič-nih pomočnikov enot in strojnih refe-rentov s predstavniki strojno promet-nega obrata in operativne službe pod-jetja izvesti mesečno distribucijo strojev težke mehanizacije in avtoparka. V ta namen bo potrebno sestaviti ustrezen poslovnik, katerega organizacijo sestave prevzame tehnična služba podjetja. Po-slovnik mora obvezno obsegati nasled-nja poglavja: planiranje (predvideti tudi obrazce), obveznosti v zvezi s se-stanki, pogoji o prevzemanju in plače-vanju strojev, sankcije zaradi neizva-janja posameznih določil poslovnika.

Glede organizacijske oblike in med-sebojnega poslovanja naj velja nasled-nje:

— strojno prometni obrat je samo-stojna enota v sestavi podjetja glede izvajanja samoupravnih pravic;

— interne cene za storitve obrata do-loča delavski svet po predlogu odbora za načrtovanje in delitev dohodka;

— strojno prometni obrat lahko raz-polaga samostojno na trgu pod pogoji tržnih cen za zmogljivosti, katere ne bi bile angažirane s planom, sestavljenim v smislu uvodoma navedenega postop-ka;

— stalni stroški strojno prometnega obrata so amortizacija, investicijsko vzdrževanje in režija podjetja. Ti stroški bremenijo obrat tako, da se upošteva dinamika po dejansko opravljenih strojnih urah (za avtopark kot v programu za določene cene razvidna količina);

— gradbene enote, ki imajo skupne interese s strojno prometnim obratom, morajo prevzeti eventualno riziko nepokritih stroškov amortizacije, režije in investicijskih popravil;

— giblivi stroški, ki predstavljajo približno 66 % vseh stroškov tega obrata, so izključno predmet opravljanja in tudi delovanja strojno prometnega obrata, ker nastajajo v času, ko stroji obratujejo;

— glede cen naj se obdrži sedanji sistem najemnin za manjša dela, medtem ko se cena za večja dela formira sproti od primera do primera in v sodelovanju z gradbeno enoto, strojno prometnim obratom in centralo.

7. a) Tehnični kader v operativi je treba razbremeniti z opravili, ki jih za njih opravijo smotrnejše, hitreje in boljše strokovnjaki v drugih službah.

V večji meri kot doslej je treba uveljaviti delitev dela med pripravo in izvedbo del. Zlasti pa je pomanjkljiva povezava med strokovnjaki, ki izdelajo pripravo del in med izvajalci. To velja za ves čas, začeniši z izdelavo priprave del — pri čemer naj bi sodeloval tudi projektant — pa do sprotne spremljave gradnje do zaključnih del.

Priprava dela pri centrali naj evidentira delež del, ki imajo izdelan kompleten elaborat priprave dela, del z omejenim obsegom in del z minimalnim obsegom priprave, kakor tudi delež del brez vsake priprave. Hkrati naj evidentira tudi način spremljanja izvedbe del po izdelani pripravi.

Evidenca mora biti ažurna najmanj vsake tri mesece. S pomočjo vpeljane evidence je treba začeti takoj povečevati odstotke (deleže) del z obsežnejšo izvedeno pripravo del in hkrati čimprej prenehati graditi brez poprejšnje izdelane priprave.

V tehnični službi podjetja se je treba dogovoriti o vlogi in velikosti centralne priprave del in o pripravah del enot;

koliko in kakšne objekte bodo obdelovali na centrali ter koliko in kakšne objekte na enotah. Dogovoriti se je treba tudi za izboljšanje sodelovanja s projektanti, tako pri pripravi kot pri izvedbi del.

Skrbno je izdelati operativne ples s poudarkom na metodi mrežnega planiranja.

Ti plani so osnova za programiranje delavcev, materiala in strojev. Zaradi mnogih nepredvidenih težav pred začetkom in zlasti med gradnjo, je treba operativne ples prilagajati vedno novim okoliščinam. Najboljšo možnost prilagajanja daje mrežni način planiranja. Zaradi premajhnega sodelovanja med pripravo dela in operativno pred in med gradnjo ter zaradi pomanjkljivega poznanja mrežnega planiranja mora biti ves tehnični kader seznanjen s tehniko mrežnega planiranja. V ta namen se organizirajo seminarji. Tehniko mrežnega plana morajo obvezno obvladati vsi pripravniki ob izpitu.

Tehnični kader v operativi je treba razbremeniti tudi z obračunom del, zlasti kar zadeva sestavljanje situacij. Vsakomesečne izmere, vnesene v poseben obrazec, naj predstavljajo osnovo za sestavljanje situacij s pomočjo računalnika.

b) Delno sprostitev tehnikov in inženirjev v operativi pri pripravi del in pri pisanju ter računanju situacij je treba izkoristiti za večjo njihovo angažiranost pri organizaciji del (ta je v prevelikem obsegu še vedno v rokah delovodij) in pri ekonomskem zasledovanju uspešnosti gradnje.

Glede organizacije moramo v prihodnje sistematično (tudi s pomočjo razvojnoorganizacijske službe) izboljševati zlasti notranje Transporte. Najpomembnejši delež pri tem ima uporaba ustrezne drobne in srednje mehanizacije. Leto obnavljajo enote z lastnimi sredstvi, pri čemer nimamo enotnega programa usmeritve.

Za to nam manjkajo elementi:

— usmeritev v vrsto gradenj (narejena je le osnovna razdelitev; med nizkimi in visokimi gradnjami v osnutku programa razvoja);

— ekonomske cene najpomembnejših strojev srednje pa tudi drobne mehanizacije;

— tekoče zasledovanje novosti pri proizvajalcih te vrste mehanizacije;

— pokalkulativni podatki iz tekočega obratovanja in iz poskusnega obratovanja (pred večjimi nabavami) strojev srednje in lahke mehanizacije.

c) Klasična (polirska) organizacija, pogojena z mnogimi spremembami med gradnjo, temelji predvsem na improvizaciji. Sodobna tehnologija ne dovoljuje (v taki meri) improvizacije pri organizaciji kot starejši način gradenj. Sodobna tehnologija ima še druge prednosti. Zlasti pa spreminja vlogo tehničnega kadra. Gradi se po vnaprej predvidenih postopkih, ki onemogočajo delne rešitve. Pri takih gradnjah zato tehnični kader skrbi le za izvedbo določene tehnologije in organizacije ter predvidevanja uspeha.

Zaradi predvidenega povečanja obsega stanovanjske gradnje je treba izpolniti sedanji sistem LIT in ga po potrebi patentirati. Prav tako je treba izpopolniti bolj ali manj sisteme gradenj hal in mostov. S temi sistemi gradenj (tehnologijami) obsežemo prek dve tretjini naše usmeritve v prihodnje (stanovanja, industrijski objekti, mostovi).

8. Za uresničitev nalog iz točke 7 tega programa, kakor tudi zaradi sprotnega spoznavanja najnovejših dosežkov tehnike in znanosti morajo strokovnjaki izpopolnjevati svoje znanje. V ta namen organizira center za izobraževanje vsako leto v svoji organizaciji in s pomočjo ustreznih institucij zunaj podjetja seminarje. Posebne seminarje organizira center tudi za vodilne delavce.

Programi za te seminarje se izdelajo na osnovi tekoče in akutne problematike v podjetju in na osnovi omenjenih novih dosežkov.

Posebej naj se čimprej sestanejo strokovnjaki, ki se v podjetju ukvarjajo s stanovanjsko izgradnjo, in sicer od projektantov, delavcev iz priprave dela do izvajalcev. Po potrebi naj sodelujejo tudi finančniki, analitiki, kalkulanti in drugi.

Tako kot za področje stanovanjske gradnje naj bi se tudi za druga delovna področja in za posebne naloge oziroma probleme sestajali strokovnjaki podjetja. Na ta način bi omogočili enotnejše in smotrnejše reševanje problemov.

9. Vprašanje pokalkulacij ostaja slejkoprej še nerešeno. Najprej morajo službe podjetja načelno rešiti vprašanje pokalkulacij. Takoj zatem pa je treba postopno in tudi podrobno rešiti vprašanje v celoti.

10. Obdelati je nalogo ponovne obvezne izdelave izvlečkov materialov, strojev in delovne sile. Izdelava izvlečkov ima večkratni pomen (pripravo dela, planiranje materialov, kadrov, strojev, za pokalkulacijo, fizični kazalniki). Upoštevati je možnost izdelave izvlečkov s pomočjo mehanografske obdelave.

11. Obseg in način postopne vpeljave mehanografske obdelave podatkov v podjetju še nista dokončno odrejena. To nalogo je treba postopno in tudi podrobno rešiti v celoti s strani posebne komisije.

12. Knjigovodstvo je prilagoditi poslovnim dogodkom tako, da bo možno ažurno zasledovanje realizacije in stroškov vsakega stroškovnega mesta (objekta, sektorja, delavnice). V bodoče naj enote k obračunom proizvodnje prilagajajo tudi osnovne podatke vseh stroškovnih mest (vrednost proizvodnje, vrednost čiste proizvodnje, čisti dohodek, izplačani OD, ure in ef. ure).

Utrditi je enoten sistem cen.

Končni smoter je tako stroškovno knjigovodstvo, ki bo zagotavljalo realne in točne mesečne obračune po stroškovnih mestih in na podlagi katerih bo APS lahko učinkovito spremljala proizvodnjo.

Nalogo obdeli pomočnik GFS za organizacijo v letu 1972. Obračuni morajo biti v letu 1973 izdelani mesečno za vsa stroškovna mesta po vseh elementih lastne cene.

13. Proučiti je treba (GFS z ostalimi službami) možnosti za prehod na kalendarški obračunski mesec.

Razlogi za pokrivanje obračunskega meseca s koledarskim so navedeni v pismu APS št. 11/3-5/68-107 z dne 20. 9. 1968. S sprejemom samoupravnega sporazuma si s sedanjimi periodičnimi obračuni (5,5 meseca za polletje npr.) dodatno otežujemo položaj, ki bo lahko v zaostrenih pogojih gospodarjenja še težji.

Pred končno odločitvijo je treba pretehtati vse razloge, ki govorijo za prehod

in razloge, ki govorijo proti spremembi obstoječega obračunavanja s 15. v mesecu.

14. Odbor za razvoj in organizacijo kakor tudi razvojno organizacijska služba naj preučita možnost vse večjega osvajanja industrijske proizvodnje in izdelkov (tudi hale), ki jih je treba prodajati po vnaprej določenih cenah. Temu primerno povečati tudi komercialno propagando.

15. Proučiti je vzroke, zakaj tudi v dobi konjunkturo dosegajo gradbene enote relativno nizke stopnje akumulativnosti (dobička).

Hkrati z akumulativnostjo je treba analizirati tudi rentabilnost enot.

APS izdela ustrezne analize, predvsem v primerjavi s sorodnimi podjetji.

16. Samoupravni sporazum nas v 67. členu zavezuje, da moramo sprejeti normative dela kot osnove za vrednotenje dela najkasneje do konca leta 1973.

Zaradi pomanjkljivih normativov imamo veliko preveč improviziranih izračunov za kalkulacije, pripravo dela, obračune in nagrajevanje delavcev.

To nalogo uresničijo tehnična, komercialna in razvojnoorganizacijska služba. Neposredno koordinacijo in kontrolo nad izvedbo naloge vodi glavni direktor.

17. Skrb za zmanjšanje bolezni mora biti stalna. Razširiti je treba zdravstveno službo v podjetju s še enim zdravnikom v Mariboru in z zdravnikom, ki bo deloval na področju preventive za celo podjetje (po še neuresničenem 7. sklepu VI. seje DSP z dne 22. 12. 1970).

18. Boleznine se zmanjšujejo tudi z zmanjšanjem poškodb. Poleg bolj doslednega izvajanja pravilnika o varstvu pri delu morajo PE izpolnjevati še naslednje ukrepe:

a) vsi delavci morajo imeti na delovnem mestu osnovno varnostno opremo. v skladišču pa mora biti varnostna oprema, potrebna za opravljanje posameznih del;

b) o vseh poškodbah, še posebej pa o težkih in smrtnih, se mora razpravljati na tehničnih proizvodnih sestankih, za

vsak primer posebej pa sprejeti ustrezne ukrepe;

c) bolj strogo kot doslej je treba ravnati pri kršenju pravil o varstvu pri delu. Delavca, ki se neče vključiti v red na delovišču, se napoti z delovišča v kadrovsko službo. Proti odgovornim osebam, kršilec varstvenih predpisov in načel se mora dosledno upajati disciplinski postopek.

19. Z zaključnim računom za leto 1972 in v prihodnjih letih je treba nameniti v sklad solidarnosti za stanovanjsko gradnjo 1% od bruto OD. Z zbranim denarjem se bodo pokrile potrebe delavcev podjetja glede na tezo stanovanjskega problema in ne glede na enoto, v kateri dela prizadeti delavec.

V letu 1972 je treba sprejeti v okviru pravilnika o stanovanjski gradnji poseben del o trošenju teh sredstev.

20. Čimprej je treba sprejeti enotne cene za hrano in nastanitev delavcev (glede na kategorije samskih domov).

Odbor za standard in rekreacijo naj v letu 1972 pripravi poročilo predvsem glede kakovosti, količine (4000 cal dnevno), cene in organiziranosti hrane.

Prioriteta III.

1. Uspešno poslovanje je odvisno tudi od racionalno urejenih poslovnih odnosov. Poslovna politika izhaja iz zastavljenih ciljev in urejenih odnosov v podjetju. Poslovna politika podjetja je lahko uspešna, če je enotna in kot taka zavestno sprejeta v celem kolektivu.

V Gradisu poznamo tudi poslovne politike enot. Obstoj teh politik sam po sebi ni škodljiv vse dotlej, dokler ne postane zbir poslovnih politik enot poslovna politika podjetja. Poslovna politika podjetja ne more biti seštevek poslovnih politik enot, pač pa mora upoštevati realne možnosti in zmožnosti vsake enote v sklopu programsko zastavljenih ciljev.

Uresničevanje poslovne politike enote mimo interesov podjetja se kaže v primerih:

- neizpolnjevanje pravilnikov podjetja in sklepov organov upravljanja podjetja;

- samostojna finančna politika v obliki hotenih in ne dejanskih obračunov proizvodnje in prikazov uspeha oziroma stroškov, kar se kaže v nerealnih mesečnih obračunih, posebej v prvih mesecih leta;

- sprejemanje del brez soglasja predstavnikov podjetja in brez preverjanja zmogljivosti podjetja (v kadrih, denarju, strojih, materialu) za prevzeta dela, to je sprejemanje obveznosti brez kritja;

- nemoč nekaterih dejavnosti podjetja (služb na centrali) zaradi prešibke kadrovske zasedbe, iz česar izhajajo tudi improvizacije na enotah, ki ponekod dobivajo normalno in legalno obliko poslovanja — v okviru poslovne politike enote.

S programom razvoja podjetja je treba zelo določno opredeliti poslovno politiko enot in podjetja ter odnose znotraj teh. Ta del programa — za kakršnega se bomo sporazumeli — se mora začeti uresničevati čimprej.

2. Srednje in tudi večje investicijske naložbe doslej v večini primerov niso imele tako imenovanih investicijskih laboratorijev z rentabilnostnim računom.

V prihodnje mora imeti vsaka večja investicija (na primer od 1 mio din dalje) svoj elaborat s predpisanimi obrazci in metodologijo, ki jo določi razvojno organizacijska služba. Večja investicija, predmet obravnave odbora za investicije, ne more biti posredovana delavskemu svetu podjetja v sprejem, če ni:

- opremljena z elaboratom,
- ekonomsko utemeljena.

3. Naložbe v kadre predstavljajo najpomembnejše investicije. V prihodnje je treba zato v letnih predračunih vsako poglavito zvrst kadrovanja (štipendije, nagrade, tečaji) opremiti z izračuni na »enoto« (na primer izšolan inženir, delovodja, PK delavec ipd.). Vsako leto mora biti predračun opremljen s temeljito analizo uspešnosti vloženega denarja za kadrovanje iz preteklega obdobja. Sestavljena mora biti analiza izpolnitve predračuna za preteklo leto.

Naložbe v kadre predstavljajo dolgoročne investicije, ki se ne morejo in ne smejo prilagajati konjunkturnim obdobjem. Zato mora biti vodilo za vsakoletni predračun poleg sprejetih načel in izhodišč v aktivih podjetja in v samoupravnem sporazumu predvsem dolgoročni program razvoja kadrov. Leta mora biti sestavljen najkasneje ob predložitvi letnega predračuna za vsako leto.

4. Analitskoplanska in razvojnoorganizacijska služba morata z drugimi službami in s sodelovanjem enot tekoče spremljati dogajanja v podjetju. Iz dogodkov, še posebej iz organizacijskih zapletov, poslovnih težav, primerjav s sorodnimi podjetji in drugih prikazov morata podvzemat določene zaključke kot rezultate empiričnih raziskav.

Delovati morata enako kot barometer stanja v podjetju z dopolnitvijo, da morata pravočasno tudi predlagati ukrepe za izboljšanje stanja. Zlasti naloge razvojnoorganizacijske službe, ki izhajajo prav tako iz trenutnega stanja, morajo biti izvedene tako, da bodo imele tudi dolgoročnejši pomen (sistemske naloge).

5. Preučiti je možnosti (komercialna služba skupaj z ostalimi službami) postopnega uvajanja uporabe neposrednih (direktnih oziroma variabilnih) stroškov zlasti pri kalkulacijah. Namesto računanja s faktorjem naj se uporablja metoda pokritja ostalih stroškov vključno z morebitno vkalkulirano akumulacijo. Tak sistem vsebuje poleg lažjega tekočega zasledovanja stroškov med izvajanjem del in pocenitve zaradi mehanografske obdelave tudi možnost večje sprostitev tehničnega kadra s tehnično administrativnimi opravili.

Ljubljana, junij 1972.

Veliko priznanje našim učencem

Kako smo potovali na Češko — Kaj vse smo videli in doživeli — Pristrčnost je najbolj ostala v spominu — Že dolgoletno sodelovanje

Pred leti sklenjenim dogovorom med glavnim direktorjem Gradisa ing. Keržanom in glavnim direktorjem Bytostava iz Ostrave ČSSR ing. Vladislavom Fišmajstrom je postal že tradicija. Vsako leto odpotuje skupina naših učencev za 14 dni v ČSSR, prav tolikšna skupina učencev Bytostava pa se 14 dni temeljito okopa ob prelepih obalah sinjega Jadrana.

Izmenjave učencev tudi letos nismo opustili. Trideset učencev, zbranih iz vseh enot, je prvič prestopilo mejo naše domovine. Na železniški postaji v Mariboru smo naložili zadnja dva učenca in že smo po točno določenem programu brželi proti meji. Obmejne formalnosti so bile tako hitro urejene, da sploh nismo občutili kdaj smo prestopili mejo.

S kratkim vmesnim odmorom smo po zaslugi šoferja Karla iz koprškega Slavnika ob 15. uri že prispeli na Dunaj. Tu smo si ogledali Schönbrunn, dunajski Prater ter še nekaj drugih zanimivosti.

Dve uri za ogled znamenitosti Dunaja je prav gotovo premalo. Ob 19. uri smo bili namreč dogovorjeni, da se srečamo s predstavniki Bytostava na obmejnem prehodu Mikulov ter smo besedo seveda tudi držali.

Mejo smo prestopili točno ob dogovorjenem času.

»Dobry den.« nas je pozdravil prijazni carinik. »Kam cestujete?»

»Projezdimo do Ostrave«, smo mu odgovorili. In ko se je na lastne oči prepričal, da je temu tako, smo bili za češke razmere izredno hitro gotovi, kajti v dobre pol ure so bile vse obmejne formalnosti gotove.

Na meji nas je že od daleč pozdravljala naša prijateljica Franta Konjiček. Pristrčno srečanje in že smo skozi zgodovinski Mikulov prispeli na grad Valtice. Tu sta nas čakala obilna večerja in prenočišče. Spali smo v sobah gradu, katerega so preuredili v neke vrste študentski prehodni dom. Grad Valtice ima bogato zgodovino, zgrajen je bil v 13. stoletju. Posebno je zanimiv zaradi arhitekture, saj so ga skozi stoletja spreminjali in oblikovali slavni arhitekti. Skoraj vsako zgodovinsko obdobje je pustilo tu svojo značilnost.

Po večerji smo »starejši mladinci« odšli v deset in pol metra globok podzemeljski »bunker«, kjer so nas

postregli s pristno kapljico našega stoletja.

Zjutraj pred odhodom je bilo le malo časa za ogled. Na skromnem trgu je bilo le nekaj žensk, ki so prodajale zelenjavo ter češnje, ki so seveda dosti cenejše kot na trgu v Ljubljani.

Med potjo v Ostrovo smo se ustavili v rojstnem kraju našega Frante. Tu je bilo organizirano pristno češko kosilo. Vsak je dobil še pol litra pristnega plzenskega piva (starejši še več) in od takrat dalje se vse do povratka še od plzenskega piva nismo več ločiti. Pivo ima izredno dober okus, sicer pa je že več kot sto let znano po vsem svetu. Slišali smo med drugim, da je kvaliteta vode pri izdelavi piva prvovredni dejavnik. Letno izdelujejo okrog dva milijona hektolitrov piva. Steklenica piva stane 3,5 Kč.

Pot nas je vodila prek zelenih in lepo obdelanih polj, dokler nismo ob 17. uri vsi prepoteni prispeli v Malenovice.

Tu nas je čakala slovesna večerja, na kateri so se zbrali nekateri vidni predstavniki Bytostava. Med njimi generalni direktor ing. arch. Miloš Cvrtniček, direktor kadrovske

Franta Jureček

službe Miloslav Kolar, sekretar podjetja Mirek Mokroš, direktor učilišča (center za izobraževanje) Jožef Hlavinka, predsednik sindikata Josef Sindelar, sekretar organizacije KPČ Antonín Kložik in drugi.

V imenu podjetja nas je pristrčno pozdravil in zaželel dobrodošlico direktor KSS Miloslav Kolar v imenu Gradisa pa se je zahvalil za gostoljuben sprejem Lojze Cepuš. Drugi dan so imeli učenci prosto, starejši pa smo se podali v Ostravo, oziroma si ogledali gradbišče Bytostava. Naše strokovnjake je predvsem zanimala montažna gradnja. Bytostava gradi v glavnem kompleksna naselja in je sploh specializiran za montažno gradnjo. Mogoče bi bilo prav, če bi si to ogledali, kdaj v prihodnje, tudi naši strokovnjaki, ki delajo pri stanovanjski izgradnji.

Moramo priznati: na Češkem smo se prijetno počutili in škoda, da je čas tako hitro minil.

»Čudovito je pri vas in dobro se imamo«

František Gibala in Vlastimil Procházka, učenca III. razreda: »Zelo smo srečni, da smo bili od prek 800 učencev, kolikor jih je v Bytostavu, izbrani, da za 14 dni odpotujemo v Jugoslavijo.

Lepa je vaša dežela in počutimo se kot doma. Najlepše je seveda na morju. Prvič smo poskusili morsko vodo — precej slana je. Kopamo se vsak dan, pa četudi nam vreme malo nagaja. Drugače pa se sprehajamo ob čudoviti morski obali, opazujemo ladje in tudi dekleta, ki so pri vas izredno lepa. Čeprav ne znamo vašega jezika, se kaj hitro sporazumemo. Končno pa sta si vaš in naš jezik zelo podobna.

Lepo je bilo tudi potovanje in ogled vaših znamenitosti. Vožnja z ladjo iz Kopra v Poreč in ogled Postojnske jame, Škofja Loka... Bled nam bo ostal v trajnem spominu. Radi se bomo spominjali na dneve, ki smo jih preživeli pri vas.

Iskoriščam to priložnost in prosim, da prek vašega glasila pozdravite vse učence in vse delavce vašega velikega podjetja.«

»Presenečen sem nad kvaliteto vašega dela«

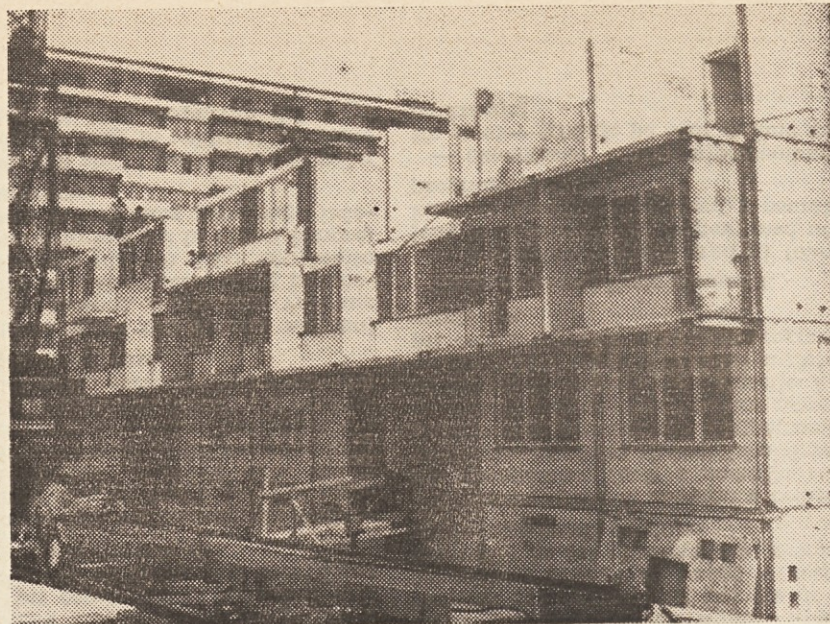
Franta Jureček: Obšel sem nekaj vaših gradbišč in moram priznati, da

Čestitamo

V juniju so uspešno opravile pripraviško dobo in zaključni izpit: Nada Zorž, Saša Hribar in Danica Arh. Čestitamo!

Gradisov vestnik

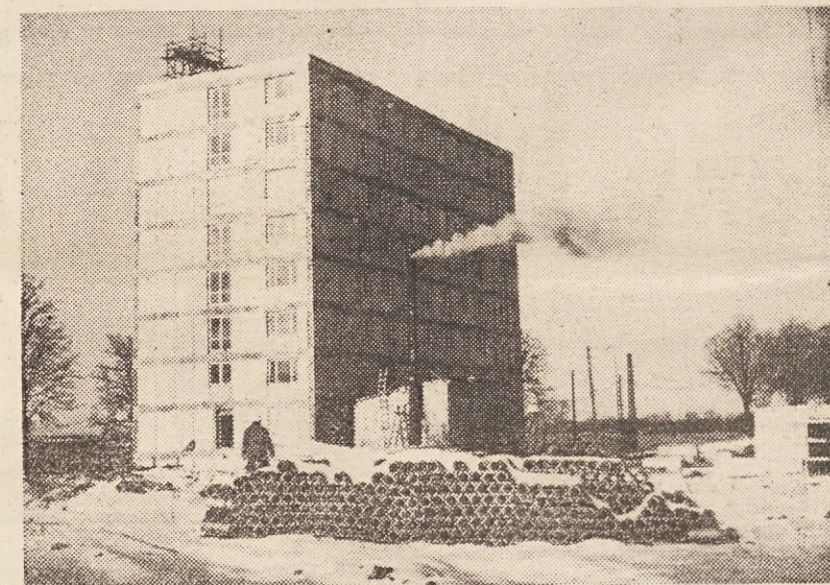
»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani — izhaja mesečno

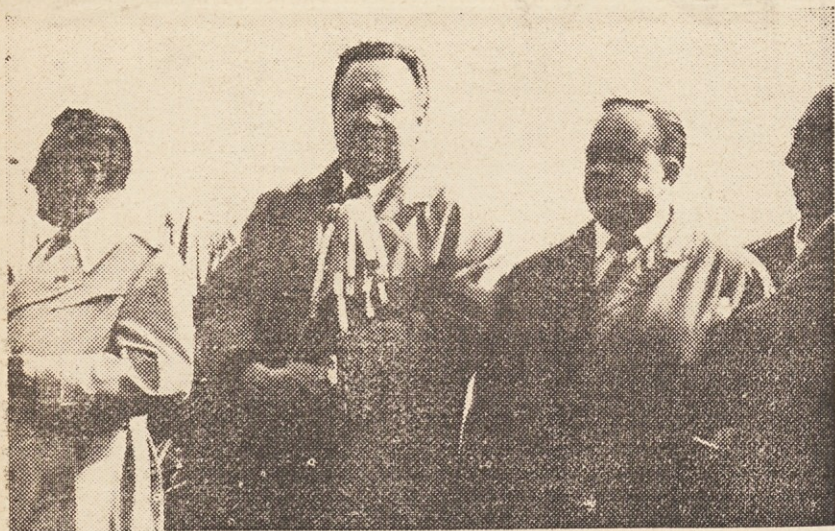
Montaža stanovanjkega bloka v Ostravi

Eden izmed objektov, ki jih gradi Bytostav

Takšen bo novi dom učencev Bytostava

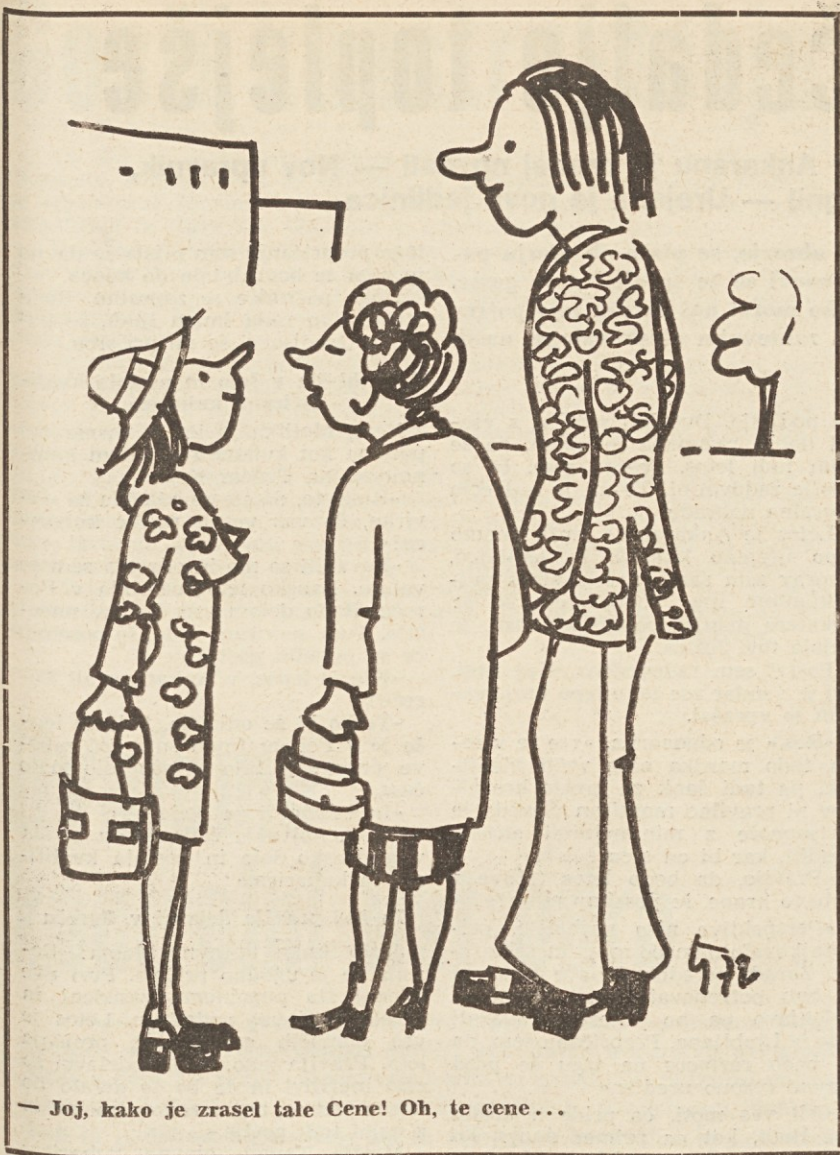

Generalni direktor Bytostava dipl. ing. arch. Miloš Cvrtniček, direktor KSS M. Kolar in predsednik sindikata Josef Sindelar

Naši učenci so si ogledali Schönbrunn na Dunaju, učenci iz ČSSR pa Budimpešto

— Joj, kako je zrasel tale cene! Oh, te cene...

Ustvarja se vtis, da ne znamo trdo stabilizacijsko ukrepati

Iz razprave predsednika ljubljanskih sindikatov Rudija Bregarja na konferenci o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v Ljubljani

Pri ocenjevanju ekonomskih gibanj se je potrebno postaviti predvsem na realna tla. Številne razprave na konferencah, plenumih, skupščinskih in drugih organih, o odmikih od stabilizacije, pušča pri delovnih ljudeh vtis, da so odgovorni nesposobni storiti učinkovite ukrepe v tej smeri. Upira se jim iz dneva v dan poslušati, da kasnimo s temi ukrepi, da gredo gibanja v gospodarstvu stran od sprejete politike za stabilizacijo.

Manjka nam predvsem akcija za konkretno, postopno in vztrajno izvajanje postavljenih nalog. Priča smo neprestanemu naslavljanju drug drugemu pozivov za reševanje sistemskih vprašanj, da nam manjka za izhod in nelikvidnosti celovit program in podobno. Najbolj pa draži ljudi splošno govorjenje, da so sile, ki se upirajo konkretni realizaciji stabilizacijske politike.

Samoupravne sporazume moramo vsi dosledno izvajati

Neskladij v delitvi dohodka in osebnih dohodkov ne bomo odpravili, če bomo samoupravne sporazume imeli in izvajali samo v naši re-

publiki. Četudi smo se dogovorili, da bomo s samoupravnimi sporazumi usmerjali in obvladovali delitev v vsej državi, te naloge nismo izpe- ljali.

V Sloveniji smo krepko poprijeli in določili nosilce te naloge. Upravičeno pričakujemo, da tudi drugod z dejanji pokažejo pripravljenost uresničiti te, v ustavi zapisane obveznosti. Menimo, da pri tej nalogi tudi svet zveze sindikatov Jugoslavi- je ni bil dosleden, če kje, potem se je tu najbolj očitno pokazalo, da se od splošnega govorjenja o družbenem usmerjanju delitve dohodka ne izčim noben konkreten spora- zum. Se več. Zvezni izvršni svet ob- ta, da bo zaradi prekomernega naraščanja dohodkov po državi posegel po administrativnih ukrepih. Pred- sednik ZIS v tem smislu izjavlja, »da bo ZIS predlagal zvezni skup-

ščini uporabo posebnih pooblastil, ki lahko učinkovito zagotove usklaje- vanje porabe z osnovnimi cilji stabi- lizacijske politike.«

Skrbi nas stalno povečanje cen

Sindikate posebej skrbi, ker se po- večujejo cene prehranbenih proiz- vodov, medtem ko je večina cen dru- gega blaga zamrznjena. Govorimo, da se bodo kompenzacije po obsegu povečale, hkrati pa izrivamo iz kom- penzacij tiste proizvode, ki so živ- ljenjskega pomena za standard de- lavcev. Poglejmo stvarnosti v oči in ne tiščimo glave v pesek! Reči mo- ramo, da se kljub podpiranju naše splošne politike maje zaupanje de- lavcev, da bomo na področju go- spodarske stabilizacije storili po- trebne ukrepe. Odgovorni dejavniki se morajo zavedati, da dokler stabi- lizacije ne bodo podprli široki sloji delavcev, stabilizacije ne bo. Tako podpora pa je mogoče dobiti le te- daj, če bodo delavci prepričani, da se resno in odgovorno dela in ukre- pa.

Ni se mogoče obnašati tako kot komu pač kaže

Le zakaj imamo obrate, če pa si tako radi najamemo zasebnike — Poslej bodo takim enotam stopili na prste — Ali res potrebujemo še eno železokrivnico?

V prizadevanjih za uresničevanje stabilizacijskega programa v Gradisu smo začeli urejati tudi problematiko avtomobilskih prevo- zov tako znotraj našega strojnoprometnega obrata kot zunaj njega.

Zal ne moremo biti povsem zado- voljni s hitrostjo in prizadevnostjo vseh prizadetih, saj še vedno ne spo- štujejo predpisov.

V podjetju smo sprejeli sklep, po katerem morajo vse naše enote v primerih, ko zanje vozi zasebni avto- prevoznik, skleniti z njim posebno pogodbo, le-to pa poslati SPO. Do- pogodba, le-to pa poslati SPO. Do- pogodba, le-to pa poslati SPO.

Kršenje predpisov predstavljajo tudi pogodbe, prevozniki (Struad, Rajh), ki imajo 8 t kamione (pred- pis namreč za zasebnike dovoljuje največ 5 t kamion).

Dogajajo se tudi take stvari, ki so za Gradis škodljive tako z družbene-

ga kot z ekonomskega vidika. Gradi- sov kamion vozi iz Otiškega vrha v Šoštanj gramoz po 28.— din/m³, za- sební prevoznik pa po 30,80 (10 % dražje)!

Nenavadnih stvari je še več. Ne ve se, po kakšnem izvoru je bila določena cena za prevoz 1 m³ gramo- za iz Otiškega vrha proti Ravnam oziroma Prevaljam (na razdaljo 12 km) po ceni 14.— din/m³, za raz- daljo 17 km pa manj ali točno 13,50 din/m³?

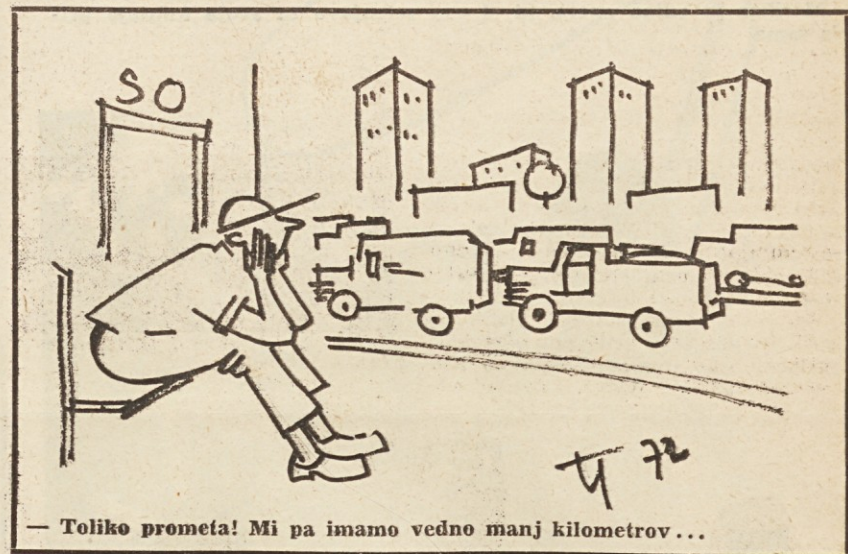
Večji del cen za prevoz agregatov ne pokrije niti 80 % lastne cene.

Težko je razumeti tudi, kako more poslovna enota potrditi šoferju za obračunski mesec april 333 ur, od tega 149 nadur. Delavec je dobil

obračunano 184 + 60 ur. Oboje, do- volitev tolikega števila ur kot črta- nje nadur ni dovoljeno, zlasti pa mo- rajo enote upoštevati maksimirano število nadur tudi za delavce SPO ne pa le za svoje delavce.

Zakaj odgovorni delavci — direk- torji enot bolj ne poskrbijo za izva- janje predpisov? Ali odgovorni de- lavci poznajo dovolj določila pravil- nika o izrekanju ukrepov zaradi kr- šitve delovne dolžnosti? Člen 11. toč- ka 16 pravi: neupoštevanje in krši- tev določb pravilnikov in organiza- cijskih predpisov oziroma vseh splošnih aktov samoupravnih orga- nov podjetja pomeni hujšo kršitev delovne dolžnosti za katero člen 17 določa huda ukrepa.

In dalje. Člana našega kolektiva — danes gradbenega delovodje — smo na priporočilo vodstva enote štipen- dirali. Ko je nedavno končal delo-

— Toliko prometa! Mi pa imamo vedno manj kilometrov...

vodsko šolo, ga enota ni hotela več sprejeti. Zakaj potem priporočilo?

Centralni železokrivnici primanj- kuje čela, toda na drugi strani se pripravlja organizacija druge žele- zokrivnice z motivacijo, da železo- krivnica nikoli pravočasno ne do- stavlja izkrivljenega železa. Ko- likor bi bila takšna trditev neopo- rečna, ne bi v zadnjih letih v izjem- no kratkih rokih končali objektov kot: hoteli v Portorožu, termoelek- trarna Šoštanj, avtocesta itd.

Cemu potem centralna železokriv- nica? Ali res ne najdemo skupnega jezika?

Ob teh in podobnih primerih mi nehoti pridejo na misel besede Sta- neta Kavčiča, predsednika IS, ki je na TV konferenci dejal: »Zakonitost

in samoupravne dogovore je treba bolj spoštovati.«

Za dvoje gre: prvič, mnogo moč- nejša mora biti politična zavest, nas vseh, da smo lahko demokratična družba, samo če smo zakonita druž- ba. Brž ko pristanemo na to, da se vsak obnaša, kot mu trenutni računi kažejo in da vsak zase dela pravni red, bo nastala »džungla«. Zdi se mi, da ta zavest ni pri vseh dovolj močna. In drugič, brez histerije in brez pretiravanja, brez nekakšnega čarovniškega ali pa »inkvizitorske- ga« navdiha moramo usmerjati naše nadzorne in pravosodne organe k te- mu, da bodo nadzirali poslovanje, in da v skladu z zakonom, mirno in preudarno nastopijo in posredujejo zoper tiste, ki kršijo predpise.

Nezgode opozarjajo

V mesecu maju se je pri 5096 zaposlenih poškodovalo pri delu 29 delavcev.

1. PE Celje

1/1 JANKO KLARIČ, PK delavec. Pri betoniranju je praznil posodo. Ko jo je naravnal, je strojnik brez ko- mande posodo dvignil. Pri tem mu je stisnilo dlan desne roke. Nesposobnost za delo ca. 23 dni.

1/2 RAHMAN KOVAC, delavec. Pri nošenju beton- skega železa mu je padla palica na levo nogo. Nespo- sobnost za delo ca. 6 dni.

1/3 MARTIN KRAJNC, KV strojnik. Pri nakladanju avtomobila mu je lopatica od mešalca padla na desno nogo. Poškodovala mu je koleno in golenico. Nesposob- nost za delo ca. 5 dni.

1/4 VIKTOR OŽVATIC, KV zidar. Na gradbišču je stopil na kamen in si zvinil levo nogo v gležnju. Nespo- sobnost za delo ca. 5 dni.

1/5 FRANC VUZEM, PK tesar. Pri dviganju beton- ske opeke (teža ca. 30 kg) je dobil bolečine v prsnem košu na desni strani. Nesposobnost za delo ca. 4 dni.

2. PE Jesenice

2/1 SLAVKO DRAGIC, KV tesar. Pri razopaževanju samostojno stoječega dimnika c. k. mu je opažni element velikosti 310 X 250 cm, viseč na jekleni vrvi žerjava, za- radi sunka vetra proti zidu dimnika stisnil desno roko med zapetjem in komolcem. Nesposobnost za delo ca. 12 dni.

3. PE Koper

3/1 BLAŽ LIPIČ, KV zidar. Pri drobljenju betona mu je macola zdrsnila in ga udarila po roki. Nesposob- nost za delo ca. 17 dni.

3/2 JOSIP DIANIC, NK delavec. Pri ločenju železnih stremen za ploščo ga je kljuka stremena udarila po palcu leve roke. Nesposobnost za delo ca. 4 dni.

4. PE Ljubljana

4/1 JOŽE JERMAN, KV ključavničar. Ob pripravi opreme za varjenje je šel po kamnitem nasipu in si pri tem zvil nogo. Nesposobnost za delo ca. 9 dni.

4/2 EMIZ HASANOVIC, KV tesar. Samovoljno za- pustil delovno mesto ter se na nedovoljenem mestu spu- stil z mostu. Pri spuščanju po lestvi je omahnil v globino 4 m.

5. PE Ljubljana-okolica

5/1 JOSIP JANUŠIČ, PK tesar. Imenovani je z osta- limi delavci čistil opaže. Pri obračanju plošč ga je žebelj, ki je bil v opažu, zadel v roko. Nesposobnost za delo ca. 4 dni.

5/2 MELENKO LOŽNJAKOVIC, KV zidar, je hotel na krožni žagi odrezati ozko letvic, čeprav so za to delo določeni VKV tesarji. Pri tem delu je zadel z levo roko v list krožne žage, ki mu je poškodoval kazalec in sre- dinec roke. Nesposobnost za delo ca. 21 dni.

6. PE Maribor

6/1 FRANC LAZAR, KV strojnik. Pri demontaži re- duktorja žerjava je sodelavec prehitro dvignil ohišje re- duktorja in mu poškodoval prstane desne roke. Nespo- sobnost za delo ca. 21 dni.

6/2 FRANC POHOREC, tesar. Pri skoblanju moralov si je poškodoval kazalec leve roke. Nesposobnost za delo ca. 26 dni.

6/3 IVAN KOS, KV tesar. Pri žaganju trikotne letve na krožni žagi si je poškodoval palec desne roke. Nespo- sobnost za delo ca. 17 dni.

7. PE Nizke gradnje

7/1 MIRO LUKIČ, tesar. Pri injiciranju je na dru- gem koncu nosilca zaradi slabe tesnitve puše brizgnila

malta pod pritiskom in mu poškodovala oko. Nesposob- nost za delo ca. 10 dni.

8. PE RAVNE

8/1 MARJAN NEMEC, PK zidar. Pri odpiranju ga je stranica tovornega avtomobila udarila po sredincu leve roke. Nesposobnost za delo ca. 3 dni.

8/2 MARTIN VINKO, KV zidar. Pri ometavanju stropa v oddelku za šibki tok mu je padel delček malte v levo oko. Nesposobnost za delo ca. 5 dni.

9. PE Škofja Loka

9/1 MILKA KLEMENČIČ, delavka. Pri prestavljanju pločevine na drugo mesto so se porušile tudi ostale plo- šče in ji padle na nogo. Nesposobnost za delo ca. 16 dni.

9/2 POLDE KRIŽAJ, VK ključavničar. Pri udarcu s kladivom po jermenici se je odlomil drobec kladiva in odletel poškodovanemu v obraz. Nesposobnost za delo ca. en dan.

10. SPO Ljubljana

10/1 ALOJZ KOBAL, žerjavist. Pri izstopu iz žerjava si je zvil desno nogo. Nesposobnost za delo ca. 16 dni.

Iz redne evidence je razvidno, da je bilo v tem letu takih in podobnih poškodb:

— v januarju	13
— v februarju	22
— v marcu	22
— v aprilu	25

Z objavo in opisom poškodb želimo seznaniti delavce in neposredni vodilni kader, da bi v čim večji meri upo- števali varnost pri delu kot integralni del proizvodnje. Iz zbranih podatkov lahko ugotovimo glavne in nepo- sredne vzroke nezgod, njihove oblike in lokacijo nezgod ter opremo in osebe, zapletene v nezgode ali odgovorne za varstvo pri delu.

Bojan Bambič

Prater in skupina Gradisovih mladincev

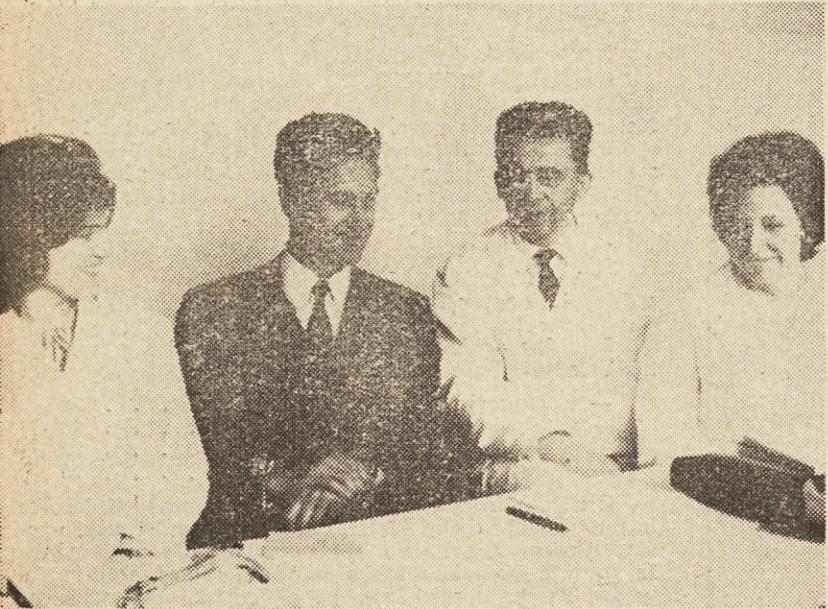
Slika je slaba, delavci na vrtu samskega doma v Mariboru pa so pridni — Maribor je edina enota, ki si vso zelenjavo za svojo kuhinjo pridelava sama

Neva in Alenka nam bosta letos stregli v Ankaranu

Ločno po načrtu

Iz naše obratne ambulante — Sestri Nataša in Marinka, dr. Poje in Jernej Jeršan

Morje je čedalje toplejše

V našem počitniškem domu v Ankaranu je precej novosti — Nov upravnik, prejšnji je po treh dneh pobegnil — Urejena je nova jedilnica

Ko se sonce dvigne visoko nad obzorje, se plaže ob morju počasi polnijo. Tudi naši počitniški domovi so že sprejeli prve goste. Naval na morje je letos velik in se bo moral naš Jeršan zelo potruditi, če bo hotel ustreči včasih tudi zahtevnim obiskovalcem naših domov.

Člani kolektiva, ki bodo letos letovali v Ankaranu, bodo prijetno presenečeni. Urejena so nova jedilnica, kuhinja in ostali prostori, ki so sicer živa kopija stare jedilnice — vendar dosti lepša in svetlejša.

Začelo se je slabo. Upravnik doma, ki je letos prvič prevzel Ankaran, nam je že po treh dneh pobegnil — (dela je bilo preveč). Toda to je že za nami. Prepričani smo, da ga bo novi upravnik, Rupert Babič, sicer naš star znanec s Pohorja, na splošno zadovoljstvo vseh, uspešno nadoknadil.

Ostalo osebje pa je v glavnem isto. Prijazna glavna kuharica Jožica, njena pomočnica Dragarjeva, servirki Neva in Alenka, naš Rudi ter ostali sodelavci. Preveč jih je, da bi vse našteval, glavno je, da so složni in da se med sabo dobro razumejo.

Ko sem s prvimi gosti iz ČSSR nedavno pripeljal v Ankaran, je bilo še vse mirno. Godba študentskega naselja se še ni oglasila — zvečer je vladal popoln mir. Morda za počitniško razpoloženje še preveč. Posebno mladi bi se hoteli kdaj pa kdaj zavrteti. Drugače pa je Ankaran tak, kakršen je bil. Poln zelenja in cvetja, le gredice niso tako urejene, kot so bile nekoč.

Kuhinja je dobra, postrežba odlična in nikomur ne bo žal, da se je odločil preživeti deset dni na tem prelepem kotičku slovenske obale.

Zaradi prijetnih gostov sem letos ponovno prevzela to odgovorno nalogo

Tretjo leto sem v Ankaranu, težko sem se odločila, je uvodoma dejala glavna kuharica Jožica Pangerc.

Doma imam precej problemov, pa tudi vinotoč sem pustila. Vseeno pa so me privabili prijetni gostje vaše-

ga podjetja. Dve leti sem se z vsemi dobro razumela in upam, da se bom tudi letos. Srečna sem, če so gostje zadovoljni. To mi je največja moralna nagrada.

Letos je Ankaran še lepši, imamo lepo urejeno kuhinjo in jedilnico. Čeprav sem sama sodelovala s projektantom ing. Vodopivcem so še nekatere manjše pomanjkljivosti, je dejala tov. Jožica.

Postal sem radoveden: »Kaj neki, saj je vendar vse tako lepo urejeno,« sem jo vprašal.

»Res,« je odgovorila, »vse je v redu, toda manjka nam večji hladilnik, pa tudi šank za gretje krožnikov ni pravilno montiran. Seveda je to mogoče z minimalnimi stroški urediti, kar bi od srca želela.«

»Pravijo, da bodo letos težave z nabavo hrane. Še posebno mesa?«

»Perspektive niso najboljše, primanjkovalo nam bo mesa in zelenjave. Zaradi neredne dobave mesa bi še bolj potrebovala večji hladilnik. Zelenjavo pa bo potrebno uvažati celo iz Ljubljane. Prepričana sem, da se bodo razmere na trgu še pred glavno sezono uredile.«

»Ali vas moti, če pride h kosilu več ljudi, kot na primer danes, ko ste poleg gostov sprejeli še 80 učencev?«

»Ne, ravno nasprotno! Rada imam, če je veliko gostov. Potem imaš vsaj občutek, da delaš za nekoga. Goste radi sprejemamo tudi ob nedeljah.«

»In prihodnje leto? Se zopet vidimo?«

»Da, prav rada se bom odzvala vabilu.«

Življenje je delo

»Življenje je delo in delo je življenje,« mi je uvodoma dejala študentka filozofije Alenka Mimič. »Do

tega prepričanja sem prišla že davno in tega se bom držala do konca.

Isake počitnice se zaposlim. Rada strežem in rada imam ljudi, še posebno Gradisovci so mi pri srcu.«

Rada bi šla v šolo in postala kvalificirana kuharica

Neva Metlika je izven sezone zaposlena kot kuharica v našem kaminolu na Črnem Kalu.

»Kako to, da ste se odločila za servirko, če vas veseli poklic kuharice?«

»Povabili so me in odzvala sem se vabilu. Lansko leto sem bila v Poreču. Rada delam vse, kar mi naročijo. Tudi serviram rada, še posebno če so prijetni gostje.«

»Kje je lepše, v Ankaranu ali Poreču?«

»Težko bi se odločila, toda še lepše je v Poreču. Imeli smo več zabave, čeprav je bilo za nas zelo malo časa.«

»In vaši cilji za bodoče?«

»Moja največja želja je, da bi šla v gostinsko šolo in postala kvalificirana kuharica.«

In kaj pravijo delavci v Poreču

Josip Šinko, upravnik doma: »Sezona se je ugodno pričela. Prvi dve izmenici sta popolnoma zasedeni in seveda tudi vse nadaljnje. Letos je več domačih gostov kot prejšnja leta. Pravijo tako. Moji sodelavci so zelo marljivi in če bo to držalo do konca sezone, bomo zadovoljni mi in z nami tudi gostje.«

Marija Tomej, glavna kuharica: »Vesela sem, da ste letos nabavili nove gospodinske stroje, kar nam olajša delo, predvsem pa povečuje zmogljivost kuhinje. Potrudili se bomo, da bomo naše goste kar najbolje postregli in če bo dovolj mesa in ostalih prehrabnih artiklov, bomo tudi zelo okusno kuhali.«

Med prvimi gosti smo srečali Franco Erjavec, Angelo Duhovnik, ki sta izjavila, da sta zelo zadovoljni. Lepo vreme, toplo morje, okusna hrana, prijazne kuharice in servirke nam razpoloženje še povečajo.

L. C.

Novi člani DS podjetja

Ob izvolitvi novih članov delavskega sveta podjetja za prihodnja štiri leta smo prosili vse novoizvoljene člane, da nam pošljejo svoje fotografije. Ker tega niso vsi storili, danes objavljamo celotni spisek novoizvoljenih članov in sploh celotno sestavo delavskega sveta podjetja.

4-letna mandatna doba (v letu 1972 do 1976):

1. Alojz Kepic, dipl. ing., Ljubljana,
2. Dušan Vasič, Ljubljana,
3. Miro Žorž, Maribor,
4. Vinko Veit, Maribor,
5. Janez Trafela, Maribor,
6. Janez Herzog, dipl. ing., Ravne
7. Anton Petrovič, Celje,
8. Drago Herman, Celje,
9. Janez Makovec, Jesenice,
10. Mirko Kemperle, Jesenice,
11. Anton Domanjko, Nizke gradnje,
12. Ivan Kos, Nizke gradnje,
13. Rudi Novak, Koper,
14. Vinko Damjan, Ljubljana-okolica,
15. Janez Raušl, KO Maribor,
16. Vinko Gričar, KO Ljubljana,
17. Franc Cegnar, les. ing., Skofja Loka,
18. Marjan Hočevvar, OGP Ljubljana,

19. Janez Martinčič, SPO Ljubljana,
20. Pavel Horvat, Frankfurt,
21. Ivo Jeršan, dipl. ing., Biro Ljubljana,
22. Lojze Cepuš, Centrala,

4-letna mandatna doba (v letu 1970 do 1974):

23. Marjan Berčič, Ravne,
24. Niko Burnik, dipl. ing., Ljubljana-okolica,
25. Vincenc Gartner, SPO Ljubljana,
26. Leopold Ilvar, Skofja Loka,
27. Lado Janžekovič, Maribor,
28. Janez Kohne, dipl. ing., Zelezokrivnica,
29. Janko Košir, KO Ljubljana,
30. Jože Ločnikar, dipl. ing., Ljubljana,
31. Božidar Lukač, Jesenice,
32. Anton Martinšek, Centrala,
33. Viktor Pernat, Maribor,
34. Marjan Primožič, Ljubljana,
35. Ludvik Rizmal, KO Maribor,
36. Oton Roškar, Maribor,
38. Vlado Šanca, Jesenice,
39. Branko Vasle, dipl. ing., OGP Ljubljana
40. Franc Zupancič, Celje,
41. Karl Božnik, Frankfurt,
42. Andrej Jež, Nizke gradnje,
43. Janez Boje, dipl. ing., Nizke gradnje.

Naši učenci v ČSSR — V ospredju naš zvesti spremljevalec Franta Konjšček

Gosti konstruktorja

Te dni je praznoval kolektiv SGP KONSTRUKTOR iz Maribora 25-letnico svojega dela in uspehov. V počastitev tega lepega jubileja je organiziral športno srečanje gradbenih podjetij INGRAD iz Celja, STAVBAR iz Maribora, GRADIS iz Ljubljane in gostitelja.

Prisrčna dobrodošlica in skrajna gostoljubnost članov kolektiva Konstruktorja sta na vsakem koraku kazali, da so delavci tega podjetja izredno ponosni na ta svoj jubilej. Lično izdelana brošura in pa posebna izdaja glasila, ki so ju dobili vsi udeleženci športnega srečanja, sta to samo potrjevala.

Po kratkem srečanju so se ekipe pomerile v malem nogometu, odbojki, kegljanju, balinanju, šahu, namiznem tenisu in streljanju. Tekmovali so vsak z vsakim po posameznih disciplinah. Končni zmagovalec srečanja je bil INGRAD iz Celja pred Gradisom iz Ljubljane, Konstruktorjem in Stavbarjem.

Po končanih športnih tekmovanjih pa je bilo prijateljsko srečanje vseh udeležencev s slavnostnim kosilom v restavraciji v Mariboru. Sekretar podjetja je vse udeležence prisrčno pozdravil in predlagal, da taka srečanja gradbenih podjetij Slovenije ne bi bila samo ob raznih obletnicah (kot tokrat), temveč naj bi postala stalna oblika sodelovanja.

V imenu GIP Gradis se je za povabilo prisrčno zahvalil tov. Jeršan in izročil predstavniku SGP Konstruktor lepo spominsko darilo na to srečanje.

MATIJA KRNEC

Uvajamo kontrolni list odra

Vsak oder v gradbeništvu mora biti izdelan po načrtu. Brezhibnost odra mora na osnovi določil pravilnika o varstvu pri gradbenem delu preverjati strokovna oseba na gradbišču najmanj enkrat na mesec, zlasti pa po vremenskih neizdatih, predelavah, poškodbah in podobno. Ugotovitve pa se vpisujejo v kontrolno knjigo odra.

Da bi v našem podjetju to zahtevo enotno obravnavali, je oddelek službe varstva izdelal KOONTROLNI LIST ODRRA, katerega uporaba je obvezna pri izdelavi in uporabi vsakega odra.

Z odri so po pravilniku o varstvu pri gradbenem delu mišljene pomožne konstrukcije, namenjene za opravljanje gradbenih del na višini več kot 150 cm od tal. Odri so po večini kratkotrajne konstrukcije. Na odru ali iz odra opravljajo delavci različna gradbena, obrtniška in druga dela. Razen tega pa se po odrih prenašajo ali prevažajo materiali, ga odlagajo in kopičijo, odlagajo naprave in orodja in podobno.

Gradbena in druga dela pa je možno opravljati na višinah, nad ali pod terenom varno samo takrat, kadar je gradbeni oder ali sploh oder sestavljen in postavljen po zahtevah varnostne tehnike.

Nevarnosti na odrih so naslednje: delna ali celotna porušitev odra, ki ogroža delavce na odrih in v neposredni bližini, padci delavcev zaradi neurejenosti odra, poškodbe delavcev na odru zaradi neustreznosti odra, zlasti glede gibanja na delovnih podih odra in pri prehajanju z etaže na etažo, padci materiala, predmetov in drugih sredstev za delo z odra na delavce, ki delajo v neposredni bližini odra.

Nestrokovno postavljeni odri povzročajo delovne neizdati in pa tudi smrtno primere.

Zaradi tega mora biti vsak oder projektiran in strokovno izdelan kot samostojna in stabilna konstrukcija. Odri morajo biti po zahtevah varnostnih predpisov narejeni in postavljeni po načrtih, ki morajo obsegati vse potrebne elemente za varno konstrukcijo odra in to:

- velikost odra in vseh njegovih sestavnih elementov,
- sredstva za medsebojno spajanje sestavnih elementov,
- način pritrditve odra na objekt oziroma na tla,
- največjo dovoljeno obremenitev,

Nova vrsta gradbenega valjarja

Ugrajevanje izkopanih zemljin ni niti enostavno niti lahko delo, saj pri zemeljskih delih največkrat nastopajo različne zemljine, katere je treba ugrajevati z valjarji različnih lastnosti. Tako je treba vezljive materiale ugrajevati s statičnimi valjarji ali še bolje z valjarji na pnevmatikah, nevezljive materiale (gramoz, pesek) pa z vibro-valjarji.

Zelja izvajalcev del pa je, da bi lahko z enim samim strojem, valjarjem, ugrajevali tako vezljive kot nevezljive vrste materiala. Verjetno bo tej želji ustrezal valjar Richier CV-415, ki je zgrajen tako, da je prednje kolo zgrajeno kot kolo vibracijskega valjarja, zadnje kolo pa kot kolo valjarja na pnevmatikah. Prvo učinkuje z vibriranjem, drugo s pritiski na tla. Kombinacija obeh načinov ugrajevanja zemljine omogoča hitrejšo delo do predpisane gostote.

Lastnosti omenjenega valjarja so sad dolgotrajnih preskusov na gradbiščih, kjer so ugrajevali zemljine, na katere po navadi naletimo pri gradnjah cest: ilovica, glina, lapor, gramoz, drobljenec, asfalt-beton in podobno.

S sistematičnimi preiskavami je tovarna določila frekvenco vibracij in centrifugalno silo. Njihove vrednosti so prilagojene materialu, ki ga uporabljajo na gradbiščih.

Pnevmatike 1500 x 24 na zadnjih kolesih imajo široka platišča, ki učinkovito ugrajujejo nasut material.

Po »french engineering industries«

NOVO — NOVO — NOVO — NOVO — NOVO — NOVO — NOVO — NOVO —

Zaščitni ročaj na krožni žagi

Pomagalo pri delu na krožni žagi za potiskanje obdelovancev, ki pri nas še nima svoje prave vrednosti. Pomagala so dragocene varnostne naprave, če jih pravilno uporabljamo.

Mnogokrat se pri obdelovanju lesa s krožnimi žagami poškodujejo žagarji, predvsem takrat, ko obdelujejo manjše kose lesa. V našem podjetju imamo na vsakem gradbišču krožno žago. Stanje po evidenci osnovnih sredstev je takole:

Celje	11
Jesenice	8
Koper	3
Ljubljana	12
Ljubljana-okolica	9
Maribor	21
Nizke gradnje	5
Ravne	10
LIO Škofja Loka	9
OGP Ljubljana	1
SIP — skladišče	11
Skupaj:	100

Iz evidence je razvidno, da se je v obdobju zadnjih devetih let poškodovalo na stabilnih krožnih žagah 111 delavcev.

Pregled poškodb po letih:

	1971	1970	1969	1968	1967	1966	1965	1963	Skupaj
poškodb	13	9	8	7	12	14	11	16	111

Večina poškodb je bila težja z izgubo členkov, po enega ali več prstov na levi ali desni roki. Posledice so izguba delovnih dni, določena stopnja invalidnosti in odškodnine.

Iz pregleda je razvidno, da je število neizdati iz leta v leto manjše, vendar zadnja leta raste predvsem lani. Tudi letos smo že zabeležili eno neizdato na krožni žagi. Zato je treba z ukrepi za varstvo pri delu, kateri morajo biti medsebojno usklajeni, tj. varstvena vzgoja, redna kontrola, disciplina delavca, tehnično stanje krožnih žag in ustrezna zaščita z uporabo pomagala, doseči najmanjšo možno mero neizdati.

Letos morca je oddelek za varstvo pri delu poslal vsem poslovnim enotam podjetja eno garnituro (dva) zaščitnih ročajev za delo na krožni žagi z navodili za uporabo. V roku dveh mesecev so poslovne enote pisмено sporočile, da so na sektorjih navedene ročaje preizkusili delovodje in tesarji. Pravijo, da je zaščitni ročaj zelo koristen pri žaganju manjših kosov lesa.

Zaščitni ročaj nameravamo uvesti kot pomagalo za varno delo na vseh krožnih žagah, saj ga uspešno uporabljajo v svetu, izdelan pa je po vzorcu švicarske organizacije SUVA za neizdatno zavarovanje. Namenjen je za žaganje manjših kosov lesa, saj je iz prijav nesreč pri delu razvidno, da si delavci poškodujejo roke v vseh primerih pri rezanju manjših kosov lesa, ko se z rokami približajo v neposredno bližino lista krožne žage.

Kako uporabljamo zaščitni ročaj:

SKICA ŠT. 1

Zaščitni ročaj je namenjen predvsem zaščiti rok pri delu na lesno obdelovalnih strojih.

Zaščitni ročaj montiramo na leseno pomagalo — odpadni kos lesa ustrezne oblike, kot kaže slika 2.

Odrezani kos lesa odstranimo od žaginega lista s konico »B«.

SKICA ŠT. 2

Na sliki 3 je prikazano pomagalo za rezanje pravokotnih ozkih in kratkih kosov. Takih kosov ne moremo natančno rezati brez ustreznega širokega pomagala, ki drsi ob ravni vodilni lestvi »C«.

SKICA ŠT. 3

Ročaj montiramo tako, da ga vzamemo v levo roko in z desnico izvlečemo vzmet. 1. Pomaknemo je v levo tako, da se konica 6 nasloni na ohišje. Nato vzamemo pripravljeni kos lesa (pomagalo) in ga nasadimo na konici 2 in 3, kot kaže slika. Ročaj s pomagalom položimo na mizo in ga z desnico potisnemo navzdol tako, da nasadimo oz. zabijemo še konici 4 in 5, sedaj pomaknemo vzmet na prvotno mesto in s kosom lesa zabijemo še konico 6. Tako je ro-

čaj pripravljen za uporabo. Pomagalo sedaj služi za potiskanje in pritiskanje obdelovancev.

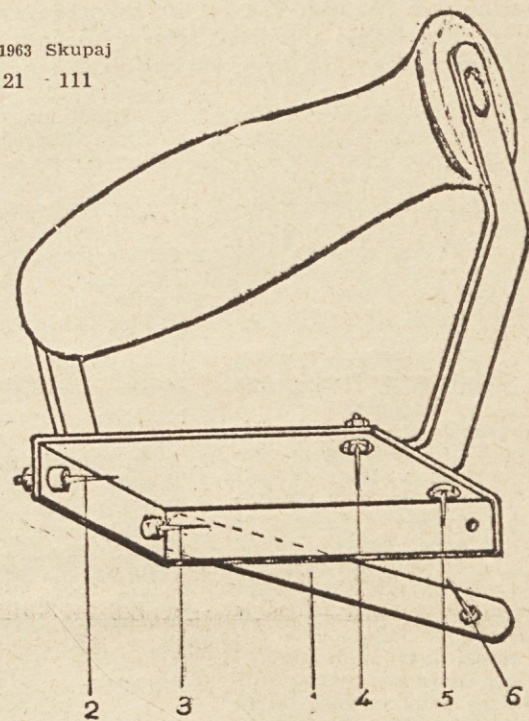
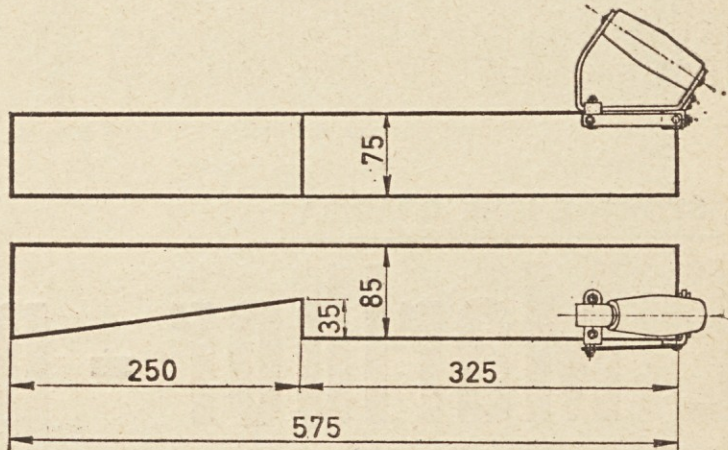
Iz vsega navedenega lahko zaključimo, da je potisno pomagalo dragoceno pomožno sredstvo, ki nam omogoča, da delamo hitro in varno tudi pri obdelovanju manjših kosov lesa — obdelovancev.

Zato je prav, da bi imela vsaka krožna žaga (in tudi drugi lesno obdelovalni stroji z ročnim po-

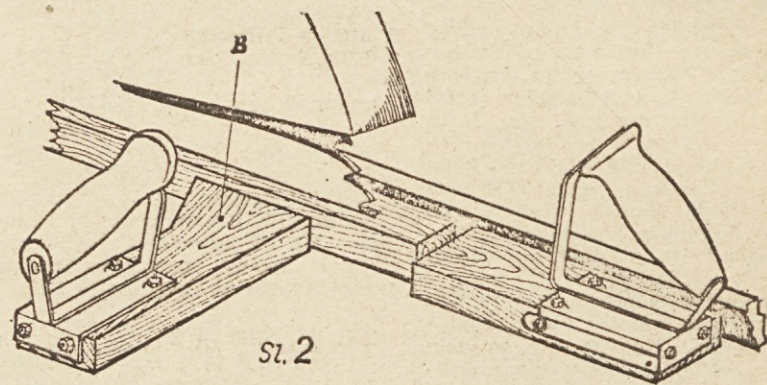
dajanjem) po eno garnituro državev za pripravo takih pomagala. Krožna žaga bi morala imeti že vnaprej pripravljeno mesto za shranjevanje pomagala, tako da ga delavec hitro vzame v roke in po delu odloži.

Prva naročila od posameznih poslovnih enot so že poslali, naročeno je 68 parov — garnitur. Cena garniture je 100 din.

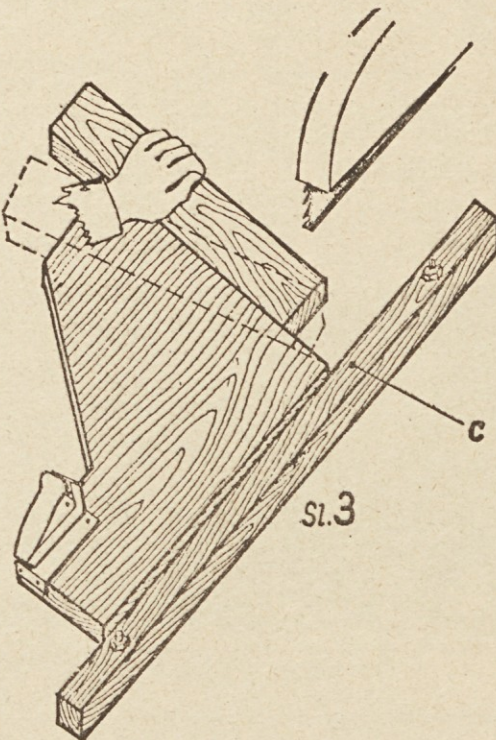
Bojan Bambič

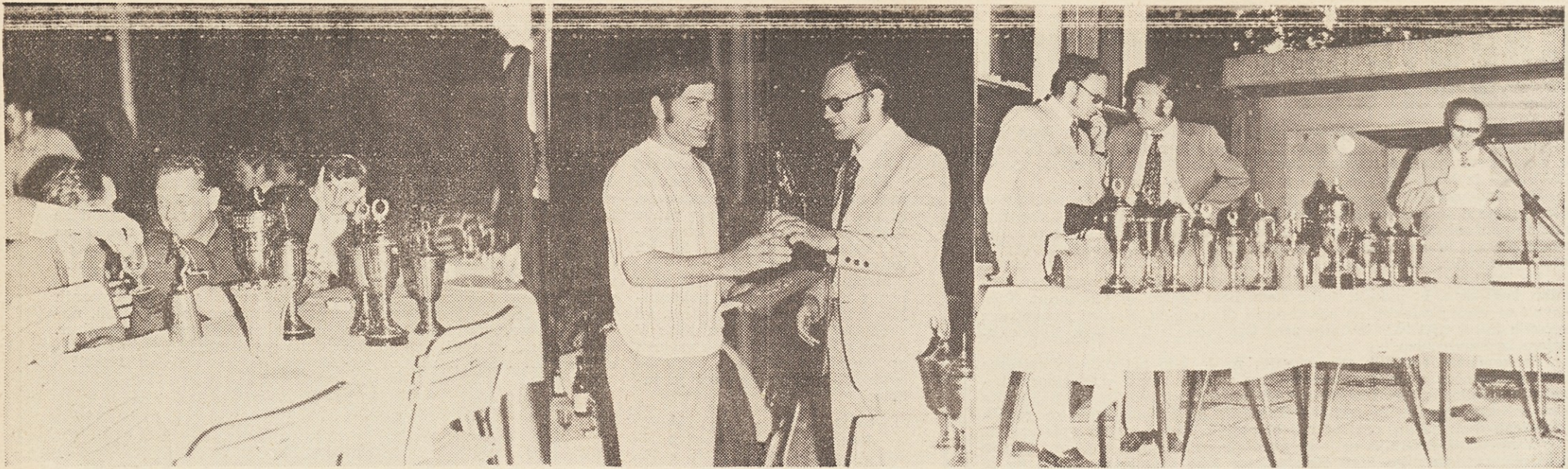
Sl. 1

Sl. 2

Sl. 3

Od leve proti desni: Pozdravni nagovor direktorja PE Celje tovariša Praprotnika — Krsto Gambaš je vodil četo mariborskih nogometašev — Mariborski »Zeka« z osvojenimi pokali

XVIII. ŠPORTNE IGRE GRADISA

PE Maribor - prvak četrtič zapored

S svečanim zaključkom ob Velenjskem jezeru so se končale XVIII. športne igre Gradisa. Več kot 400 udeležencev igre se je dva dni borilo za čim boljše uvrstitvev tako v ekipnih in posameznih disciplinah, kot tudi za končnega zmagovalca.

Ze po številu udeležencev lahko sklepamo, da se tudi Gradisov delavci zavedajo, da je šport eden tistih dejavnikov, ki samo pripomore k izboljšanju uspehov tudi na delovnem področju. Prav gotovo je to eden izmed vzrokov za tako številno udeležbo. Tudi resnost in požrtvovalnost, s katero so se lotili tekmovanja, sta pripomogli, da so bili boji od samega začetka zanimivi.

Bolj ko se je tekmovanje bližalo koncu, vse manj se je vedelo, kdo bo končni zmagovalec, posebno v nekaterih disciplinah. Če samo omenimo, da sta ekipi PE Maribor in centrala iz Ljubljane v šahu dosegli enakost števila točk: da je v streljanju obrat LIO iz Škofje Loke prehitel tretjevrščenec ekipo KO iz Ljubljane med PE iz Celja le za tri kroge, da je zmagovalka v kegljanju med posameznicami Fani Remec le za en kegelj prehitela Doro Klemenčič. Vsa ta napetost pa je dajala posebno privlačnost samemu tekmovanju. Seveda moramo omeniti, da so bila vsa tekmovanja izredno fair in tako sodniki niso imeli težkega dela.

Po končanem tekmovanju je sledila razglasitev rezultatov. Najprej je vse udeležence pozdravil direktor PE Celje, ki je bila organizator tekmovanja, Albert Praprotnik. Zahvalil se je vsem udeležencem za lepe in fair športne borbe ter najboljšim čestitil k njihovem uspehu. Za njim je vse prisotne, med katerimi je bil tudi genrealni direktor ing. Hugo Keržan, pozdravil še predsednik sindikata podjetja Viktor Pernat. Nato pa je predsednik organizacijskega odbora Albin Brežnik razdelil najboljšim ekipam in posameznikom lepe pokale, kristlane vaze, diplome in praktična darila.

Organizacija športnih iger je bila odlična. le na zunanji videz so premalo mislili. Končno pa so bile športne igre namenjene le gradiscovcem in ti pa smo se v Celju prav dobro imeli.

Rezultati tekmovanj:

SAH	točk
1. PE Maribor	29
2. Centrala	29
3. PE Ljubljana	21

STRELJANJE — M	krogov
1. PE Maribor	621
2. LIO Škofja Loka	598

3. KO Ljubljana	585
sledijo: Centrala Ljubljana, PE Ljubljana, Jesenice in Nizke gradnje	

STRELJANJE — Ž	krogov
1. PE Maribor	366
2. PE Celje	298
3. centrala	279

STRELJANJE POSAMEZNO MOŠKI:	krogov
1. Josip Humek, PE Maribor	342
2. Ludvik Šnajder, KO Ljubljana	327
3. Ivan Vuckovič, PE Ljubljana	319
4. Ciril Pevko, PE Maribor	311

ZENSKKE:	krogov
1. Marija Langeršek, PE Maribor	296
2. Slavka Stanonik, LIO Škofja Loka	281
3. Vida Žižnik, PE Maribor	226
4. Elizabeta Ačanski, NG Maribor	222
5. Marija Debevec, LIO Škofja Loka	215

KEGLJANJE — M	kegljev
1. PE Maribor	2469
2. PE Jesenice	2369
3. KO Ljubljana	2364

KEGLJANJE — Ž	kegljev
1. Centrala Ljubljana	1498
2. PE Jesenice	1335
3. Celje	1093

KEGLJANJE POSAMEZNO MOŠKI	kegljev
1. Ivo Praprotnik, Ljubljana	887
2. Rudi Novak, KO Ljubljana	867
3. Drago Tarman, Jesenice	861

sledijo: Peter Curk, KO Ljubljana, Pavel Šavfer, Maribor, Tone Martinšek, Centrala, Stanko Kovačič, Ravne, Maks Vajsenstein, Maribor, Leo Habe, Nizke gradnje, in Vlado Umek, KO Ljubljana.

ZENSKKE	kegljev
1. Fani Remec, centrala	793
2. Dora Klemenčič, centrala	797
3. Ljuba Tome, centrala	748

ODBOJKA	
1. PE Ljubljana	10
2. PE Nizke gradnje	8
3. PE Maribor	8

MALI NOGOMET:	točk
1. PE Maribor	13
2. Jesenice	11
3. PE Celje	10
4. KO Ljubljana	9

sledijo: Nizke gradnje, PE Ravne, Koper, LIO Škofja Loka, centrala, PE Ljubljana-okolica in Ljubljana.

NAMIZNI TENIS — M	točk
1. Centrala	13
2. PE Maribor	11
3. KO Ljubljana	10
4. PE Ljubljana-okolica	9

NAMIZNI TENIS — Ž	točk
1. Nizke gradnje	6
2. centrala	4
3. Celje	3

NAMIZNI TENIS POSAMEZNO MOŠKI	
1. Matija Krhč, centrala	
2. Janž Pogačnik, centrala	
3. Malesič Rudi, PE Maribor	
4. Franc Stromaier, PE Maribor	

ZENSKKE	
1. Katica Žvekart, Nizke gradnje	
2. Štefka Fujs, Nizke gradnje	

3. Jožica Dimnik, centrala	
4. Vesna Plemelj, centrala	

BALINANJE	točk
1. OGP Ljubljana	13
2. PE Jesenice	11
3. KO Ljubljana	10
4. centrala	9

SKUPNI VRSTNI RED:	točk
1. PE Maribor	85
2. centrala	74
3. PE Jesenice	58
4. KO + SPO Ljubljana	58
5. PE Celje	56
6. PE Nizke gradnje	53
7. PE Ljubljana	52
8. PE Ljubljana-okolica	29
9. PE Koper	25
10. LIO Škofja Loka	22
11. OGP Ljubljana	20
12. PE Ravne	17
13. železokrivnica	6

Gradisove nagrade

Na pobudo odbora za razvoj in organizacijo je delavski svet podjetja na svoji seji 20. aprila razpravljal o zamisli za uvedbo t. i. Gradisove nagrade in je naročil odboru, naj pripravi predlog pravilnika in predlog za ustanovitev določenega sklada v ta namen.

Odbor za razvoj in organizacijo pa želi še pred sestavljanjem osnutka primernega pravilnika dobiti razna mnenja in misli najširšega kroga Gradisovih predvsem glede naslednjih vprašanj:

- Kako naj se sklad imenuje?
- Kako in kje zagotavljati sredstva za ta sklad?
- Koliko sredstev naj bo vsako leto v skladu?
- Število in višina posameznih nagrad?

Predlagamo, da bi se dodeljevale takole:

- prva Gradisova nagrada v znesku 4.000 din
 - druga Gradisova nagrada v znesku 3.000 din
 - tretja Gradisova nagrada v znesku 2.000 din
- Nagrajenci bi poleg tega prejeli še posebno diplomo.
- dve denarni nagradi gradisovega sklada v znesku po 500 din.
- Kdaj naj bi podeljevali nagrade?

— Za kaj naj se nagrade podeljujejo?

Kriteriji za dodelitev nagrad bi bili lahko:

- a) za najboljše organizirano gradbišče,
- b) za najboljše urejeno skladišče,
- c) za najboljše organiziran način prehrane delavcev,
- d) za najboljše urejen samski dom ali organizirano bivališče delavcev,
- e) za najboljšo pripravo dela,
- f) za izjemne dosežke v organizaciji poslovanja na posameznih področjih,
- g) za izjemne dosežke na področju projektiranja (v gradbeništvu, strojne opreme, gradbene mehanizacije in podobno),
- h) za vzorno urejene notranje odnose v enoti,
- i) za nadpovprečen dosežen razvoj enote (povečana realizacija in prispevek v sklade podjetja),
- j) za najbolj urejeno — uspešno službo za varstvo pri delu,
- k) za posebne zasluge pri preprečitvi škode za podjetje (enote) kot npr. v slučaju požara, kraje itd. (varnostna služba).

VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM

Veste da vsako leto več delavcev preživi letni dopust v kraju kjer stanujejo?

Veste da je odstotek delavcev, ki ne gredo na letovanje že presegel številko 60?

Ali veste kaj je potrebno storiti da bi se ta gibanja obrnila v nasprotno smer — zmanjševanja števila delavcev, ki v času letnih dopustov ne morejo odpotovati v kakšno turistično mesto?

Se zavedate dejstva, da delavcev počitek (dnevni, tedenski in letni) nima smisla samo v usposabljanju delavca za produktivnejše delo temveč zlasti v tem, da si delavci širijo horizonte samoupravljanja?

Če se s tem strinjate (in potem tudi z enim izmed sklepov III kongresa sindikata delavcev industrije in rudarstva) ali potem verjamete da

je mogoče zagotoviti vsem zaposlenim v deželi (čez 3 milijonom delavcev) vsaj teden dni poučnega potovanja v nek drugi kraj in področje za katero se zanimajo — vsako leto?

Če je takšna rešitev možna, pogojeno z vašo pripravljenostjo za sodelovanje v uresničevanju takšnega cilja, ali želite sodelovati?

Če ste za takšno sodelovanje in če ste razen tega IN SAMOSTOJNI, SPOSOBNI, IZNAJDLJIVI, potem vas vabimo v TAKOJSNjemu SODELOVANJU!

Z vašo pomočjo lahko že letos zagotovimo dober letni počitek tisočom delavcev, k letu pa stotisočom delavcev!

Vsakomur izmed vas sodelavcev se ponujajo hkrati tudi možnosti dobrega zaslužka in tudi stalne zaposlitve!

Oglasite se (pismeno) na naslov:

INICIJATIVNI ODBOR ZA FORMIRANJE POSLOVNE SKUPNOSTI ZALOŽNIKOV TOVARNIŠKIH IN LOKALNIH LISTOV (Viktor Širec, Moše Pijade 29 11000 Beograd)

VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM VSEM

V železarni Sisak je bil 12. maja sestanek Iniciativnega odbora za ustanovitev Poslovne skupnosti Izdajateljev tovarniških in lokalnih listov, ki je bil formiran 25. aprila na sestanku urednikov v Beogradu. Iniciativni odbor je odločil, da se do konca polovice junija pripravi izdajanje prve številke Skupnih strani in da naj druga številka izide konec meseca.

To je bilo odločeno potem, ko je bil sprejet sklep, da tovarniški in lokalni listi sprejmejo Skupne strani kot svojo stran, na katerih bodo objavljene pozitivne izkušnje v samoupravljanju. Kako bodo Skupne strani prihajale do svojih bralcev? Vsaka številka se bo dostavila tovarniškemu i lokalnemu listu, ki se je odločil za sodelovanje, v toliko izvodov, kot je naklada vsakega takšnega lista, ne glede na to, da je omenjena participacija za vse naročnike enaka.

Zaradi tehničnih razlogov, ki so nastali med pripravi, se prve Skupne strani pojavljajo pred vami šele sedaj.

Drugič bodo izšle čez 15 dni.

je pisma iniciativnega odbora za ustanovitev Poslovne skupnosti založnikov prejelo že tudi 750 osnovnih organizacij. Sindikata delavcev industrije i rudarstva.

Opozarjamo vas, da je 100 dinarjev tedensko znesek, ki je enak eni dnevnic in ga zato vsaka organizacija združenega dela in vsaka sindikalna podružnica ali druga organizacija lahko prihrani na ta način, če ne pošlje svojega člana na neki sestanek. S tem zagotavlja celotnemu kolektivu informacije ne le s tega sestanka, temveč iz vse derele, pa je izdelek za eno dnevnic stokrat bolj opravičen za sofinanciranje skupnih strani kot pa za financiranje informiranosti enega samega člana kolektiva.

Za 100 din tedensko lahko torej dobite skupne strani v nakladi, ki ustreza številu članov kolektiva, ki ta zne sek vplačuje — tudi v kolektivih, ki nimajo svojeglalista.

KAJ, ZAKAJ, KAKO, KJE

Prve skupne strani tovarniških (podjetniških) in lokalnih listov pošiljamo (na stroške zainteresiranih komisij sveta ZsJ) vsem uredništvom, s katerimi smo se do sedaj dopisovali in ki sodelovanja niso odklonila, da bi se organi samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij seznanili s temami, objavljenimi na teh straneh.

Tistim uredništvom, ki so že dostavila izpolnjeni formular s podatki o nakladi, kraju tiskanja itd., smo poslali toliko izvodov skupnih strani, kolikor ustreza nakladi njihovih listov. Tako smo že sedaj natisnuli skupne strani v več kot 200.000 izvodih in upamo, da bo to število v prihodnji izdaji, ki vam je bomo poslali čez 15 dni, še večje.

Zal nam je, da doslej nismo prejeli dovolj naročil od uredništev in založnikov teh listov iz Makedonije, Vojvodine in Kosova, da bi te strani lahko natisnuli tudi v makedonskem, albanskem in madžarskem jeziku. Upamo, da bodo na podlagi teh prvih poizkusnih strani v srbohrvaščini prišli do spoznanja, da jim ponujamo velike poslovne možnosti.

Temeljno načelo izdajanja skupnih strani je samofinanciranje: vsakdo plača informacije, ki jih daje sam in dobi za to vsoto vse informacije, ki jih daje drugi. Skratka, dobili smo predlog, da naj sindikalne podružnice (ali katere druge) organizacije plačajo po 100 dinarjev tedensko za skupne strani (po priloženem formularju), za to pa dobijo prek svojega lista ali pa na svoj naslov (če delovni kolektiv še nima lista) toliko izvodov skupnih strani, kolikor je članova njihovega kolektiva. Na ustrezen način se plačajo tudi teme, ki jih financirajo posamezne organizacije, katerim je potrebno več prostora.

Ta kompleksna oblika samofinanciranja informiranja o samoupravljanju v lokalnih in tovarniških okoljih (temeljnih organizacijah združenega dela in komunah), na kateri se temelji začeto sodelovanje med listi, delovnimi, družbenimi in drugimi organizacijami in ki je še podvržena raznim težavam pa tudi kompromisom, je bila podrobno izdelana in poslana v obravnavo sekciji za informacije zvezne konference SZDL, kjer bo ta mesec o njem razprava v okviru problemov samofinan-

ciranja informiranja oziroma materialnih osnov i formiranja, ki terja hitre rešitve.

Prek republiških in pokrajinskih organizacij

NAROČILNICA

INICIJATIVNEMO ODBORU ZA USTANOVITEV POSLOVNE SKUPNOSTI ZALOŽNIKOV TOVARNIŠKIH IN LOKALNIH LISTOV — BEOGRAD
Trg Marksa i Engelsa 5/VI (za dr B. Boškovića)

S tem se naročamo na skupne strani tovarniških in lokalnih listov, ki se tiskajo in financirajo v organizaciji iniciativnega odbora za ustanovitev poslovne skupnosti založnikov tovarniških in lokalnih listov. To pod pogojem, da za 100 dinarjev tedenske dobimo najmanj dve strani (formata „Politike“) tedenske oziroma 104 strani na leto, poleg tega pa tudi vse druge strani, ki bodo izšle v okviru skupnih strani.

1. Založnik lista;
Delovna organizacija _____
2. Naslov uredništva lista;
organizacije, sindikata _____
3. Naslov, na kateri naj se
pošiljajo skupne strani _____
4. Naklada lista;
stevilo delavcev _____
5. Periodika izhajanja (komu dostavljali skupne strani) _____
6. Format lista (če imate list) _____
7. Številka žiro računa lista _____
8. Številka žiro računa urednika lista _____

PRIPOMBA: Ta formular takoj izpolnite in ga vrnite na naš naslov, če želite biti naročnik

STABILIZACIJA

- SPREMENITI NAČIN GOSPODARJENJA

Družbenopolitični odnosi in materialni položaj delavcev so danes takšni, da je potrebno čim prej odločno ukrepati. Ne glede na obljube vlade in družbenopolitičnih organizacij, da bo stabilizacija uspešno izvedena, še vedno vlada nestabilnost, ki se seveda ne more premagati s paketi ukrepov, ampak predvsem s spremembami v gospodarskih tokovih in družbenih odnosih.

Ce naj sodimo po mnogih sestankih in konferencah o informiranju samoupravljalcev v njihovih delovnih sredinah, je zanimanje za uresničevanje ustavne pravice samoupravljalcev na popolnejše obveščenost zaradi odločanja — naravnost ogromno. Kolikšno je dejansko to zanimanje za uresničitev te ustavne deklaracije naj bodo delavci čim bolj seznanjeni s pozitivnimi izkušnjami — najboljšimi rešitvami v samoupravljanju? Odgovor iščemo v izdajanju teh skupnih strani tovarniških in lokalnih listov. Ustrezno dejstvu, da samoupravljanje ni omejeno samo na posamezne organizacije združenega dela in komune temveč se razrašča hkrati v vsem prostoru življenja in dela delovnih ljudi.

Odgovor iščemo predvsem v ljudeh, ki so najbolj neposredno odgovorni za uresničevanje omenjene ustavne pravice samoupravljalcev: novinarjih, redakcijah in izdajateljih tovarniških in lokalnih listov, potem pa tudi v sindikalnih in drugih družbeno političnih organizacijah teh sredin in v njih nasploh. Pričakujemo seveda tudi glas samoupravljalcev samih.

V svetu ZSJ so nam omogočili da jasnosti ponudimo tri aktualne teme za izmenjavo pozitivnih izkušenj iz samoupravljanja v delovnih kolektivih in lokalnih sredinah:

uresničevanje ustavnih amandmajev, uresničevanje stabilizacije in standarda delavcev skozi prizmo sindikatov, udeležba delavcev v pripravah VII kongresa ZSJ.

Ta teme so na kratko najavljene na teh prvih skupnih straneh tovarniških in lokalnih listov, ki smo jih poslali v 350 krajev v deželi, predvsem pa tistim listom, ki so nam že potrdili soglasnost za takšno sodelovanje. Čez petnajst dni bo v naslednjih skupnih straneh vse to še dopolnjeno, in če bodo dotlej ostali forumi sindikata in njihove osnovne organizacije, zlasti pa širši krog listov samih, že prevzeli ponujeno pobudo, bodo te zacete teme splošnega interesa za samoupravljalce in njihovo vsakdanje odločanje dobile večjo vrednost skozi začeto neposredno korespondenco delavcev in delovnih organizacij ter komun.

Tako bo lahko prišla do izraza tudi zanimiva delitev dohodka čez prikaz družbenih dogovorov republik in pokrajin, ki smo ga pripravili za potrebe Sindikata delavcev industrije in rudarstva, kar prav tako objavljamo kot napoved teme, čeprav omenjeni sindikat še vedno vodi postopek odločanja o sofinanciranju te ali neke druge teme.

To velja tudi za najavljeno temo „Integracija v gospodarstvo“, kjer bi morale prevzeti pobudo organizacije ki so v integracijah in sicer spodbujane od zvezne gospodarske zbornice in zbornic sploh. To pa velja tudi za problem počitka delavcev, za kar sindikati doslej še vedno niso našli pravih rešitev.

V kolikor se bo torej zdaj uresničilo široko sodelovanje tovarniških in lokalnih listov ob sodelovanju in podpori družbeno političnih organizacij vseh zainteresiranih sredin, katerih naloga je širjenje mreže informiranja do potrebnega optimuma (do vseh zaposlenih) nastanejo realne možnosti za obsežno poslovno sodelovanje, ki bo naglo zagotovilo materialno samostojnost organizacij, ki se ukvarjajo z informiranjem, novinarji in njihove tovarniške in lokalne redakcije pa si ustvarijo pomemben prostor za doslej nesluteno afirmacijo.

Pišite, predlagajte, sporočajte izkušnje vsem preko teh svojih skupnih strani v svojem listu, kajti šele VSI LJUDJE VSE VEMO!

V takšni situaciji so se sindikati odločili, da v osredje svoje aktivnosti postavijo prizadevanja za stabilizacijo. Koliko se jim bo to posrečilo, bomo videli, toda prevzete obveznosti in rezultati takih prizadevanj bode verjetno tudi pred delegati bližnjega VII. kongresa ZSJ. Kaže, da so sindikati odločili, da v prihodnje ne bodo več opazovalci in spremljevalci gospodarskih in družbenih gibanj, ali pa samo v položaju, da kritizirajo ali pa formalno podpirajo ukrepe zvezne vlade, ampak da poskušajo odločneje vplivati na graditev družbenopolitične in samoupravne osnove stabilizacije — s tem ko bodo sprožili ustvarjalne spodbude in akcije ter vztrajali pri družbenem in gospodarskem bistvu stabilizacije.

Opredelitve sindikata za to akcijo se temeljijo na konceptu, da stabilizacija ni seštevek ukrepov družbenih organov, temveč družbenoekonomsko delovanje združenih proizvajalcev. Glavna gonilna sila doslednega izvajanja stabilizacijske politike mora biti samostojno delovanje delavskega razreda in delovnih ljudi v združenem delu. Nova stabilizacijska politika se bo temeljila, pravijo v sindikatih, na novih kvalitetah in strukturalnih spremembah gospodarjenja oziroma na večji delovni storilnosti, nižjih stroških poslovanja, sodobni tehniki in tehnologiji, boljši izrabi zmogljivosti, hitrejših strukturalnih spremembah, sodobni organizaciji združenega dela, skratka, na vsestranski intenzifikaciji gospodarjenja.

V sindikatih ta vprašanja še razjasnjuje. Da ne bi bilo nesporazumov, pravijo, da stabilizacijska politika ni dilema med ekonomskim in socialnim, temveč je celonboši ekonomskih in socialnih ciljev, a vprašanje socialne in ekonomske stabilnosti delavskega razreda je glavna gibalna sila uresničevanja gospodarske stabilnosti. To je osnovno vprašanje strategije celotne stabilizacijske politike, ki je postala glavna smer naših prizadevanj.

STANDARD DELAVCEV OGROŽEN

Materialni položaj naših delavcev je zaradi cele vrste podražitev zaskrbljujoč, čaravno so na našem tržišču zabeležena spodbudna gibanja. Po statističkih podatkih so se prejemki prebivalstva v prvih štirih mesecih povečali za 31,8 odstotka, izdatki pa za 29,7 odstotka. Promet v trgovini na drobno se je povečal za 16 odstotkov, osebni dohodki se v masi večji

za 26,5 odstotka, izplačila za investicije za 13,1 odstotek, prejemki vseh proračunov pa za 19 odstotkov. Za proračunsko porabo „še ni zanesljivih analiz in ocen“, ker vsak svojo porabo skriva, drugega pa obtožuje, da se slabo obnaša. Zato je večina predlogov in sprejetih rešitev zasnovana na klasičnem družbeno-restriktivnem lotevanju oziroma na svojevrstni „delitvi dela“, kajti eni trošije, drugi, seveda delavci, pa ustvarjajo.

Očitno je, da imajo „domovinsko pravico“ še vedno administrativni, ne pa ekonomski okviri porabe, pri čemer se operira s predpisi namesto z boljšim delom iz zasluženim dohodkom! Ključni problem inflacije in nestabilnosti na tržišču temelji prav na sedanjem stanju porabe, toda ker so za tem ponavadi družbenopolitične skupnosti, se nam izmika dosledne uresničevanje sprejetih stališč o omejitvi porabe v realne okvire.

Na dolgo razpravljamo o globalnih okvirih porabe, je pred kratkim dejal tudi tajnik sveta ZSJ Marjan Rožič, toda bistvo problema je treba videti globlje. Investicijska poraba na primer ni tolikanj zaskrbljujoča zaradi obsega naložb, čeprav le-ta presega realne okvire, temveč predvsem zaradi toga, ker ne prispeva k optimalizaciji kapacitet, ker ne upošteva modernizacije in rekonstrukcije, ki v dokajšnji meri reproducira strukturo gospodarstva, katera je nezadovoljiva, ker so roki graditve še vedno dolgi in nas postavljajo v položaj, da se medtem pogosto spreminjajo temeljni gospodarski pogoji in da novi objekti včasih začnejo obratovati, ko so že zastareli. Tako se investicije na mnogih področjih ekonomsko neracionalne, pa je že zdaj vprašanje, kakšen bo dohodek, ko bodo začele obratovati?

Res je, da na tem področju še ne delujejo samoupravni odnosi, toda vse analize jasno kažejo: kolikor je vpliv etatizma pri odločanju o investicijah večji, toliko manjša je njihova učinkovitost, in narobe. Zato ni slučajno, da se ravno sindikati sprožili akcijo za rešitev problema racionalnosti nameravanih dupliranih naložb v naftovode, za dogovarjanje o temeljnih merilih razširjene reprodukcije in da na primer za proizvodnjo jedilnega olja zahtevajo družbeni dogovor o vlaganjih na tem področju. To se v bistvu pokaže, ki imajo namen vnesti na področje investicij nov sistem, s tem pa bi se z manjšim obsegom sredstev zagotovil večji dohodek.

PRIHODNIČ
Kako dolgo bodo rasle cene?

KAKŠEN SINDIKAT ŽELITE

KAKŠNE OBVEZNOSTI PREVZEMA BLIŽNJI VII KONGRES ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE?

V teku so priprave za VII kongres Zveze sindikatov Jugoslavije, ki naj bi bil spomladi 1973. Okoliščina, da bo kongres v času, ko bodo razprave o ustavnih dopolnilih pri kraju, nujno zahteva, da sindikat pred vsemi družbenimi silami odgovori na vprašanja, ki bodo tokrat bolj kot kdajkoli prej dominirala pri delegatih delavskega razreda in v celotni jugoslovanski javnosti: V čem je nova družbena vloga sindikata v naši družbi? Kako se bo uveljavila v praksi? Kako mobilizirati delavski razred? Kako naj delovni ljudje uveljavijo svoje z ustavo določene pravice in razvamejo ključne pozicije v odločanju o družbeno najpomembnejših zadevah? Kdo zavira razvoj samoupravljanja?

Podjetnost in učinkovitost sindikata je od danes pa do kongresa v žarišču zanimanja celotne javnosti, vseh delovnih ljudi naše dežele. Od kongresa se pričakuje, da bo s svojimi priporočili in delom, zlasti pa s rezultati, bolj kot kdajkoli prej zastopal interese delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Razume se, da bo v središču pozornosti organizirana akcija delavskega razreda za razvoj neposrednega samoupravljanja in za graditev samoupravnih socialističnih odnosov v združenem delu in celotni družbi. Če je tako, potem bodo problemi uresničevanja novega ustavnega položaja delovnega človeka in reševanje vseh ključnih vprašanj samoupravnega položaja delavskega razreda, brez dvoma, najširši tematski okvir kongresa.

O čem bo kongres razpravljal? Dolg je

seznam vprašanj, na katera delovni kolektivi žele dobiti odgovor. Da bi, dragi bralci, lahko načrtno spremljali in prek delegatov sodelovali v razpravah in sklepkih, morate najprej biti obveščeni o dejavnosti organizacije, v kateri je že leta organiziran sleherni zaposleni jugoslovanski delavec. Preden začnemo v kolektivnih pogovore o tem, kaj bi želeli, katera vprašanja naj bi obravnaval takšen zbor delegatov, vprašajmo se, kaj vemo o temah za razpravo, kot so:

Samoupravna organizacija združenega dela
Samoupravni družbenoekonomski odnosi
Socialni in materialni položaj delavskega razreda

Problemi zaposlovanja in zaposlenosti doma in v tujini

Nadaljnja graditev sindikatov za organizirano in enotno politično akcijo delavskega razreda, in

Mednarodna aktivnost ZSJ.

Kaj mislite o teh temah za razpravo? Kaj predlagate kongresu? Kaj pričakujete od kongresa in od sindikata? Zakaj ste član sindikata? Ali — zakaj niste?

SPREMEMBE IZ USTAVE — V ŽIVLJENJE

Skrāj bo leto dni, odkar so bila sprejeta ustavna dopolnila. Med tem časom je bilo na raznih ravneh doseminarjev, predavanj in sestankov, ki se v glavnem obravnavali vsebino ustavnih dopolnil, njihovo bistvo, pa tudi postopek za njihovo uresničevanje. Po tej aktivnosti zelo pomembno oceniti, dokod se je prišlo z uresničevanjem ustavnih dopolnil v organizacijah združenega dela, kateri problemi se nastali in kako se posamezni družbenopolitične in strokovne organizacije, organi upravljanja in drugi sodelovali pri njihovem uresničevanju.

Reš je, da so se v raznih okoljih zelo različno lotili uresničevanja ustavnih dopolnil, zato se pa tudi rezultati razlikujejo. Toda zadnje čase je na mnogih sestankih slišati ugotovitve, da se ustavna dopolnila počasi uresničujejo. Najpoglaviti razlogi se natevajo: nezadostna mobilizacija vseh družbenopolitičnih organizacij v kolektivih in komunizem.

delo brez vnaprejšnjega dočlenenega delovnega programa, na podlagi katerega bi to delo potekalo sistematično ne pa kampanjsko; čakanje da se uredijo vsa sistemska vprašanja, problemi stabilizacije in druge težave kolektivov, pa da bi se sele potem prišlo za delo v zvezi s temi vprašanji; pasivnost nekaterih vodilnih in strokovnih kadrov. Kot narešena se navajajo tudi vprašanja: podrobnejši kriteriji za ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela; postopek za sprejem odloka o konstituiranju temeljnih organizacij združenega dela i sklepanje samoupravnega sporazuma o združevanju; način reševanja problematike minulega dela; sklepanje samoupravnega sporazuma o pridobivanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov; izdelava drugih splošnih aktov itd. Poudarjanje teh in drugih vprašanj ima pogosto namen odložiti ali pa zavlačevati uresničevanje ustavnih dopolnil.

Hkrati pa v kolektivih, kjer so tudi doslej dosti storili za razvoj neposrednega samoupravljanja, kjer so se uresničevanja ustavnih dopolnil lotili na podlagi delovnega programa in k temu delu pritegnili družbenopolitične organizacije, odilne in strokovne ljudi ter vse zaposlene — uspehi niso izostali.

Glede na takšno situacijo bodo skupne strani v bodoče prinašale tista tolačenja, za katera bodo organizacije pokazale zanimanje

— Zakaj oni plešejo?
— Nekdo jim je povedal daim to lahko pomaga proti posledicam ptražite!
(„Vesnik“ Beograd)

KAJ JE Z NAŠIMI ZASLUŽKI?

Ali veste kako velik in majhen je naš pridobljeni kos kruha? Kakšna se merila delitve v posameznih naših republikah in pokrajinama?

V SLOVENIJI je, na primer, na podlagi republiških družbenih dogovorov dejansko sedemurno delo nekvalificiranega delavca vredno 800 dinarjev, pruččenega 900, kvalificiranega 1.450, delavca s končano srednjo šolo 1.700 in delavca z višje izobrazbo 2.500 dinarjev mesečno in delavca z priznano specializacijama visoki šoli 2.700 din, a na delavce z doktoratom 3.000 din. mesečno.

V BOSNI IN HERCEGOVINI ne sme biti najvišji osebni dohodek več kot 4,8 krat večji od povprečnega neto osebnega dohodka v republiki, ustvarjenega v preteklem letu. V letu 1972 ta dohodek znaša 6.566 dinarjev mesečno. Najnižji osebni dohodek pa je 752 (55% od podprečnega neto OD).

V HRVATSKI je najnižji osebni dohodek 850 dinarjev mesečno. Povečuje se vsako leto za odstotek povečanja povprečnih osebnih dohodkov. Najvišji osebni dohodek je število, ki se dobi, ko se najnižji osebni dohodek poveča štirikrat.

V SRBIJI je določen najvišji osebni dohodek 6.750 dinarjev, v Beogradu, pa 6.540 dinarjev mesečno. Najvišji osebni dohodek v Srbiji je petkrat večji od lanskega letnega povprečja osebnih dohodkov, ki je v tej republiki doseglo 1.350 dinarjev. Za Srbijo in Beograd je značilno, da organizacije, ki ustvarjajo večji dohodek na delavca kot pa je dohodek na delavca v gospodarstvu, izlečaje relativno več za razširitev materialne osnove dela.

BEograd je edino mesto v Jugoslaviji, kateremu je odobreno, da izdela svoj dogovor o osebnih dohodkih. Ta splošni družbeni dogovor odseva specifičnost glavnega mesta in se zato razlikuje od republiškega. Dohodek in akumulacija beograjskega gospodarstva sta na zaposlenega večja za 36 odstotkov, osebni dohodki so pa za tretjino nad republiškimi. Tako lahko najvišji osebni dohodek znaša do 6.540 dinarjev mesečno oziroma je lahko 4,25 krat večji od povprečja mesečnih dohodkov v mestu, medtem ko najnižji dohodek ne more biti manjši od 950 dinarjev oziroma manj kot 80% povprečnih beograjskih dohodkov.

V MAKEDONIJI je določen najvišji osebni dohodek 6.000 dinarjev mesečno, najnižji pa 750 dinarjev. Koeficient poslovnega uspeha je poglavito merilo ob sklepanju sporazumov in določanju delitvenih odnosov. Izjema so lahko nekatere panoge in grupacije, ki zaradi devalvacije dinarja in položaja, v katerem so se našle, ne spadajo v to povprečje.

To je samo začetek našega pogovora o družbenih dogovorih. O tem bomo obširneje pisali, če nas boste vi, dragi bralci, v želji za širšimi spoznanji k temu spodbudili.

KAJ NAM OBETAJO INTEGRIRANI?

Ukrepi gospodarske in družbene reforme so pospešili procese integriranja in sporazumevanja v gospodarstvu. Lahko rečeno, da je intenziteta integracije gospodarstva od leta 1965 do danes bila zadovoljlva, da pa tega ne bi mogli trditi tudi za proces konsolidacije teh podjetij. Ko gre za konsolidacijo, bi bila realnejša ocena, da poteka dokaj počasi.

Od leta 1965 do 1970 se je spojilo ali pripojilo 3.379 gospodarskih organizacij. V tem obdobju se je število gospodarskih organizacij v naši državi zmanjšalo od 15.359 konec leta 1965 na 12.830 ob koncu leta 1970. Integracije so bile poglavito dejavnosti s velikim številom majhnih gospodarskih organizacij. Proces integracije je bil najmočnejši 1970. leta, ko se je s spajanjem ali pripajanjem integriralo na vsakih sto gospodarskih organizacij — v kmetijstvu 12,3%, v gozdarstvu 10,8%, v trgovini in gostinstvu 6,9%, v industriji in rudarstvu 5,8%.

To povečevanje gospodarskih organizacij je brez dvoma vplivalo na krepitve in perspektivnost je močnih gospodarskih organizacij. Toda nadruzi strani je počasnost konsolidacije vplivala na likvidnost celotnega gospodarstva. Ni bilo povsod mogoče zagotoviti iše produktivnost in kar najnižjih stroškov proizvodnje — poglavitega pogoja za uspešno hitrejšo rast integriranih podjetij. To ugotovitev potrjujejo tudi podatki o rezultatih v 100 največjih podjetjih v gospodarstvu.

V 100 velikih delovnih organizacijah, o katerih govorimo, je zaposleno 641.930 delavcev ali 20 odstotkov celotnega gospodarstva. Te delovne organizacije ustvarjajo 30 odstotkov celotnega dohodka, 22 odstotkov povprečno izkoriščenih sredstev ali 116.000 dinarjev izkoriščenih sredstev na delavca. Sto velikih delovnih organizacij je leta 1970 ustvarilo dohodek 33.791 dinarjev na delavca v primerjavi s celotnim gospodarstvom, kjer delavec z 80.000 izkoriščenih sredstev ustvarja dohodek 30.239 dinarjev. Iz tega izhaja, da je rentabilnost celotnega gospodarstva večja od rentabilnosti v 100 največjih organizacij, kar pa seveda ne mora pomeniti, da je rentabilnost tudi negativna, kajti na ta način bi bile rentabilnejše majhne in srednje delovne organizacije zaradi narave organskega sestava kapitala.

Za nas je mnogo pomembnejše spoznanje, da 20 odstotkov zaposlenih v 100 velikih delovnih organizacijah ustvarja 30 odstotkov celotnega dohodka celotnega gospodarstva in 22 odstotkov dohodka.

Med velikimi delovnimi organizacijami industrije je 15 delovnih organizacij, ki imajo nižji dohodek od dohodka povprečnega podjetja v Jugoslaviji, po drugi strani pa zaposlujejo veliko število delavcev. Na primer „Crvena zastava“ iz Kragujevca ima dohodek na delavca 24.000 dinarjev, „Energoinvest“ iz Sarajeva 29.000 dinarjev itd., sledijo „Inkoteks“, UMI Beograd, „Borovo“ v Borovu, EI Niš, „Unis“ Sarajevo, „Trepča“ v Kosovski Mitrovici, „Končar“ Zagreb, „Jugoturs“ Skopje, „Mašinogradnja“ Beograd, „Minel“ Beograd, Kemična industrija iz Sarajeva. V navedenih delovnih organizacijah dela okrog 184.000 delavcev.

V industriji so podjetja, ki ustvarjajo relativno visok dohodek na delavca — prek 40.000 dinarjev, toda med njimi so tudi taka, ki pogosto niso proizvodna. Večji dohodek od 40.000 dinarjev na delavca imajo: „INA“ Zagreb, „Jadran brod“ Zagreb, Valjalnica bakra Titovo

Užice, „Naftagas“ Novi Sad, Rudarsko topilniški bazen Bor, Elektrogospodarstvo Beograd, Tovarna avtomobilov Maribor, „Pliva“ Zagreb, „Elektrovojvodina“ Novi Sad, Elektrogospodarstvo Maribor in „Vjesnik“ Zagreb. V teh 11 delovnih organizacij, ki imajo večji dohodek od 40.000 dinarjev na delavca, dela 82.000 delavcev, kar je zelo pomembno kot tendenca relativno visokega dohodka na delavca.

Večji dohodek na delavca od 50.000 dinarjev ima 29 delovnih organizacij, v katerih dela okrog 22.000 delavcev s povprečnim številom zaposlenih 750 delavcev. Teh nekaj podatkov prepričljivo govori, da so po učinkovitosti poslovanja na prvem mestu tiste delovne organizacije v trgovini, ki imajo manjše število zaposlenih. Tako ima na primer 11 delovnih organizacij, ki zaposlujejo manj kot 500 delavcev v trgovini, večji dohodek na delavca od 50.000 dinarjev: „Jugometal“, Beograd dohodek 95.000 dinarjev na delavca, „Investimport“ Beograd 68.000 dinarjev, „Tehnometal“ Skopje 99.000 dinarjev, „Rudnap“ Beograd 64.000 dinarjev, „Kooprodukt“ Novi Sad 73.000 dinarjev, „Brodovmaterijal“ Rijeka 81.000 dinarjev, „Kemikalija“ Zagreb 130.000 dinarjev, „Brodmerkur“ Split 88.000 dinarjev, „Elektroprivreda“ Zagreb 114.000 dinarjev, „Jugimport“ Beograd 186.000 dinarjev in „Mašinoinpeks“ Beograd 92.000 dinarjev.

Učinkovitost poslovanja združenih podjetij je relativno nizka. Poglaviti razlogi za nizko učinkovitost so v tem, ker se te organizacije niso organizacijsko konsolidirale in ker ne izkoriščajo v zadostni meri razpoložljivih kapacitet. V teh delovnih organizacijah, ki jih je 16, dela 167.000 delavcev ali 26% od skupnega števila 100 velikih delovnih organizacij. Med njimi je 8 delovnih organizacij, ki imajo nižji dohodek od 30.000 dinarjev povprečja celotnega gospodarstva, 6 delovnih organizacij z dohodkom 30.000 do 40.000 dinarjev in samo delovni organizaciji, ki imata večji dohodek od 40.000 dinarjev na delavca.

Integracije so, to potrjuje praksa, pomemben dejavnik gospodarskega razvoja v tisti meri v kateri z njimi poteka proces organiziranja družbene proizvodnje, da bi se dosegla večja učinkovitost poslovanja celotnega gospodarstva. Toda tisto, kar je posebej pomembno je potreba, da se vzporedno z integracijo razvija in uresničuje sistem samoorganiziranja gospodarstva, ki bo omogočil sprejemanje optimalnih poslovnih odločitev na širšem področju.

Obveščamo cenjene bralce da bodo v prihodnjih Skupnih straneh dobili poročilo našega posebnega sodelavca z jugoslovanske rastave gospodarskih dosežko Jugoslavije v Moskvi.

V ČASU PRIPRAVLJANJA TEH STRANI TOVARNIŠKIH IN LOKALNIH LISTOV SO NEKATERI ČLANI ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA PREDLAGALI NAJ OB KORESPONDENCI SAMOUPRAVLJALCEV IN NJIHOVIH ORGANIZACIJ, KI BO POMENILA IZMENJAVO IZKUŠENJ V SAMOUPRAVLJANJU, MISLIMO TUDI NA KONKRETNEJŠO POMOČ AKTIVNIM SAMOUPRAVLJALCEM.

KONKRETNO, TO POMENI PRAVNO POMOČ, KI BO DOSTOPNA VSEM, KI SAMI NISO DOVOLJ DOBRI ZAGOVORNIKI SVOJEGA PRAV V ODNOSU NA POSAMEZNA VPRAŠANJA SPLOŠNEGA INTERESA O KATERIH ODLOČAJO V KOLEKTIVIH.

ČE VAM JE TAKŠNA POMOČ POTREBNA ZA URESNIČEVANJE PROGRESIVNIH STALIŠČ V VAŠI SREDINI, NAM SPOROČITE IN RADE VOLJE VAM BOMO ZAGOTOVILI TAKO POMOČ, KAJTI TUDI TAKŠNA POMOČ JE ZASNOVANA NA PRAVICAH SAMOUPRAVLJALCA!

Za vsebino teh strani odgovarja: Viktor ŠIREC

Tiska: „Privredni pregled“ Beograd.

Žiro račun 608-1-287-1 (za Skupne strani) NIP „Privredni pregled“, Beograd. Pošiljak nasloviti na: Viktor ŠIREC, Beograd, Moše Pijade 29/VI („Delo“)

DOBRA DELA JOŽKA KOPRIVE

KRIMINALNI DOGODEK

Janez VOLJČ, dolgoletni novinar „Delavske enotnosti“, sindikalnega glasila Slovenije je znan ne le v Sloveniji, ampak tudi zunaj nje. Doslej je prejel 6 Tomiščevih nagrad, ki se vsako leto dodeljujejo za novinarske stvaritve. Zadnjo nagrado je dobil pred nekaj leti za veliko zbirke zelo uspešnih koserij, od katerih objavljamo eno v tej številki Skupnih strani. Če vam je všeč, in če želite prebrati še katero, nam, dragi bralci, to sporočite.

Gosti oblaki ležijo nad mestom. Noč je, ena tistih noči, ki so kakor ustvarjene za kriminalne podvige. Od hiše nasproti tovarne se odlepi v črno oblečena postava, skoči čez tovarniški plot in se požeze k hiši uprave.

V vratarnici pa nočni vratar in čuvaj igrata šah.

Mož v črnem plašču odrine vrata uprave in od nekod iz notranjosti se pojavi droban možiček ter ga potegne v temno vežo.

„Končno“, zašepeta, „Pohiti. Pokazal ti bom pot.“

Prime ga za roko in gresta po hodniku do zadnjih vrat in stopita v sejno sobo. Sij žepne svetilke popleše po zeleni mizi in po stolih, se za hip ustavi na sindikalnem praporu in na napisu nad njim: „Delu čast in oblast“ ter obstane na veliki železni

blagajni. Mož v črnem plašču se skloni k njej, vzame iz žepa nekakšno slušalko in s pravo profesionalno spretnostjo začne obračati številčnico. Čez nekaj minut je blagajna odprta.

„Zdaj jo lahko pobrišeš“, zašepeta možiček. „Pa hvala.“

„Ni vredno besedi, vedno sem pripravljen pomagati prijatelju v stiski.“

In odide.

Možiček vzame iz blagajne v usnje vezano zajetno knjigo, prižge električno svetilko, se usede za sejno mizo in začne brati.

Proti jutru, ko vratar že tretjič matira čuvaja, se ta ujezi in gre na obhod, zagleda razsvetljeno okno, pohiti v sejno sobo in vidi Jožka Koprivo, ki naslonjen na mizo, spi spanje pravičnega pred odprto blagajno. Na mizi je knjiga, ki jo je bral in na njenih platnicah piše: „Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov“

In se začne ciklus.

Pride tovariš z notranje uprave in „vlomilca“ zaslišuje:

„Vi ste Kopriva?“

„Drži. Jožek Kopriva, član tega delovnega kolektiva štirideset let,

bivši delavec in bivši kurir. Zdaj upokojeni honorarni hišnik te tovarne. Stanujem na tovarniškem dvorišču, v pritlični hiši, prva vrata levo.“

„Zakaj ste vlomili v blagajno?“

„Nujno je bilo, tako zelo nujno, da

vam tega ne morem povedati.“

Medtem je ura odšla šest in v sejno sobo pridejo vodilni tovariši.

„Razočarali ste me, bžek“, žalostno reče direktor, „huo razočarali.“

Jožek se upre.

„In vi mene. Tale pavilnik smo skupaj delali in sprejeli, vi pa ste ga zaklenili v tabernakelji. Ko vas je delavka Magda ondan prsila, da bi ji ga pokazali, ker je hotela primerjati plačo, ki jo dobi, s tisto ki bi jo po pravilniku morala dobiti, ste ji rekli, da ji ga ne morete pokazati. Bojda zato, ker pač šele delate pravilnik o poslovnih tajosti in ne veste, kaj bo pri nas ajno in kaj javno, in da vam pač mda verjeti na besedo. Kaj se to pravi, na besedo? Vlomil sem zato, da biprebral, kaj piše o njeni plači v pravilniku o nagrajevanju. Zdaj vem in ji bom povedal.“

Vodilni se spogledajo, odslavijo tovariša iz notranje uprave, češ: „Zadevo bomo rešili v okviru podjetja“ in začno dopovedovati trmastemu Jožku, da je ravnal napal in da tako ni moč reševati perečih problemov. Končno direktor odloči:

„O zadevi bo razsodilo tovarniško sodišče.“

Tedaj Jožek Kopriva sklene, da bo vsak dan, kot je to običaj pri skavtjih, naredil vsaj eno podobno dobro delo.

Kasnejši razplet „zadeve Kopriva“ to tudi potrjuje.

JANEZ VOLJČ